

Определяне, анализ и оценка на

ПАЗАРА НА ЕДРО
НА ДОСТЪП ДО ПАСИВНА (ФИЗИЧЕСКА)
ИНФРАСТРУКТУРА

Приложение към Решение № XX/XX.XX.2024 г.

РЕЗЮМЕ

Съгласно действащата нормативна уредба националният регулаторен орган в лицето на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС, регулаторът) определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, определя предприятия със значително въздействие върху пазара и след преценка на необходимостта от това налага, продължава, изменя и/или отменя специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане целите на този закон. В настоящия документ се определя съответен пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, който не е включен в списъка с пазари на Препоръка (ЕС) 2020/2245 на Комисията от 18 декември 2020 г.¹, тъй като достъпът до пасивната инфраструктура е от съществено значение за изграждане и запазване на вече изградени мрежи с много голям капацитет.

Извършени са анализ и оценка за наличието на ефективна конкуренция, включително е определено и предприятие със значително въздействие върху съответния пазар и специфичните задължения, които трябва да му бъдат наложени, продължени, променени и/или отменени.

Съгласно чл. 151 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) (чл. 23 и 32 от Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения), проектът на решение на КРС следва да се изпрати за становище до Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) и да бъде публикуван за обществено обсъждане, след приключването на което да се изпрати едновременно на Европейската комисия (ЕК, Комисията), на Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС) и на регулаторните органи на държавите - членки на Европейския съюз (ЕС).

Определяне на пазара

Съответният пазар, обект на този анализ, е пазарът на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Той се ограничава до продуктите за достъп до пасивна инфраструктура, която е изградена за разполагане на електронни съобщителни мрежи. Разглежданият продуктов пазар е с географски обхват територията на Република България.

В съответствие с разпоредбите на националното законодателство и европейската регулаторна рамка, КРС приложи теста на трите критерия за определяне на пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране. След прилагането на теста на трите критерия се стига до заключението, че разглежданият пазар подлежи на *ex-ante* регулиране.

Определянето, анализът и оценката на съответния пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура са разгледани в Раздели II, III и IV на документа.

¹ Препоръка (ЕС) 2020/2245 на Комисията от 18 декември 2020 година относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране *ex ante* в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения (OJ L 439, 29.12.2020, p. 23–31, CELEX: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/BG/TXT/?uri=CELEX:32020H2245>)

В резултат на извършения пазарен анализ в Раздел IV на документа, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция, КРС достигна до заключението, че следва да определи „Виваком България” ЕАД за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Заключението за определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е направено на база анализа на следните критерии:

- пазарен дял;
- контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана;
- наличие на икономии от мащаба и от обхвата;
- наличие на вертикална интеграция;
- липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача;
- липса на потенциална конкуренция.

Определяне на специфични задължения

Заключенията от анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура сочат, че на съответния пазар не е установена ефективна конкуренция, което дава основание на КРС да наложи на предприятието със значително въздействие върху пазара, следните специфични задължения:

- ✓ задължение за достъп до и ползване на пасивна инфраструктура;
- ✓ задължение за равнопоставеност;
- ✓ задължение за прозрачност;
- ✓ задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура;
- ✓ ценови задължения.

Определянето на специфичните задължения, тяхното описание и причините за налагането им на предприятието със значително въздействие върху пазара са разгледани в Раздел V на документа.

Съдържание

I ВЪВЕДЕНИЕ	6
1. Правна рамка.....	6
1.1. Европейско законодателство	6
1.2. Национално законодателство	7
2. Процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция.....	8
2.1. Определяне на пазарите	8
2.2. Тест на трите критерия.....	9
2.3. Анализ и оценка на съответния пазар.....	10
2.4. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения.....	10
II. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР	12
1. Физическа инфраструктура в България, достъпът до която позволява разполагането на електронни съобщителни мрежи.	12
1.1. Подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи	12
1.2. Подземна канална мрежа, изградена за други инфраструктури	14
1.3. Стълбовна мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи	15
1.4. Стълбовна мрежа, изградена за други инфраструктури	15
2. Определяне на продуктивния обхват на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура.....	16
2.1. Взаимозаменяемост между достъпа до подземната канална мрежа на историческото предприятие и подземната канална мрежа, собственост на конкурентни предприятия.....	18
2.2. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и подземната физическа инфраструктура, изградена за други инфраструктури – за предоставяне на електрически ток, ВиК, газ, топлофикация, осветление и др.....	26
2.3. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и стълбовна мрежа, собственост на електроразпределителните дружества.	30
3. Определяне на географския обхват на пазара	32
III. ПРИЛАГАНЕ НА ТЕСТА НА ТРИТЕ КРИТЕРИЯ	47
1. Оценка на критерия за наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара.....	47

2.	Оценка на критерия дали структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане	49
3.	Оценка на критерия за недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара	59
4.	Заключение от прилагането на теста на трите критерия.....	61
IV. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР – ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕ/Я СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАЗАРА.....		62
1.	Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар	62
1.1.	Пазарен дял.....	62
1.2.	Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана....	65
1.3.	Наличие на икономии от мащаба и от обхвата	66
1.4.	Наличие на вертикална интеграция	69
1.5.	Липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача.....	69
1.6.	Липса на потенциална конкуренция	70
2.	Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара	71
V. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СПЕЦИФИЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ		72
1.	Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса	72
2.	Текущи задължения	72
3.	Конкурентни проблеми.....	73
3.1.	Отказ за предоставяне на достъп.....	74
3.2.	Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение.....	75
3.3.	Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение.....	77
4.	Избор на специфични задължения	79
4.1.	Цели и принципи.....	79
4.2.	Анализ на пропорционалността на задълженията	80
4.3.	Конкретни специфични задължения	87
5.	Оценка на очаквания ефект от задълженията.....	100
VI. ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ И КОНСУЛТАЦИИ С ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И С ОРГАНА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРИ В ОБЛАСТТА НА ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ. СЪТРУДНИЧЕСТВО С КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА		103
Приложение 1 - Определяне на среднопретеглена цена на капитала WACC		104

I ВЪВЕДЕНИЕ

1. Правна рамка

1.1. Европейско законодателство

Европейската регулаторна рамка, кодифицирана с Директива (ЕС) 2018/1972 за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения (Европейски кодекс за електронни съобщения, Кодекса, ЕКЕС), цели постепенно да се намаляват *ex ante* отрасловите правила успоредно с развитието на пазарната конкуренция и в крайна сметка да се гарантира, че електронните съобщения се уреждат единствено от правото в областта на конкуренцията. Като се има предвид, че пазарите на електронни съобщения се характеризират с подчертано динамична конкуренция през последните години, съществено е *ex ante* регулаторни задължения да бъдат налагани само, когато не съществува ефективна и устойчива конкуренция на съответните пазари.

Европейската регулаторна рамка въвежда механизъм за постоянен периодичен преглед на пазарите, на които са наложени регулаторни задължения. Съгласно чл. 67(5) от Европейския кодекс за електронни съобщения, националните регулаторни органи (НРО) извършват анализ на съответния пазар и изпращат нотификация относно съответния проект за мярка в рамките на пет години от приемането на предходна мярка, когато националният регулаторен орган е определил съответния пазар и е установил предприятията, имащи значителна пазарна сила, съответно в рамките на три години от приемането на преработена препоръка за съответните пазари за пазари, които по-рано не са били предмет на нотификация до Европейската комисия (ЕК).

Съгласно чл. 64 (3) от Директива (ЕС) 2018/1972 при определянето на съответните пазари НРО отчитат максимално препоръката на ЕК за съответните пазари, приета на основание чл. 64(1) от същата директива. ЕК е приела Препоръка (ЕС) 2020/2245 на Комисията от 18 декември 2020 година относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране *ex ante* в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения (Препоръка (ЕС) 2020/2245, Препоръка за съответните пазари от 2020 г.). В Препоръка (ЕС) 2020/2245 не е включен пазарът на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. От друга страна, разпоредбата на чл. 64 (3) от Директива (ЕС) 2018/1972 дава право на НРО да определят пазари, различни от посочените в Препоръката за съответните пазари в случаите, когато това е оправдано от гледна точка на националните особености на сектора. Предвид изложеното, предмет на настоящото решение е анализ на пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи² определят принципите, на които НРО трябва да базират определянето и анализирането на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със значително въздействие на съответния пазар.

Съгласно Насоките, НРО правят анализ дали конкуренцията на съответните пазари е ефективна. Заключениеето, че е налице ефективна конкуренция на съответния пазар е еквивалентно на заключениеето, че никой оператор/предприятие не притежава значително въздействие самостоятелно или съвместно с друго(и) предприятие(я) на този пазар. Следователно за целите на прилагане на регулаторната рамка, ефективна конкуренция означава, че няма предприятие на съответния пазар, което да притежава

² Насоки за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (2018/С 159/01).

самостоятелно или с друго предприятие господстващо положение. Когато НРО установи, че съответният пазар не е ефективно конкурентен, определя предприятието със значително въздействие върху пазара и налага или продължава или изменя наложените специфични задължения на предприятието/предприятията в съответствие с чл. 67(4) от Европейски кодекс за електронни съобщения.

На основание чл. 38(1) от Директива (ЕС) 2018/1972 и като отчита в максимална степен становището (ОЕРЕС), ЕК приема препоръки за хармонизираното прилагане на разпоредбите от Европейската регулаторна рамка с оглед подпомагане постигането на нейните цели. ЕК приема тези актове, в случай че стигне до заключението, че различията в осъществяването на регулаторните задачи може да създаде бариера за вътрешния пазар.

Съгласно чл. 38(2) от Директива (ЕС) 2018/1972 НРО имат за задължение да отчитат в максимална степен тези препоръки при изпълнение на своите задачи. Когато НРО предпочете да не следва дадена препоръка, той уведомява ЕК, като мотивира своята позиция. Към момента на приемане на настоящото решение е приета Препоръка за насърчаване на гигабитовата свързаност³, където от страна на ЕК са засегнати и регулаторните подходи спрямо пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

В Разяснителната бележка към Препоръка (ЕС) 2020/2245 Европейската комисия посочва, че когато НРО анализира пазарите на електронни съобщения с цел да определи дали на някой от тези пазари е необходимо прилагане на ех ante регулиране, и преди да наложи задължения, НРО трябва да вземе предвид наличието на други видове регулиране или вече наложени мерки, които засягат анализирания пазар. ЕК допълва, че в случая с физическата инфраструктура следва да бъдат разгледани мерките, предприети съгласно Директива 2014/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година относно мерките за намаляване на разходите за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи.

В допълнение, като част от ОЕРЕС, КРС отчита и прилага в максимална степен и при съобразяване с националните особености на разглежданите пазари общите позиции на ОЕРЕС по относими към настоящото решение въпроси. Съгласно чл. 4(4) от Регламент (ЕО) № 2018/1971, НРО и ЕК отчитат в най-висока степен всяко становище, препоръка, насока, консултативна помощ или най-добра регулаторна практика, приети от ОЕРЕС.

1.2. Национално законодателство

Европейският кодекс за електронни съобщения е въведен в българското законодателство с изменения в Закона за електронните съобщения (ЗЕС). За определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги на национално ниво се прилагат разпоредбите на ЗЕС (глава девета „Пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги“) и на Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г., изм. и доп., ДВ, бр. 101 от 7.12.2018 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 2 от 7.01.2022 г., наричана по-нататък Методиката за пазарни анализи).

Съгласно чл. 150, ал. 1 от ЗЕС, във връзка с чл. 30, ал. 1, т. 1-4 от закона, КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, определя предприятия със значително въздействие върху пазара и след преценка на

³ Препоръка на ЕК от 06.02.2024 г. относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност.

необходимостта от това налага, продължава, изменя и/или отменя специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане целите на този закон.

КРС осъществява своите правомощия в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, като условията и редът за събиране на необходимата информация за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, критериите за дефиниране на съответни пазари, за оценка за наличието на ефективна конкуренция и за определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари, са регламентирани в ЗЕС и Методиката.

2. Процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на *ex ante* регулиране, се извършва съобразно чл. 64 и чл. 67 от Директива (ЕС) 2018/1972, чл. 150-157в от ЗЕС и приложимите разпоредби на Методиката за пазарни анализи. Съгласно чл. 152, ал. 1 от ЗЕС, КРС определя съответните пазари в съответствие с изискванията на правото на Европейския съюз и националните условия. При изпълнение на тази разпоредба КРС е задължена да отчита в максимална степен Препоръката за съответните пазари от 2020 г. и Насоките за извършване на пазарни анализи, като оценката относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар се определя от НРО въз основа на изготвен анализ на съответния пазар.

Съгласно чл. 3, ал. 1 от Методиката за пазарни анализи, КРС определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в приложимата препоръка на ЕК относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, и съгласно сроковете, посочени в чл. 157а от ЗЕС.

Списъкът от пазари, посочени в приложението към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. не включва пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Тъй като съществуват значителни разлики в мрежовите топологии, наличието на повсеместни канали и нивото на търсене на достъп до стълбове и канали в целия Съюз, Комисията е заключила, че понастоящем на равнището на Съюза не може да бъде идентифициран отделен пазар за достъп до физическа инфраструктура и поради това не следва да бъде включен в списъка с пазари, подлежащи на регулиране *ex ante*.

Съгласно Съображение 22 от Препоръката за съответните пазари от 2020 г. националните регулаторни органи следва също така да анализират пазарите, които не са обхванати от препоръката, но се регулират на тяхна територия въз основа на предходни пазарни анализи, или други пазари, ако имат достатъчно основания да смятат, че проверката по трите критерия е изпълнена. Следователно националните регулаторни органи могат да определят и други съответни пазари на продукти и услуги, които не са включени в списъка в настоящата препоръка, ако могат да докажат, че в рамките на националния им контекст пазарите изпълняват теста на трите критерия.

2.1. Определяне на пазарите

Съгласно чл. 152, ал. 2 от ЗЕС, КРС определя продуктовия и географския обхват на съответните пазари съгласно методиката по чл. 150, ал. 2. Съответните пазари на

обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или на дребно, като съответният пазар има продуктово и географско измерение (чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от Методиката за пазарни анализи).

Продуктовият пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от ползвателите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени, но също и от гледна точка на условията на конкуренцията и/или структурата на търсенето и предлагането на разглеждания пазар (чл. 4, ал. 3 от Методиката за пазарни анализи).

В съответствие с европейското законодателство Методиката за пазарни анализи регламентира, че съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането (чл. 5 от Методиката за пазарни анализи).

При определянето на продуктовия обхват на пазара КРС се ръководи от Методиката за пазарни анализи, Насоките за извършване на пазарни анализи на ЕК и Препоръката за съответните пазари от 2020 г. Разделянето на пазарите на едро и дребно е в съответствие с Препоръката за съответните пазари от 2020 г. Продуктите или услугите, които са взаимозаменяеми само до малка или относително малка степен, не спадат към един и същи пазар.

След определяне на съответния продуктов пазар следва да се определи и неговият географски обхват. При определяне на географското измерение на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, КРС се ръководи от Методиката за пазарни анализи и Насоките за извършване на пазарни анализи на ЕК. Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са достатъчно еднородни и се различават от тези в съседни географски райони, в които преобладаващите конкурентни условия са значително по-различни. (чл. 4, ал. 4 от Методиката за пазарни анализи).

Съответният географски пазар се определя при отчитане на следните два основни критерия (чл. 10 от Методиката за пазарни анализи):

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два основни критерия географските пазари могат да бъдат определени като местни, регионални, национални или покриващи територията на две или повече страни (например общоевропейски пазари, пазари, съвпадащи с територията на Европейското икономическо пространство или глобални пазари).

2.2. Тест на трите критерия

Както бе посочено в т. 2, списъкът от пазари, посочени в приложението към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. не включва пазара на едро за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от посочените в приложимата препоръка на ЕК относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, КРС се ръководи от принципите на конкурентното право и изследва дали са изпълнени кумулативно критериите от теста на трите критерия, включващ:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара, и
- структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане, и;
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара.

2.3. Анализ и оценка на съответния пазар

Целта на анализа и оценката на съответния пазар е КРС да установи наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. да установи дали има предприятия със значително въздействие върху съответния пазар (чл. 154, ал. 2 от ЗЕС). Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, ползватели и крайни ползватели (§1, т. 51 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС).

2.4. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии. Преценката се основава на перспективен анализ на пазара (*ex ante*), като се вземат предвид съществуващите пазарни условия.

Като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове, но този критерий не е определящ. КРС може да установи възможността на едно предприятие да следва поведение до голяма степен независимо от своите конкуренти, клиенти и ползватели, като за целта използва набор от критерии, посочени в т. 58 от Насоките за извършване на пазарни анализи.

В Методиката за пазарни анализи е посочено, че изборът на критерии и тежестта на всеки от тях в общата оценка на пазара зависи от особеностите на съответния пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи. Във връзка с посоченото, при определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите, посочени в чл. 31 от Методиката за пазарни анализи. При определяне на дадени предприятия като предприятия със съвместно значително въздействие върху пазара КРС изследва дали са изпълнени кумулативно трите условия по чл. 32 от Методиката за пазарни анализи.

Съгласно чл. 67(4) от Директива (ЕС) 2018/1972, в случай че дадено предприятие бъде определено като предприятие със значително въздействие върху пазара, КРС налага подходящи специфични регулаторни задължения, съгласно член 68, или запазва, или изменя такива задължения, когато те вече съществуват, ако счита, че резултатите за крайните ползватели не биха били действително конкурентоспособни при липсата на такива задължения.

В случаите, в които въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС определя предприятие или предприятия със значително въздействие върху пазара и налага на предприятието/предприятията специфични задължения. Ако вече са били наложени специфични задължения на

предприятието или предприятията със значително въздействие върху пазара, КРС може да продължи действието им или да ги измени (чл. 156, ал. 1 от ЗЕС).

II. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР

1. Физическа инфраструктура в България, достъпът до която позволява разполагането на електронни съобщителни мрежи.

С Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС бе събрана информация за пасивната (физическа) инфраструктура (канална и стълбовна мрежа), изградена и/или използвана от предприятията за разполагане на фиксирана електронна съобщителна мрежа. В допълнение с оглед верификация на получената информация, КРС извърши проверки, като са събрани копия от сключените договори и фактури за предоставяния достъп.

Отделно от това и във връзка с проследяване на изпълнението на задълженията по чл. 15. от Закон за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (ЗЕСМФИ) КРС направи проверка на „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД (ЕРМ Запад ЕАД), „Електроразпределение Север“ АД (ЕР СЕВЕР), „Електроразпределение Юг“ ЕАД (ЕР ЮГ), при която дружествата предоставиха:

- списък с операторите на електронни съобщителни мрежи, заедно с копия от сключените договори и допълнителни споразумения към тях за достъп до физическа инфраструктура след влизане в сила на ЗЕСМФИ, актуален към 1.06.2023 г.
- списък с операторите на електронни съобщителни мрежи, с които няма сключените договори за достъп до физическа инфраструктура след влизане в сила на ЗЕСМФИ, но които заплащат фактури за достъп до физическата инфраструктура на електроразпределителното дружество, актуален към 1.06.2023 г.

Получената от електроразпределителните дружества информация е използвана при анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура като допълнение към данните, събрани с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС.

Във връзка с постъпила информация за изградена канална мрежа - собственост на няколко общини и с цел пълнота при изготвяне на анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, КРС събра допълнителна информация от тях относно:

- изградената подземна канална мрежа, собственост на общината;
- обща дължина на изградената канална мрежа в км;
- условия за достъп до и/или съвместно ползване, включително и цени;
- отдадената под наем подземната канална мрежа, собственост на общината.

От събраната информация и въз основа на основни характеристики, предназначение и общи условия за достъп до и/или съвместно ползване, видовете физическа инфраструктура могат условно да се разделят в следните категории:

1.1.Подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи

Съгласно чл. 63, ал. 1 от ЗЕСМФИ, фиксираните електронни съобщителни мрежи се разполагат подземно във физическа инфраструктура и при условията на съвместно ползване. Правилата и нормите за разполагане, проектиране и демонтаж на електронни съобщителни мрежи са определени в Глава втора на Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи (Наредбата). Съгласно чл. 7 на Наредбата, електронни съобщителни мрежи могат да се разполагат в подземна физическа инфраструктура чрез изтегляне/полагане на

съобщителен кабел в канални тръби, изтегляне на съобщителен кабел в защитни тръби или изтегляне/полагане на съобщителен кабел в колектори. В тази връзка, при разполагането на електронни съобщителни мрежи предприятията изграждат или ползват съвместно подземна канална мрежа. Въз основа на развитието на сектора на електронните съобщения подземната канална мрежа за изграждане на електронни съобщителни мрежи може да се раздели условно на подземна канална мрежа на историческото предприятие („Виваком България“ ЕАД/ Виваком) и подземна канална мрежа на конкурентните предприятия.

1.1.1. Подземната канална мрежа на „Виваком България“ ЕАД (историческо предприятие/Виваком)

Подземната канална мрежа на Виваком е предназначена за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги. Топологията на каналната мрежа на историческото предприятие има йерархична структура, която съгласно общите му условия⁴ осигурява свързаност между комутационните възли на предприятието разположени в различните му сгради, както и комутационните възли с уличните разпределителни шкафове (първична канална мрежа) и свързаност на първичната канална мрежа и сградите, в които са разположени крайните потребители (вторична канална мрежа).⁵ В този смисъл каналната мрежа може да се използва за изграждането на свързаност между различни сгради посредством първичната и вторична канална мрежа и отклоненията към съответните сгради.

Подземната канална мрежа на Виваком се състои от PVC или полиетиленови тръби или тръби, формирани в бетонни блокове и прилежащите към тях кабелни шахти и колектори, изградена за разполагане на кабели под земята. Видно от Общите условия (ПРИЛОЖЕНИЕ 5 Описание на елементите на пасивната инфраструктура), елементите на пасивната инфраструктура са канални тръби с диаметри 50, 75 и 110 мм, защитни тръби с диаметри 20 мм, 25 мм, 32 мм и 40 мм, кабелни шахти и кабелни колектори. Броят на PVC тръбите в различните участъци е различен.

Виваком разполага с изградена канална мрежа в (търговска тайна) населени места с обща дължина (търговска тайна) км⁶. През 2017 г. предприятието е декларирало, че е собственик на канална мрежа в повече от (търговска тайна) населени места, а в (търговска тайна) населени места е декларирало по-голяма дължина през 2017 г. спрямо 2022 г. Причина за намаляване на броя на населените места според предприятието е извършена инвентаризация на дължината и състоянието на трасетата с оглед необходимостта от предоставяне на данни на единната информационна точка. Наред с това е реализирало проект за преминаване към предоставяне на електронни съобщителни услуги в определено местоположение през мобилна мрежа, в резултат на което Виваком е преустановило поддръжката на каналната мрежа за населените места, включени в проекта, в които е имало такава. Това са малки населени места с обща дължина на каналната мрежа по-малко от (търговска тайна) км, като във всяко едно от тях дължината ѝ е под 5 км, а в голямата част е дори под 1 км. Предприятието не планира да изгражда нова пасивна инфраструктура през следващите 5 години.

⁴ Към настоящия момент част от сградите, в които са били разположени централите не са собственост на предприятието, но каналната мрежа е със съответната топология.

⁵ <https://www.vivacom.bg/bg/files/19683-obshti-uslovija-za-dostyp-do-i-ili-syvместno-polzване-na-pasivna-infrastruktura-podzemna-kanalna-mreja.pdf>

⁶ Данните са за дължината на трасето (изкопа), а не сборът от дължините на каналните/HDPE тръби.

Каналната мрежа на Виваком се използва от (търговска тайна) на брой предприятия, което я прави най-използваната подземна физическа инфраструктура, с обща дължина (търговска тайна) км ⁷. Подземната канална мрежа на Виваком отговаря на изискването за наличност, предвид изградената канална мрежа в (търговска тайна) населени места (включително в населените места с население над 10 000 жители).

1.1.2. Подземна канална мрежа на конкурентните предприятия

Подземната канална мрежа на конкурентните предприятия в сектора на електронните съобщения също е предназначена за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги.

Топологията на мрежата на конкурентните предприятия⁸ е дървовидна и позволява изграждането на оптични мрежи. Каналната мрежа достига до границата на имотите, което също позволява изграждането на свързаност до съответните сгради.

Общо 103 конкурентни предприятия са декларирали, че имат изградена собствена канална мрежа. Видно от предоставената информация, тя се намира в населените места, в които тези предприятия предоставят услуги, с изключение на А1 България и Булсатком, които предоставят услуги на национално ниво. Общия брой населени места, в които конкурентните предприятия са изградили канална мрежа е 170. Характерно за нея е, че е изградена предимно за собствени нужди с HDPE тръби с размер до Ф40. Често изградената от конкурентни предприятия канална мрежа е допълваща към използваната под наем в участъци, в които Виваком няма изградена канална мрежа. Според декларираните в КРС данни, седем предприятия имат изградени участъци с тръби Ф110, едно предприятие – с тръби Ф75, едно предприятие – с тръби Ф63, едно предприятие – с тръби Ф50 и едно предприятие – с тръби Ф43. Общата дължина на трасетата, изградени с тръби над Ф40, е 556 км.

Само част от конкурентните предприятия разполагат с канална мрежа, която отдават под наем, като общата дължина на отдаваната под наем пасивна инфраструктура за 2022 г. е 2 007 км.

1.2. Подземна канална мрежа, изградена за други инфраструктури

Съгласно ЗЕСМФИ достъп до различна физическа инфраструктура следва да се предоставя от всички мрежови оператори, чиито мрежи са предназначени за производство, пренос или разпределение на природен газ, електрическа енергия, топлинна енергия, вода, включително отвеждане или пречистване на отпадъчни води и канализация, транспортни услуги, включително железопътни линии, метрополитен, пътища, пристанища и летища. Характерно за тях е, че са предназначени за целите на предоставяните комунални услуги като ток, канализация, газ, транспорт и не са предназначени за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги. Нещо повече, мрежовите оператори не предоставят електронни съобщителни услуги, в противен случай биха фигурирали в регистъра на КРС. Топологията на мрежата е съобразена с начина на предоставяне на комуналната услуга. Мрежите на транспортните оператори минават през цялото населено място, но не стигат до сгради, докато мрежите на другите комунални оператори стигат до сгради, но са фрагментирани на по-малки райони.

Съгласно предоставената информация от предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги, те използват под наем физическа инфраструктура –

⁷ Данните са за сбора от дължините на каналните/HDPE тръби.

⁸ <https://vestitel.bg/bg/uslugi/uslugi-za-operatori/kanalna-mrezha/>

канална мрежа, на шест общински, две транспортни и две електроразпределителни дружества в девет града. Само в гр. София има изградени и се използват повече от една инфраструктури, като общата дължина на наетата инфраструктура възлиза на 1 759 км към 30.06.2023 г. В останалите осем населени места се ползва по една инфраструктура със средна дължина под 5 км.

Според събраната допълнителна информация от общините изградената от тях канална мрежа е разположена на няколко улици от цялото населено място и има достъп до ограничен брой сгради.

Един газоразпределителен мрежов оператор е положил HDPE тръба паралелно с газоразпределителната мрежа, която може да се ползва под наем. Към настоящия момент в седемте населени места, в които е разположена, не е поискан достъп под наем.

1.3. Стълбовна мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи

Съгласно чл. 63, ал. 2 от ЗЕСМФИ, фиксираните електронни съобщителни мрежи могат да се разполагат въздушно в урбанизирани територии с население до 10 000 жители и в квартали, части от квартали, попадащи в устройствени жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване на урбанизирани територии с население над 10 000 жители, в които не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор и е налична стълбовна физическа инфраструктура на мрежов оператор.

Съгласно предоставената в КРС информация само 20 предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги, са декларирали, че разполагат със собствена стълбовна мрежа, предназначена за изграждането на собствените им фиксирани електронни съобщителни мрежи. Стълбовете са в 73 населени места и са общо 6747 броя, като в повечето населени места са под 100 стълба. Изградените от предприятията стълбове не се използват под наем от други предприятия.

Историческото предприятие не разполага със собствена стълбовна мрежа, предназначена за изграждането на фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги.

1.4. Стълбовна мрежа, изградена за други инфраструктури

Стълбовните физически инфраструктури в България са предназначени за целите на предоставяните комунални или общински услуги, като ток, осветление, транспорт и не са предназначени за изграждането фиксирани електронни съобщителни мрежи за целите на предоставяне на електронни съобщителни услуги.

Най-често използваните под наем от предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги, стълбове са такива с ниско напрежение, собственост на електроразпределителните дружества. Следва да се отбележи, че България е разделена на три части, във всяка от които оперира различно електроразпределително дружество, т.е. няма една електроразпределителна мрежа с национално покритие. В тази връзка Общите условия за предоставяне на достъп до стълбовната мрежа на електроразпределителните дружества са различни, в това число и ценовите листи.

В допълнение, според събраната с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС информация, в дванайсет населени места се използват под наем общински стълбове и в едно населено място се използват тролейбусни стълбове.

2. Определяне на продуктивния обхват на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура

Съответният пазар, предмет на настоящия пазарен анализ е пазарът на едро на достъп до физическа инфраструктура. Този пазар не фигурира в списъка с пазари от приложението към актуалната към момента Препоръката за съответните пазари от 2020 г. (Препоръка (ЕС) 2020/2245).

Съгласно съображение 22 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2020 г. „националните регулаторни органи могат да определят и други съответни пазари на продукти и услуги, които не са включени в списъка в настоящата препоръка, ако могат да докажат, че в рамките на националния им контекст пазарите изпълняват проверката по трите критерия.“.

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и чл. 13, ал. 1 от Методиката, при отчитане на особеностите на националния пазар регулаторът може да определи и други съответни пазари – обект на ex ante регулиране, различни от посочените в приложимата препоръка за съответните пазари, подлежащи на ex ante регулиране, като се ръководи от принципите на конкурентното право и изследва дали са изпълнени кумулативно трите критерия за: 1) наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, 2) структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане, и 3) недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Съгласно съображение 26 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2020 г. „в зависимост от националните обстоятелства намиращият се най-нагоре по веригата пазар може да се състои от или да включва по-генерични междупазарни продукти на едро, като например продукти, свързани с достъп до физическа инфраструктура (например достъп до канали) или с пасивен достъп“.

В т. 4.1.6 от Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г.⁹ е разгледан сценарий за определяне на отделен пазар за достъп до пасивна инфраструктура. В Разяснителната бележка се посочва, че отделният пазар на достъп до пасивна инфраструктура е разположен нагоре по веригата на пазарите на едро на ширококолов достъп и на резервирана свързаност, както и на съответните пазари на дребно за достъп до интернет, предназначени за масовия пазар и за бизнес клиенти. Този пазар включва продукти за достъп до специфична физическа инфраструктура за разгръщане на електронна съобщителна мрежа, като обхватът следва да бъде ограничен до мрежи, които могат да се използват за разполагане на елементи на фиксирани електронни съобщителни мрежи като канали, стълбове и шахти (т. 4.1.6 от Разяснителната бележка, стр. 68).

Като отправна точка в анализа е определянето на продуктивния обхват на пазара на достъп до пасивна инфраструктура. Продуктивният пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от ползвателите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени, но също и от гледна точка на условията на конкуренцията и/или

⁹ Обяснителна бележка, придружаваща документ Препоръка на Комисията относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране ex ante в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за създаване на Европейски кодекс за електронни съобщения (SWD (2020) 337 final).

структурата на търсенето и предлагането на разглеждания пазар (чл. 4, ал. 3 от Методиката).

Съответният продуктов пазар (чл. 5 от Методиката) включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице:

1. взаимозаменяемост при търсенето;
2. взаимозаменяемост при предлагането.

В тази връзка за определяне на съответния продуктов пазар КРС следва да извърши анализ на взаимозаменяемостта на различни продукти за достъп до пасивна инфраструктура от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането.

В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. (стр. 68) са разгледани основните причини, поради които каналната мрежа, която е предназначена за различни от разполагане на електронни съобщителни мрежи цели, например комунална, транспортна и други инфраструктури, не винаги е подходяща за разполагане на такива мрежи, както следва:

- технически характеристики, включително липса на подходящи места за разполагане на технически съоръжения;
- достъпност, включително липса на достатъчно точки за достъп и/или ограничителни правила за достъп (по-специално при физическа инфраструктура за вода, газ и електричество);
- неподходящ мрежов дизайн или топология – те може да са по-фрагментирани и може да не отразяват маршрутите, следвани от специфична за електронните съобщения инфраструктура;
- ограничения, произтичащи от насищане/заемостта на определени сегменти;
- изисквания за сигурност и рискове, включително неподходяща среда за съвместно съществуване в мрежовата инфраструктура;
- трудна и скъпа адаптация и ремонт. Например мрежите на топлофикация може да не са подходящи поради ограничения на температурата и течовете, докато при железопътните и магистралните мрежи липсва необходимата разклоненост за разполагане на електронни съобщителни мрежи.

Всички тези фактори повишават разходите в сравнение с използването на канална мрежа, предназначена за разполагане на електронни съобщителни мрежи. Освен това редът и условията за достъп могат потенциално да бъдат по-неблагоприятни.

Предвид посоченото в чл. 4, ал. 3 от Методиката и в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. (стр. 68) в анализа на взаимозаменяемостта могат да се използват следните критерии за оценка: наличност, технически характеристики (топология, капацитет, възможност за разполагане на технически съоръжения), цена, административни ограничения и допълнителни условия, утежняващи достъпа. Тези критерии за оценка могат да се използват в анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето.

В анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането могат да се използват критерии за оценка, относими към ограниченията пред доставчиците и необходимостта от допълнителни инвестиции за целите на стартирането на предлагане на продукти за достъп до пасивна инфраструктура, подходящи за разгръщането на електронни съобщителни мрежи.

При определяне на продуктивния пазар са разгледани различните нормативни изисквания към физическата инфраструктура, съгласно ЗЗЕСМФИ, Наредбата за правилата и нормите за проектиране, разполагане и демонтаж на електронни съобщителни мрежи (Наредбата), Закона за енергетиката и други.

Също така, при анализа на взаимозаменяемостта на отделните видове физическа инфраструктура са отчетени общите условия за ползване на физическа инфраструктура на мрежовите оператори, които съгласно чл. 15, ал. 3 от ЗЗЕСМФИ включват:

1. условия за достъп до и/или съвместно ползване, като:
 - а) описание на начина на разполагане, технически изисквания, изисквания за качество и безопасност;
 - б) ограничения за съоръженията, които могат да бъдат разполагани;
 - в) мерки за сигурност;
 - г) условия за допускане на служители на операторите на електронни съобщителни мрежи;
 - д) правила за разпределяне на пространството, когато то е ограничено;
 - е) условия и ред за даване на указания при констатирано техническо несъответствие на електронните съобщителни мрежи, разположени въз основа на предоставено право на достъп до и/или за съвместно ползване;
 - ж) процедури за премахване на електронна съобщителна мрежа и за възстановяване на достъпа до и/или за съвместно ползване;
 - з) друга относима информация, необходима за достъпа до и/или за съвместното ползване на физическата инфраструктура;
2. срокове за:
 - а) отговор на заявките за предоставяне на достъп и/или съвместно ползване;
 - б) предоставяне на достъп;
 - в) отстраняване на повреди;
3. стандартни условия на договора, включително обезщетения при неизпълнение на договора;
4. цени и механизъм за ценообразуване.

наред с посоченото, КРС ползва всяка допълнителна информация, постъпила във връзка с решаване на спорове по реда на глава 8 на ЗЗЕСМФИ, или във връзка с жалби от предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

2.1. Взаимозаменяемост между достъпа до подземната канална мрежа на историческото предприятие и подземната канална мрежа, собственост на конкурентни предприятия.

Взаимозаменяемост при търсенето

За целите на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето се изследват критериите за наличност, достъпност и техническите характеристики на достъпа до пасивна инфраструктура, предлаган от Виваком и конкурентните предприятия. Същите имат съществено значение при избора на услуга на едро от търсещите достъп предприятия.

От представената в т. 1.1. информация е видно, че на пазара има налични продукти за достъп до пасивна инфраструктура и същите се предлагат както от историческото предприятие, така и от конкурентните предприятия. Топологията на мрежите на

историческото и конкурентните предприятия осигурява достъпност за изграждането на електронни съобщителни мрежи и осъществяване на свързаност между различни сгради на територията на съответното населено място.

Подземните канални мрежи на историческото предприятие и на конкурентните предприятия имат едно и също предназначение, за изграждането на кабелни съобщителни мрежи и предоставянето на електронни съобщителни услуги. В тази връзка от гледна точка на търсенето търсещото достъп предприятие не е необходимо да прави значителни допълнителни инвестиции при първоначалния избор на пасивната инфраструктура, до която се предоставя достъп от различни предприятия.

Съгласно представената информация капацитетът на каналната мрежа на предлагащите достъп предприятия позволява полагането на защитна тръба или кабел извън защитна тръба, като предприятията са предвидили съответен капацитет за краткосрочни инвестиционни проекти и резервен капацитет за аварийни нужди. Общите условия за достъп, които се публикуват съгласно ЗЕСМФИ включват ясни критерии за наличие на техническа възможност за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура.

Пасивната инфраструктура на историческото предприятие и конкурентните предприятия позволява разполагането на допълнително активно оборудване при спазването на определени изисквания по отношение на напрежение на дистанционно хранване с оглед осигуряване на изискванията за безопасни условия на труд. Тези изисквания не представляват ограничително условие пред търсещите достъп предприятия.

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но трайно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга, ползвателите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.

Следва да се има предвид, че по отношение на услугите за достъп до канална мрежа влиянието на цената не е съществен фактор в случаите, при които дадено предприятие вече е положило електронната си съобщителна мрежа в каналната мрежа на мрежов оператор, тъй като прехвърлянето на инфраструктурата му в каналната мрежа на конкурентен мрежов оператор не би било оправдано, поради наличието на значителни по обем разходи, включително блокиране на съществуващите активи, които тези действия водят след себе. Въпреки това, КРС е изследвала цените на мрежовите оператори с оглед изчерпателност на анализа на взаимозаменяемостта.

При изследването на цените КРС е разгледала, както средния месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа (в лв. без ДДС)¹⁰, така и публикуваните¹¹ цени в общите условия на предприятията на основание чл. 15 от ЗЕСМФИ.

Среден месечен разход

При изчисляване на средния месечен разход КРС е използвала информацията относима към всяко предприятие, от което е декларирано във въпросниците съгласно Решение № 215/20.07.2023 г., че се наема канална мрежа. КРС е избрала подход, при който средната е претеглена спрямо декларираната наета дължина на каналната мрежа за всяко предприятие и всяко населено място. Информацията по отношение на наетата

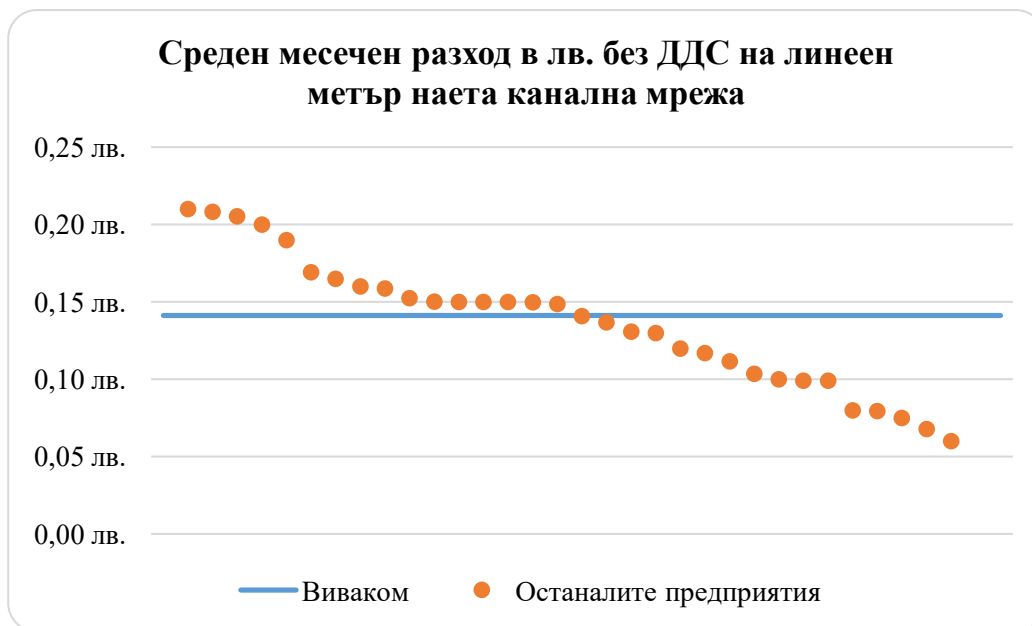
¹⁰ Средният месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа е изчислен въз основа на дължината на използваната под наем канална мрежа и месечният разход (в лв. без ДДС) за всяко населено място и всяко предприятие, декларирано във връзка с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС.

¹¹ Към месец ноември 2023 г.

канална мрежа, събрана с въпросниците, не съдържа детайли за сечението на използваните тръби, както и за собствеността на защитната тръба, в която е изтеглена електронната съобщителна инфраструктура.

На следващата фигура е представена информация за равнището на средните месечни разходи на линеен метър наета канална мрежа в лв. без ДДС към всяко от конкурентните на Виваком предприятия, спрямо средния месечен разход за линеен метър наета канална мрежа към Виваком.

Фигура 1

Източник: Данни, подадени в КРС

Средният месечен разход за ползване на достъп до канална мрежа от Виваком, съгласно подадените в КРС данни с въпросниците по Решение № 215/20.07.2023 г., е изчислен на 0,14 лв. без ДДС. Видно от информацията на фигура 1 по-голямата част от представените средни разходи за ползване на достъп до канална мрежа от конкурентните предприятия, са около нивото на този показател за Виваком. Почти 40% от изчислените средни разходи към конкурентните предприятия са в интервала +/-0,02 лв. от разхода към Виваком.

На следващата таблица е представен броят на предприятията и относителният им дял в общия брой предприятия, от които е декларирано, че се наема канална мрежа, разпределен по интервали на средните месечни разходи за линеен метър наета канална мрежа в лв. без ДДС.

Таблица 1

Средни месечни разходи за линеен метър към предприятията, от които е наета канална мрежа	Брой предприятия, от които е наета канална мрежа	Относителен дял
До и вкл. 0,10 лв	8	24%
Над 0,10 лв. до и вкл. 0,15 лв.	14	42%
Над 0,15 лв. до и вкл. 0,20 лв.	8	24%
Над 0,20 лв. до и вкл. 0,30 лв.	3	9%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от представените данни, над 90% от изчислените средни разходи попадат в интервалите до и вкл. 0,20 лв. Средните разходи към 16 предприятия са под стойността на разходите към Виваком. Толкова са и предприятията, средните разходи към които я превишават.

От представената информация може да бъде направено заключението, че средните стойности, заплащани за линеен метър наем на канална мрежа от предприятията, са относително сходни, независимо дали мрежовият оператор, от който е наета канална мрежа е Виваком или конкурентно предприятие.

Цени в публикуваните общи условия

Цените за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура са част от минималните задължителни реквизити на Общите условия за достъп и съвместно ползване от ЗЕСМФИ и мрежовите оператори са длъжни предварително да ги оповестят на интернет страницата си. Съгласно чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ мрежовите оператори предоставят достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура с писмен договор при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия, включително цена. Поради значителния брой мрежови оператори, които са регистрирани в публичния регистър на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС и са декларирали собствена подземна инфраструктура съгласно Решение № 215/20.07.2023 г., КРС е анализираща публикуваните в общите условия цени и механизми за ценообразуване на тези предприятия, които обхващат над 1% дял на база дължина на изградената канална мрежа към 31.12.2022 г.

В чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ е регламентирано, че мрежовите оператори на физическа инфраструктура определят цени за предоставяне на достъп до и за съвместно ползване и на право на преминаване съгласно Методика за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура (Методиката за начина за разпределяне на разходите).

Броят на предприятията, които притежават дял над 1% на база дължина на изградената канална мрежа към 31.12.2022 г., възлиза на 14, като КРС е анализираща общите условия¹² на 10 от тях, поради липса на публикувана информация на интернет страниците на останалите 4¹³ предприятия.

¹² Взети са предвид изменените цени на Виваком в сила от 01.09.2023 г.

¹³ Телнет ООД е придобито от Виваком България ЕАД през 2023 г., като интернет страницата на предприятието автоматично пренасочва към страницата на Виваком.

Анализът на публикуваните данни¹⁴ съдържа изследване на цените за част от еднократните услуги, месечните абонаменти за ползване на подземна канална мрежа и цени на други услуги, които предприятията предлагат. Всички услуги, които са посочени в ценовата листа на Виваком, присъстват и в ценовата листа на само едно предприятие – Булсатком.

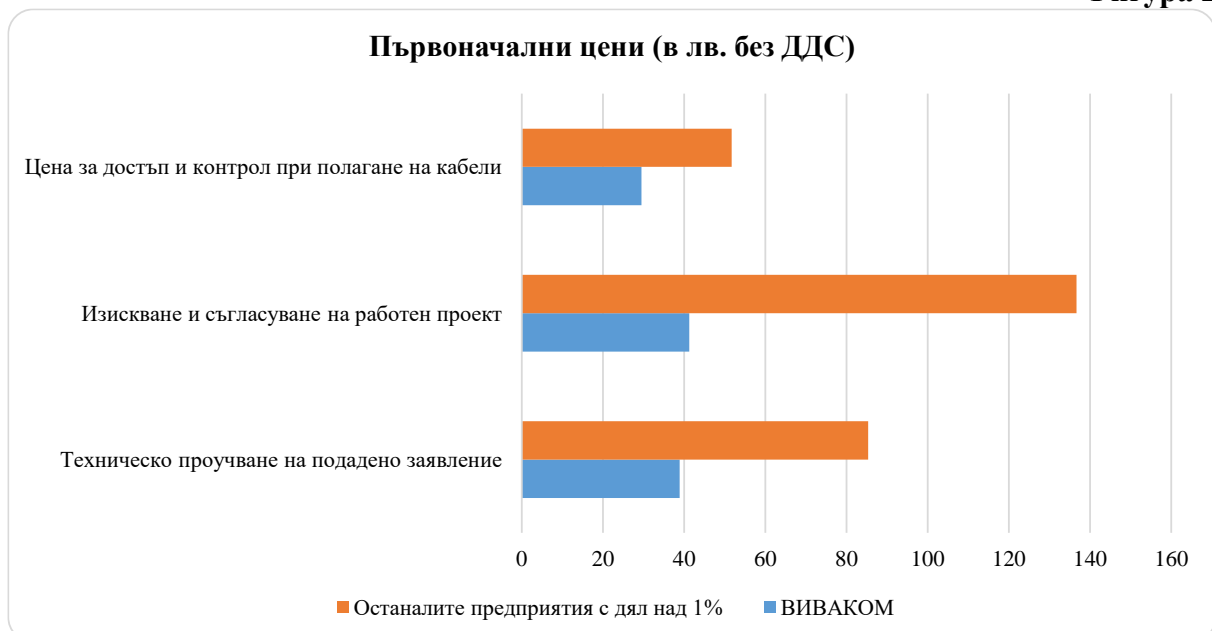
Цени за еднократно предоставяни услуги

При изследването на публикуваните цени КРС е констатирала, че цените за техническо проучване за наличието или липсата на техническа и физическа възможност за осъществяване на услугата за достъп до или съвместно ползване на подземна канална мрежа са в диапазона от 33 лв. до 200 лв. Първите три предприятия с най-голям дял на база дължина на изградената канална мрежа, са публикували близки ценови стойности между 30 лв. и 40 лв., докато останалите предприятия са публикували цени от 50, 100 и 200 лв. Част от предприятията са определили максимална дължина на трасето до 1000 линейни метра, за която се отнася посочената в общите им условия цена. За дължина над посочената е определена цена на линеен метър или на всеки започнат километър.

Цените за изискване и съгласуване на работен проект¹⁵ са в диапазона от 35 лв. (А1, Булсатком) до 200 лв. (М Сат Кейбъл, Скат ТВ, Телекомуникационна Компания Варна, Ком Нет), като за част от предоставяните услуги е зададена и дължината на трасето, за която се отнася цената – между 1000 и 3000 метра. За дължина над посочената в общите условия на предприятията е определена цена на линеен метър или на всеки започнат километър.

На следващата фигура са представени обявените в общите условия цени за всяка една от посочените в графиката услуги от Виваком и средната цена¹⁶, изчислена въз основа на обявените за същите услуги цени от останалите предприятия с дял над 1%, в лв. без ДДС.

Фигура 2

Източник: Публикувани на интернет страниците на предприятията общи условия към месец ноември 2023 г.

¹⁴ Всички анализирани цени са в лв. без ДДС.

¹⁵ Включително за проучване и съгласуване на проект.

¹⁶ Изчислена като средна аритметична от всички обявени цени от предприятията с дял над 1% на база дължина на изградената канална мрежа към 31.12.2022 г. за конкретна услуга.

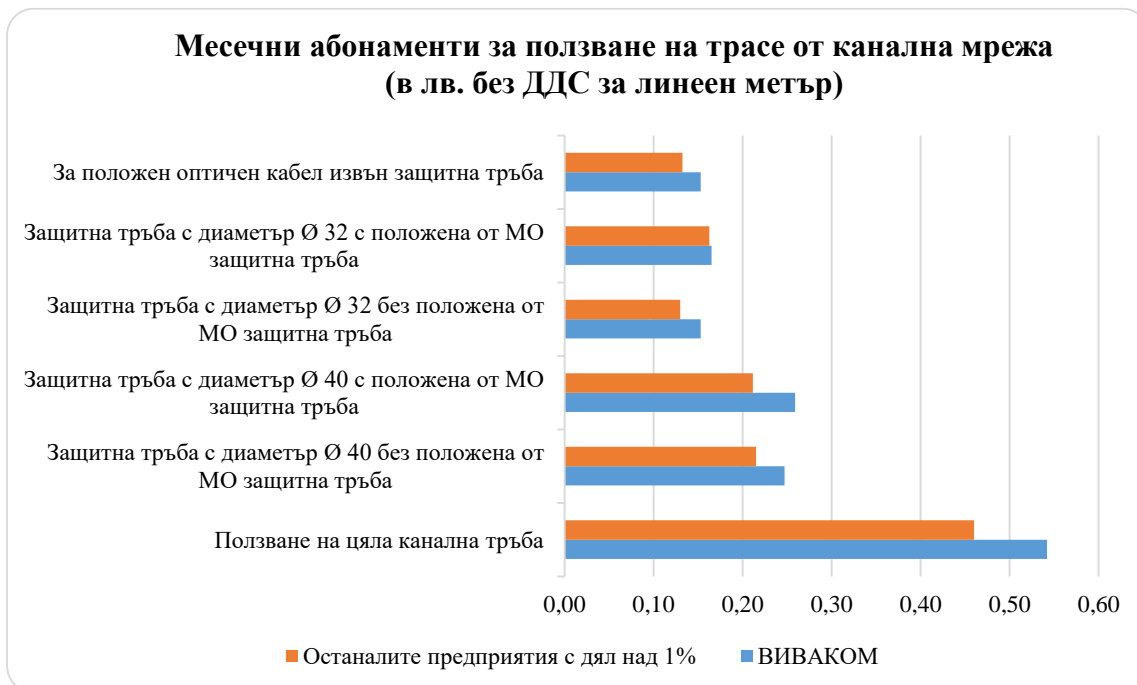
Видно от представената на фигура 2 информация, цените за отделните еднократни услуги, посочени в анализирания общи условия, са определени в широки граници. Като цяло цените на Виваком са по-ниски от изчислените средни цени на останалите предприятия с дял над 1% на база дължина на изградената канална мрежа.

Месечни цени за ползване на достъп до подземната канална мрежа на операторите, съгласно чл. 4, ал. 2, т. 2 от Методиката за начина за разпределяне на разходите

Месечните абонаменти за ползване на цяла канална тръба са в диапазона от 0,45 лв. (Скат ТВ) до 0,54 лв. (Виваком) за линеен метър. За ползване на защитна тръба с диаметър Ø40, която е положена от мрежовия оператор, месечната цена, която се заплаща от съответния ползвател започва от 0,13 лв. (Кулбокс) до 0,259 лв. (Виваком). Средната стойност на обявения от останалите предприятия месечен абонамент за ползване на защитна тръба Ø40 е 0,21 лв. По отношение на цените за ползване на тръби със сечение Ø32, положена от мрежовия оператор, най-висока цена се заплаща от ползвателите на услугата на Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс – 0,18 лв. Определената цена на Виваком за тази услуга е в размер на 0,165 лв. Средната стойност на определената от останалите предприятия абонаментна цена е в размер на 0,163 лв. За положен оптичен кабел извън защитна тръба отново Виваком определя най-високата абонаментна цена от 0,153 лв., следвано от цената на А1 – 0,14 лв. Цените на Булсатком, Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс са определени на едно и също равнище – 0,13 лв.

На фигура 3 по-долу са представени месечните абонаменти за всяка една от посочените в графиката услуги на Виваком и средният месечен абонамент, изчислен въз основа на посочените в общите условия на останалите предприятия месечни цени, в лв. без ДДС.

Фигура 3

Източник: Публикувани на интернет страниците на предприятията общи условия към месец ноември 2023 г.

Както е представено на фигурата по-горе, месечните абонаменти, посочени в анализирания общи условия, са относително сходни. Като цяло абонаментните тарифи

на Виваком са по-високи от изчислените средни абонаментни цени на останалите предприятия с дял над 1%.

Цени на други услуги

Мрежовите оператори определят и други услуги, за които начисляват такси като приемане, обработване и отговор на заявление за предоставяне на информация за подземна канална мрежа с обявени цени от 35 лв. (Булсатком) до 100 лв. (М Сат Кейбъл); за осигуряване на достъп до подземната канална мрежа с присъствие на служител на мрежовия оператор за време до 1 час, в работно време – от 5,62 лв. (Булсатком) до 30 лв. (Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс) и в извънработно време – от 7,50 лв. (Булсатком) до 50 лв. (Скат ТВ и Диджитал Комуникейшънс); посещение на служител в работно време до обекта за предоставяне на допълнителни услуги – от 35 лв. (Булсатком) до 110 лв. (Телеком Груп).

На фигура 4 са представени цените за допълнителни услуги от Виваком и средните цени, изчислени въз основа на посочените в общите условия цени за допълнителни услуги на останалите предприятия с дял над 1%, в лв. без ДДС.

Фигура 4

Източник: Публикувани на интернет страниците на предприятията общи условия към месец ноември 2023 г.

Представените в графиката данни показват, че цените за други услуги, посочени в анализирания общи условия, са определени в широки граници. Както при първоначалните цени, така и по отношение на цените за допълнителни услуги, тарифите, определени от Виваком са по-ниски от изчислените средни цени на останалите предприятия с дял над 1%.

Видно от представената информация, цените за достъп и съвместно ползване на подземна канална мрежа на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи, варират в широки граници. Това се дължи на задължението на операторите да ги определят в съответствие с Методиката за начина за разпределяне на разходите. От публикуваните данни се вижда, че цените за еднократни и други услуги на предприятията, които предоставят услуги на ограничена територия, са по-високи от цените на тези услуги, обявени от предприятия, които предоставят електронни съобщения на национално ниво, в т.ч. Виваком. Причина за това са икономите от

мащаба и обхвата, които доставчици на услуги на национално ниво имат възможност да реализират.

Взаимозаменяемост при предлагането

Съгласно т. 41 от Насоките за пазарен анализ и оценка на значителната пазарна сила съгласно регулаторната рамка на ЕС за мрежите за електронни съобщения и услугите (2018/С 159/01) „когато оценяват обхвата за заменяемост на предлагането, НРО могат също така да отчетат вероятността предприятия, които понастоящем не извършват дейност на съответния продуктов пазар, да решат да навлязат на този пазар в рамките на кратък срок вследствие на слабо, но значимо увеличение на цената, което не е с преходен характер“, като за целта се оценяват общите разходи, които следва да бъдат направени от предприятията, възнамеряващи да навлязат на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура. Следва да се отчетат и съществуващите правни и други регулаторни изисквания, които биха могли да възпрепятстват бързото навлизане на съответния пазар.

Изграждането на собствена инфраструктура се счита за последното стъпало на „стълбата на инвестициите“ към изграждане на напълно разгърната собствена мрежа. За изграждането на пасивна инфраструктура са необходими значителни финансови и времеви инвестиции, включително във връзка с дейностите по инвестиционно проектиране, съгласуване и одобряване на инвестиционните проекти, по издаване на разрешение за строеж и въвеждане в експлоатация на физическа инфраструктура за разполагане на електронни съобщителни мрежи.

От друга страна предприятията, разполагащи със собствена пасивна инфраструктура, могат лесно да навлязат на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура при малко, но трайно повишение на цените на предлаганите услуги за достъп на този пазар. Нещо повече, съгласно разпоредбите на ЗЕСМФИ те са длъжни да предоставят достъп, в случай че разполагат с физическа инфраструктура, като на практика единственото ограничение би било липса на физическа възможност за разполагане на електронната съобщителна мрежа. За целта тези предприятия не е необходимо да правят допълнителни инвестиции в своята мрежа. Във връзка с това следва да се отбележи, че общо 103 конкурентни предприятия са декларирали, че имат изградена собствена канална мрежа.

На следващо място, съгласно събраната информация с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС общо 50 предприятия имат планове за изграждане на подземна канална мрежа през следващите 5 години. Предвидените инвестиции за изграждане на подземна канална мрежа надхвърлят 19 млн. лв. за малко над 700 км. Инвестиционните намерения обхващат 113 населени места, от които 38 населени места с над 10 хил. жители. Това е индикатор за предпочитанията на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи, да разполагат инфраструктурата си подземно, независимо от възможността за въздушно разполагане в населени места с под 10 хил. жители.

В тази връзка КРС счита, че конкурентни предприятия, разполагащи със собствена канална мрежа със свободен капацитет, биха могли да започнат да предоставят достъп до пасивната си инфраструктура при малко, но трайно повишаване на цената на тази услуга.

Въз основа на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането КРС счита, че продуктите за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа), предоставяни от историческото предприятие и конкурентните предприятия, могат да се разглеждат като еквивалентни продукти на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

2.2. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и подземната физическа инфраструктура, изградена за други инфраструктури – за предоставяне на електрически ток, ВиК, газ, топлофикация, осветление и др.

В Директива 2014/61/ЕС, транспонирана в ЗЕСМФИ, се посочва вида на съществуващата физическа инфраструктура, която може да се използва за разполагането на електронни съобщителни мрежи, в това число на: физическата инфраструктура, използвана за пренос и разпространение на природен газ; електрическа енергия, включително обществено осветление; топлинна енергия; вода, включително отвеждане или пречистване на отпадъчни води и канализация, и дренажни системи, и транспортни услуги (железопътни линии, пътища, пристанища и летища).

Събраната с Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС информация сочи, че предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи, използват за разполагането им и подземна канална мрежа от електроразпределителни и газоразпределителни дружества, общини и доставчици на транспортни услуги¹⁷.

С оглед на изложеното, в анализа на взаимозаменяемостта на достъпа до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и достъпа до други видове подземната физическа инфраструктура, изградена за други инфраструктури КРС разглежда критериите за наличност и технически характеристики.

Взаимозаменяемост при търсенето

Подземната физическа инфраструктура на доставчиците на комунални услуги (електроразпределителни, водоснабдителни, топлофикационни) и транспортни дружества, като цяло, не е проектирана и предназначена за разполагането на електронни съобщителни мрежи. Независимо от това, част от тази физическа инфраструктура може да се използва при определени условия от предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги.

От гледна точка на критериите за наличност, от електроразпределителните дружества се наема 1 609 км подземната канална мрежа от 32 предприятия в 3 населени места, като над 99% от дължината на използваната канална мрежа е на територията на гр. София. Видно от посоченото, към момента на събиране на информация с Решение № 215 от 20.07.2023 г. предприятията могат да имат достъп до пасивната инфраструктура на електроразпределителните дружества в ограничен брой населени места. Причина за това е, че в много малко населени места има изградена подземна канална мрежа на електроразпределителните дружества, като свободен капацитет има предимно в София.¹⁸ Следва да се има предвид и фактът, че един от доставчиците на електроенергия на територията на страната не разполага с подземна канална мрежа и съответно не предоставя такъв достъп, което е видно и от Общите условия¹⁹ на дружеството.

Съгласно публикуваните общи условия²⁰ за достъп до физическа инфраструктура на „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД, операторът има право да разположи само оптични кабели в подземната канална мрежа на електроразпределителното дружество. Не е допустимо разполагането на кабели с дистанционно захранване, докато в подземната канална мрежа на операторите на електронни съобщителни мрежи е

¹⁷ Предприятията използват канална мрежа от електроразпределителни дружества („Електроразпределителна мрежа Запад“ ЕАД, „Електроразпределение Север“ АД), газоразпределителни дружества („Овергаз Мрежи“ АД), общини (Балчик, Бяла, Пловдив, Септември, Сливен, Столична) и доставчици на транспортни услуги („Метрополитен“ ЕАД, „Тролейбусни превози“ ЕООД).

¹⁸ Служебно известна на КРС информация, като орган по спорове по ЗЕСМФИ.

¹⁹ <https://elyug.bg/SpecialPages/Operatori-ESM.aspx>
<https://ermzapad.bg/bg/za-operatori-na-esm/>

допустимо в случаите, когато единият кабел е в допълнителна защитна тръба. Активни съоръжения могат да се разположат само на определени места в подземната канална мрежа и при съгласието на електроразпределителното дружество.

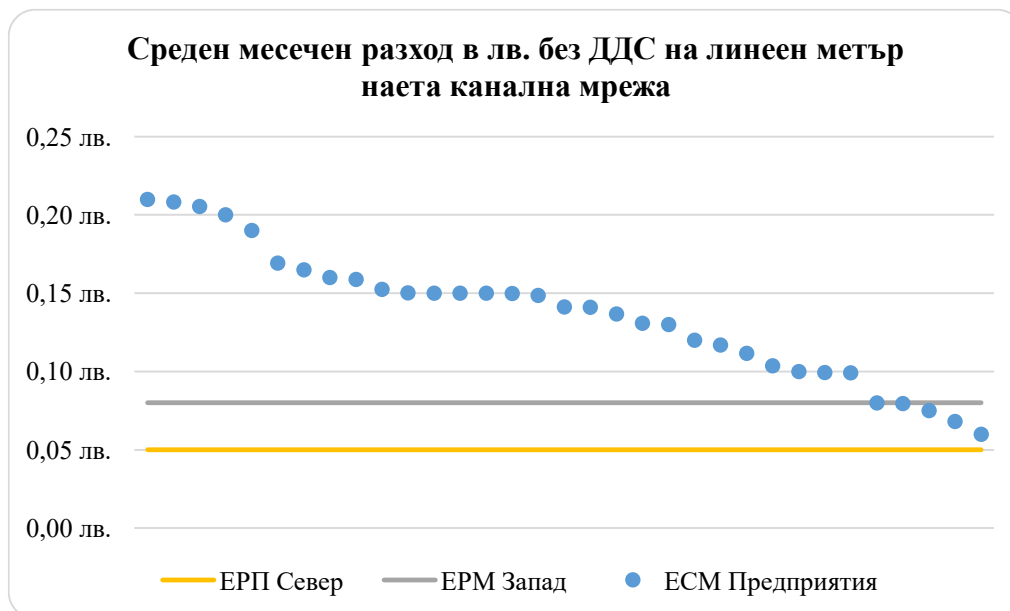
Посочените до тук ограничения оказват явно негативно въздействие върху готовността на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги, да използват подземната физическа инфраструктура на електроразпределителните дружества за целите на разполагане на съобщителни кабели.

С оглед изчерпателност на анализа на взаимозаменяемостта, КРС е изследвала и цените, на които се отдава подземната физическа инфраструктура на електроразпределителните дружества.

Както беше посочено по-горе, две електроразпределителни дружества отдават под наем подземна инфраструктура, а именно „Електроразпределение Север“ ЕАД и „Електроразпределителни мрежи Запад“ ЕАД. Същите са декларирани от 33 предприятия като мрежови оператори, от които е наета канална мрежа, във връзка с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС. При изследването на цените, регулаторът е анализирал обявените в общите условия на електроразпределителните дружества цени спрямо тези, в общите условия на разгледаните предприятия в т. 2.1. Също така е изчислен средният месечен разход²¹ въз основа на събраната от КРС информация от ползвателите на тази физическа инфраструктура, като стойността му е съпоставена с изчислените средни разходи за линеен метър на регистрираните предприятия.

На следващата фигура е представена информация за равнището на средните месечни разходи на линеен метър наета канална мрежа в лв. без ДДС към всяко предприятие, от което е посочено, че се наема такава, спрямо средните месечни разходи за линеен метър наета канална мрежа към ЕР Север и ЕРМ Запад.

Фигура 5

Източник: Данни, подадени в КРС

Изчисленият среден месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа от електроразпределителните дружества попада в интервала на средните месечни

²¹ Средният месечен разход за ползване на един линеен метър канална мрежа е изчислен въз основа на дължината на използваната под наем канална мрежа и месечният разход (в лв. без ДДС) за всяко населено място и всяко предприятие, декларирани във връзка с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС.

разходи „до и вкл. 0,10 лв.“, посочени в Таблица 1, в който се включват 24% от регистрираните предприятия, от които е наета канална мрежа. Видно от информацията на фигура 5, всички средни разходи към предприятията, регистрирани в КРС за електронни съобщителни мрежи и/или услуги, са над нивото на средните разходи към ЕР Север и ЕРМ Запад.

Средният месечен разход за ползване на линеен метър подземна канална мрежа към електроразпределителните дружества не се различава съществено от обявените в общите им условия цени – 0,05 лв. Тази цена обаче е доста под обявените месечни цени в общите условия на разгледаните по-горе предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи (Фигура 3). За сметка на това обаче, първоначалните цени и цените на допълнителни услуги са значително над обявените от разгледаните в т. 2.1. по-горе предприятия. Поради спецификата на основната дейност на електроразпределителните дружества, за техническо проучване се заплаща 220,15 лв. на ЕРМ Запад и 137,75 лв. на ЕР Север, които са в пъти над обявените цени съответно от Виваком и средната цена на останалите предприятия с дял над 1%. Съгласуването на работен проект възлиза на малко над 100 лв. и при двете електроразпределителни дружества, като тази цена е по-близо до горната граница на интервала, очертан от цената, обявена от Виваком и средната цена на останалите предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи (Фигура 2). Цената за осигуряване на представител на мрежовия оператор за оглед на място и осигуряване на контрол при разполагане и/или демонтаж на електронна съобщителна мрежа, обявена от ЕРМ Запад е 105,13 лв., а тази от ЕР Север – 119,52 лв. За сравнение, за осигуряване на достъп до подземната канална мрежа на регистрирано предприятие с присъствие на свой служител в работно време до 1 час се заплаща до 30 лв., а в извънработно време – до 50 лв.

Видно от представените данни, както при първоначалните цени, така и по отношение на цените за допълнителни услуги, тарифите, определени от електроразпределителните дружества, са по-високи от изчислените обявените цени на регистрираните предприятия, разгледани в т. 2.1., докато цени за ползване на един линеен метър от подземната им тръбна мрежа е под тези на разгледаните предприятия.

По отношение на предоставения достъп до канална мрежа от някои общини²², съгласно предоставената информация въз основа на Решение № 215 от 20.07.2023 г. само 94,5 км канална мрежа са наети от 7 предприятия²³, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги. Видно от представената информация общините предоставят подземна канална мрежа в ограничен брой населени места и същата е разположена на няколко на брой улици от целия град, поради което търсещите достъп предприятия следва да направят допълнителни инвестиции с цел да осигурят достъп до помещенията на крайните потребители. По отношение на ценовите условия, съгласно представените данни, само на една община се заплаща месечен абонамент за ползване на подземната ѝ физическа инфраструктура. Тази, която е собственост на останалите общини, се ползва безвъзмездно.

В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. се посочва, че физическата инфраструктура на доставчиците на транспортни услуги не притежава достатъчна капилярност, което възпрепятства достъпността и осигуряването на достатъчен брой точки за достъп до крайните потребители.

²² Столична община, Община Балчик, Община Бяла (Варна), Община Пловдив, Община Септември и Община Сливен.

²³ и (търговска тайна)

От гледна точка на критериите за наличност, от транспортните компании се наема 81 км подземната канална мрежа от 4 предприятия в 2 населени места, като над 95% от дължината на използваната канална мрежа е на територията на гр. София. Независимо от декларираното потребление на услуги от някои транспортни дружества – „Метрополитен“ ЕАД и „Тролейбусни превози“ ЕООД, малко вероятно е предприятията да заменят използваните до момента услуги за достъп до съобщителна подземна канална мрежа при наличието на малко, но трайно повишаване на цената на услугата за достъп, тъй като за целта трябва да се изгради допълнителна инфраструктура, която да осигури достъп до помещенията на крайните потребители.

Регулаторът е разгледал и посочените средни разходи за ползване на подземна физическа инфраструктура към транспортните дружества. Съгласно събраната информация с Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС, изчисленият среден месечен разход на линеен метър ползване на подземна физическа инфраструктура към Метрополитен е в размер на 0,31 лв., а към Тролейбусни превози – 0,42 лв. Тези разходи са по-високи от горната граница на интервала с най-високи стойности, посочен в Таблица 1.

По отношение на физическата инфраструктура на доставчиците на вода и топлофикационните дружества КРС не разполага с информацията предприятия да използват подземна канална мрежа от тези дружества. Също така, в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г. се посочват ограниченията при ползването на подобна инфраструктура. Наличието на спирателни кранове във водоснабдителните мрежи възпрепятстват инсталирането на оптични влакна, наличието на враждебна околна среда в канализационната мрежа води до рискове за съвместното съществуване на мрежите, а ограниченията в мрежата на топлофикационните дружества се явяват във високата температура и наличието на течове. Това води до трудна и скъпа адаптация на мрежата, както и затруднения при ремонта на същата. Предвид изложеното, е малко вероятно доставчиците на електронни съобщителни мрежи и услуги да проявят интерес към този вид инфраструктура.

Взаимозаменяемост при предлагането

Както бе посочено по-горе, подземната физическа инфраструктура на общински, транспортни и електроразпределителни дружества не е предназначена за изграждането на електронни съобщителни мрежи. На следващо място, топологията на тази физическа инфраструктура като цяло се различава от топологията на електронните съобщителни мрежи. В тази връзка доставчиците на комунални услуги следва да инвестират допълнителни средства и време, за да могат да започнат да предоставят пълноценни услуги за достъп до своята подземна канална мрежа. Изграждането на такъв тип инфраструктура от тяхна страна е икономически необосновано, доколкото не е свързано с предоставянето на основната им услуга. В тази връзка КРС счита, че е малко вероятно доставчиците на комунални услуги да започнат масово да предоставят достъп до физическата си инфраструктура при малко, но трайно повишаване на цената на тази услуга.

Въз основа на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането КРС счита, че продуктите за достъп до физическа инфраструктура (подземна канална мрежа), предоставяна от доставчиците на комунални услуги, не може да се разглежда за еквивалентна на продуктите на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

2.3. Взаимозаменяемост между достъп до подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и стълбовна мрежа, собственост на електроразпределителните дружества.

Видно от т. 1.3, в България малко на брой предприятия, предоставящи електронни съобщителни мрежи имат изградени ограничено количество стълбове. В тази връзка не може да се направи анализ на взаимозаменяемостта между стълбове, предназначени за изграждане на електронни съобщителни мрежи и стълбовете, предназначени за изграждане на мрежи ниско напрежение, трелеи и осветление. По тази причина се разглежда взаимозаменяемост между подземна канална мрежа, изградена за целите на разполагане на електронни съобщителни мрежи и стълбовна мрежа, собственост на електроразпределителни дружества, транспортни дружества и стълбове на общини, като са разгледани критериите за наличност, технически характеристики, административни ограничения и допълнителни условия.

Стълбовната мрежа се използва значително при изграждането на електронни съобщителни мрежи. Съгласно предоставената информация въз основа на Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС са наети общо 637 883 бр. стълбове за целите на изграждане на електронни съобщителни мрежи.

На следващо място, съгласно чл. 63, ал. 2 от ЗЕСМФИ фиксираните електронни съобщителни мрежи могат да се разполагат въздушно само в урбанизирани територии с население под 10 хил. жители и в квартали и части от квартали с преобладаващо ниско застрояване на урбанизирани територии с население над 10 хил. жители, в които не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор. Това нормативно ограничение е взето предвид при изследването на взаимозаменяемостта на стълбовната мрежа.

Взаимозаменяемост на търсенето

Съгласно предоставената информация въз основа на Решение № 215 от 20.07.2023 г. на КРС, предприятията предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги използват стълбове основно от електроразпределителните дружества (общо 617 406 бр. стълбове). По отношение на критерия наличност и както бе посочено в т. 1.4., България е разделена на три части, във всяка от които оперира различно електроразпределително дружество, т.е. няма една електроразпределителна мрежа с национално покритие. Освен това стълбовете не могат да се използват в градове с население над 10 000 жители. В тази връзка по отношение на критерия наличност няма взаимозаменяемост между двата вида физическа инфраструктура.

По отношение на техническите условия за разполагане на мрежите с много голям капацитет върху стълбове и в канални тръби се различават драстично. При полагането в тръби съобщителните кабели са защитени от атмосферни влияния, температурата под земята е сравнително постоянна, при разполагането не е необходимо да се използват стълби и вишки. Обратното - при разполагането върху стълбове, съобщителните кабели са подложени на външни атмосферни влияния, като слънце, дъжд, сняг, обледеняване и при разполагането им е необходимо да се използват стълби и вишки.

По отношение на топологията на тази физическа инфраструктура, следва да се отбележи, че стълбовната мрежа на електроразпределителните дружества притежава необходимата капилярност и осигурява достъп до всички сгради в населените места.

Основното предназначение на стълбовете не е свързана с разполагането на електронни съобщителни мрежи, поради което търсещите достъп предприятия при използването им трябва да се съобразят с допълнителни условия, описани в Глава трета

на Наредбата и/или в общите условия на електроразпределителните дружества. Такива допълнителни технически административни условия са изискванията за:

- отстояния между проводника на мрежата и съобщителния кабел да са 1,50 метра при ниско напрежение и 3 метра при средно напрежение (чл.18 от Наредбата);
- електронната съобщителна мрежа (с изключение на оптичната и мрежите с изцяло диелектрични проводници, включително носещо въже) трябва да има самостоятелна заземителна инсталация със съпротивление на заземяване, не по-голямо от 10 Ω , и да са предприети мерки за изравняване на потенциалите със заземителната инсталация на въздушния електропровод, като задължението за измерване на заземителната инсталация е на собственика на електронната съобщителна мрежа (чл.18 от Наредбата);
- безопасност, съгласно Правилника за безопасност и здраве при работа в електрически уредби на електрически и топлофикационни централи и по електрически мрежи²⁴, където са определени случаите за пълно или частично спиране на тока при работа на стълбове ниско и средно напрежение. Видно от посоченото, при дейности по електронни съобщителни мрежи, разположени на стълбовната мрежа се налага да се изключва напрежението в електроразпределителната мрежа. Последното, съгласно Закона за енергетиката, изисква предварителното уведомяване на потребителите на електрическа енергия. Това ограничение се явява, както при първоначално изграждане на електронната съобщителна мрежа и при нейното разширение, така и при ремонтни дейности по въздушната електронна съобщителна мрежа.
- върху стълбовете се допуска монтиране на активни съоръжения, само ако са разположени в кутии, осигуряващи защита от атмосферни влияния (чл.20 от Наредбата). Видно от посоченото елементите на въздушните съобщителни мрежи са подложени на външни атмосферни влияния, във връзка с което са необходими допълнителни мерки от страна на предприятията при изграждането на електронни съобщителни мрежи;
- допуска се монтиране върху стълбовете на активни съоръжения, само ако имат изградена заземителна инсталация или самите те представляват диелектрични устройства или съоръжения. Видно от посоченото, изграждането на заземителна инсталация, която да бъде в съответните параметри (под 10 Ω и с изравнение потенциали), удостоверени с протокол от сертифицирана лаборатория, представлява допълнителен разход при първоначалното изграждане на електронната съобщителна мрежа и в някои случаи при нейното разширение.

Съществуват и други административни изисквания при първоначалното изграждане на електронна съобщителна мрежа или при разширението ѝ както следва:

- необходимост от предоставяне на работен проект. Съгласно общите изисквания на електроразпределителните дружества при изграждане на нова електронна съобщителна мрежа или разширение на съществуваща е необходимо да се предостави нов проект. Изискванията към него са различни за трите дружества. Например ЕР Север изисква да се изчислят натоварванията на стълбовете, ЕР ЮГ изисква да се покажат точни схеми на закрепване на съобщителните кабели върху стълба, а ЕРМ Запад изисква координати на стълбовете;

²⁴ В чл. 19 на наредбата се прави препратка към Правилника. Разпоредби от него са цитирани и в общите условия на електроразпределителните дружества.

- набавяне на информация за стълбовете от страна на искащото достъп предприятие. Голяма част от стълбовете и на трите електроразпределителни дружества не са заснети и предприятията не могат да ползват информация за тяхното местоположение. По тази причина се налага сами да обходят и опишат стълбовете, до които ще искат достъп.

Във връзка с изложените ограничения по-горе КРС счита, че от гледна точка на търсенето е малко вероятно предприятията, използващи подземна канална мрежа, да преминават към използване на стълбовна инфраструктура при малко, но трайно повишаване на цените за достъп до подземната канална мрежа.

Взаимозаменяемост на предлагането

Доставчиците на достъп до стълбовна мрежа е необходимо да инвестират значителни финансови и времеви средства, за да започнат да предоставят достъп до подземна канална мрежа, тъй като трябва да изградят такава. Изграждането на такъв тип инфраструктура от тяхна страна е икономически необосновано, доколкото няма необходимост за предоставянето на основната им услуга, поради което не се очаква същите да започнат да предоставят достъп до подземна канална мрежа при малко, но трайно повишаване на цените за достъп.

Въз основа на анализа на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и от гледна точка на предлагането КРС счита, че достъпът до стълбовна мрежа не може да се разглежда за еквивалентен на продуктите на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

3. Определяне на географския обхват на пазара

Съгласно чл. 4, ал. 4 от Методиката, географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са достатъчно еднородни и се различават от тези в съседни географски райони, в които преобладаващите конкурентни условия са значително по-различни.

В съответствие с Насоките за пазарните анализи (т. 51) и чл. 10, ал. 1 от Методиката, географският обхват на съответния пазар в сектора на електронните съобщения се определя въз основа на два критерия:

- покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
- наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два критерия географският пазар може да бъде определен като местен, регионален, национален или обхващащ територията на две или повече страни (транснационален).

Съгласно чл. 10, ал. 3 от Методиката при определяне на географския обхват на пазара регулаторът отчита степента на инфраструктурна конкуренция и може да вземе предвид и критерии, като: характеристики на търсенето и предлагането (предпочитание на ползвателите на национално или местно ниво, изградени мрежи, наличие на различаващи се търговски оферти и др.); брой и размер на предприятията, пазарните им дялове и тяхното изменение; цени и ценови различия.

Съгласно Насоките за пазарен анализ и Препоръката за съответните пазари (ЕС) 2020/2245, анализът относно географския обхват на пазара следва да стартира с определянето на географска единица, която да отговаря на следните условия: а) да е с подходящ размер, т.е. достатъчно малка, за да се избегнат значителни вариации на

условията за конкуренция в рамките на всяка единица, но и достатъчно голяма, за да се избегне обременяващ и изискващ много ресурси микроанализ, който би могъл да доведе до разпокъсаност на пазара, б) да отразява мрежовата инфраструктура на участниците на пазара и в) да има ясни и стабилни граници във времето.

За целите на определяне на географския обхват на пазара, КРС счита определянето на географската единица на ниво населено място (с код/номер по ЕКАТТЕ²⁵) за най-удачно от гледна точка на географския анализ. Така определена географската единица покрива изброените в Насоките за пазарен анализ условия, посочени по-горе, като и съответства на продуктовата дефиниция на разглеждания пазар, който включва подземната канална мрежа.

3.1. Покритие по територия на подземната канална мрежа на историческото предприятие и на конкурентните предприятия

В Обяснителната бележка към действащата Препоръка`2020 ЕК посочва, че при оценката на географското измерение на пазара на едро за достъп до пасивна инфраструктура относителната повсеместност и пригодност на каналната и стълбовната мрежа, разгърнатата от историческото предприятие, когато има такава, вероятно ще представлява значително предимство за търсещите достъп в сравнение с използването на множество мрежи за достъп до физическа инфраструктура с различни стандарти. ЕК допълва, че този фактор, съчетан с търсенето на национално ниво, липсата на търговски оферти за достъп до канална мрежа и значителните разходи, които са необходими при използване на комбинация от множество откъслечно/неповсеместно разгърнати мрежи и/или самостоятелно изградена физическа инфраструктура, когато тези обстоятелства са доказани, могат да бъдат от значение за определянето на национален пазар. Според ЕК това е така, защото операторите, инвестиращи в свои собствени електронни съобщителни мрежи, ще се стремят да разположат своята инфраструктура с най-малко неудобства, най-висок приоритет и най-ниски разходи. От гледна точка на търсенето, повсеместното разпространение вероятно ще играе още по-голяма роля за операторите, които разполагат инфраструктура за големи бизнеси и/или мобилни мрежи. Освен това ЕК посочва, че ситуация, при която операторите вече са използвали повсеместната мрежа от канали и стълбове на историческото предприятие, може да сочи към дефиниране на национален пазар, предвид оперативната и административна сложност, свързана със сключването на споразумения за достъп до канали и стълбове, и липсата на потенциал за преминаване към алтернативни споразумения за хостинг на инсталирани влакна. Въпреки това според ЕК географският обхват на пазара трябва да се оценява за всеки отделен случай и националният обхват на пазара не трябва да се предполага, особено в ситуации, в които физическата инфраструктурна мрежа на историческото предприятие не е повсеместна. ЕК допълва, че в случаите, когато не е възможно операторите да закупят достъп до физическа инфраструктура от един доставчик, те ще трябва да инсталират самостоятелно или да закупят комбинация от канали и стълбове от различни доставчици на пасивна инфраструктура в сектора на електронните съобщения или от доставчиците на комунални услуги. ЕК обръща внимание, че също така трябва да се има предвид, че с оглед на високите и невъзстановими разходи, свързани с разгръщането на физическа инфраструктура, е малко вероятно да има много зони с голяма наличност на три или повече паралелни канални и стълбовни мрежи, подходящи за разполагане на електронни съобщителни мрежи.

²⁵ Единният класификатор на административно-териториалните и териториалните единици се поддържа от Националния статистически институт (НСИ) съгласувано с Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) по силата на чл. 37, ал. 1 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България (ЗАТУРБ).

В раздел II по-горе се съдържа описание на изградената канална мрежа на територията на страната и информация относно техническите ѝ характеристики. В текста по-долу е представен анализ на данните за размера на собствената и отдадената под наем селищна пасивна инфраструктура – подземна канална мрежа и за броя на населените места, в които тя е разположена. Анализът се основава на данни, подадени от предприятията, съгласно Решение № 215/20.07.2023 г. на КРС²⁶.

а. Размер и обхват на собствената канална мрежа (СКМ) на историческото и на конкурентните предприятия

Към 31.12.2022 г. собствена канална мрежа (СКМ) притежават 104 от 1088 регистрирани в регистъра на КРС предприятия с намерение за предоставяне на обществени електронни съобщения²⁷. Нейната обща дължина възлиза на 11 367,3 км и е изградена в 347 населени места, което представлява 6,6% от населените места в страната, чийто общ брой е 5 265²⁸).

Данни за дължината на собствената канална мрежа и броят на населените места, в които историческото предприятие „Виваком България“ ЕАД и конкурентните предприятия притежават канална мрежа (КМ), са представени в следващата таблицата:

Таблица 2
(таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна)

Предприятие, притежаващо СКМ	Дължина на СКМ		Населени места, в които предприятието притежава СКМ			
	Километри	%	Брой населени места	%		
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД		48,5%		83,0%		
Конкурентни предприятия - общо, в т.ч.:		51,5%		49,0%		
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД		6,7%		8,4%		
БУЛСАТКОМ ЕООД		6,6%		5,8%		
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД		3,6%		2,6%		
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,0%		0,9%		
СКАТ ТВ ООД		2,0%		5,2%		
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД	Търговска тайна!	1,9%	Търговска тайна!	0,6%		
ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД		1,8%		0,9%		
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД		1,8%		0,3%		
ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД		1,7%		0,6%		
КУЛБОКС АД		1,3%		0,9%		
КОМ НЕТ ЕООД		1,2%		0,3%		
ТЕЛНЕТ ООД		1,1%		0,9%		
ДИДЖИТАЛ КОМУНИКЕЙШЪНС ООД		1,1%		0,3%		
Всички останали 90 конкурентни предприятия с индивидуален относителен дял под 1% от общата СКМ		2 120,5		18,7%	142	40,9%
Общо (Виваком и конкурентни предприятия):		11 367,3		100,0%	347	100,0%

²⁶ Информация, изискана от КРС с „Въпросник за проучване на селищна пасивна инфраструктура и оптични влакна“ от 1088 предприятия, които към 17.07.2023 г. са притежавали регистрация в регистъра на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС.

²⁷ Дължината на трасето (изкопа), а не сбор от дължините на каналните/HDPE тръби.

²⁸ НСИ, публикация Население и демографски процеси 2022:
<https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/DMGR2022.pdf>

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните в горната таблица, към 31.12.2022 г.:

- Историческото предприятие притежава км (*търговска тайна*) СКМ в (*търговска тайна*) населени места, което представлява 48,5% от общата СКМ в страната и 83% от населените места със СКМ.
- 103 конкурентни предприятия притежават км (*търговска тайна*) СКМ в 170 населени места, което представлява 51,5% от общата СКМ и почти 49% от населените места със СКМ.

В допълнение на представените по-горе данни следва да бъде отбелязано, че след 31.12.2022 г. са настъпили някои промени, свързани с предприятията притежаващи канална мрежа към тази дата. В резултат, капиталът на „Нетуоркс-България“ ЕООД е придобит от „Виваком България“ ЕАД, а „Телнет“ ЕООД се влива в историческото предприятие. Отчитайки тези обстоятелства може да бъде направено заключение, че размерът на притежаваната и контролирана от Виваком подземна канална мрежа към момента е нараснал - базирайки се на данните към края на 2022 г. общият агрегиран размер на каналната мрежа на трите предприятия („Виваком България“ ЕАД, „Нетуоркс-България“ ЕООД и „Телнет“ ЕООД) възлиза на малко над км (*търговска тайна*), а броят на населените места, в които е разположена тя е (*търговска тайна*).

Също така следва да бъде отчетено и обстоятелството, че към момента на изготвяне на настоящия анализ КЗК е приела решение във връзка със започнатото от нея, с Решение № 1356/21.12.2023 г., задълбочено проучване относно намерението на „Юнайтед Груп България“ ЕООД да придобие пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Булсатком“ ЕООД и неговите дъщерни дружества, като е разрешила придобиването. Вземайки предвид факта, че икономическата група към която принадлежи „Юнайтед Груп България“ ЕООД осъществява контрол върху Виваком, в случай че планираната сделка се осъществи, то историческото предприятие допълнително би увеличило общия агрегиран размер на каналната мрежа, с която разполага (при дължина на каналната мрежа на „Булсатком“ ЕООД към края на 2022 г. от км (*търговска тайна*)). В резултат, изчисленото увеличение в агрегирания размер е малко над 13%. Респективно, съответният общ размер на собствената канална мрежа на конкурентните предприятия (без инфраструктурите на „Нетуоркс-България“ ЕООД, „Телнет“ ЕООД и „Булсатком“ ЕООД) ще намалее до 43%.

На следващата фигура са представени данни за броя на населените места и размера на СКМ на историческото предприятие и на конкурентни предприятия, които заемат първите три места след Виваком по размер на изградената от тях собствена канална мрежа:

Фигура 6

Източник: Данни, подадени в КРС

Данните на горната фигура показват значителната разлика, която съществува между размера на каналната мрежа и броя на населените места, в които историческото и първите 3 конкурентни предприятия я притежават към 31.12.2022 г. Видно от представените данни втората по големина СКМ в страната е със 7 пъти по-малка дължина от тази на историческото предприятие, а броят на населените места, в които е изградена, е почти 10 пъти по-малък в сравнение с броя на населените места, които каналната мрежа на Виваком обхваща.

Разпределението на СКМ и броя на населените места, в които Виваком и/или конкурентните предприятия я притежават, е представено в следващата таблица:

Таблица 3
(таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна)

	Собствена канална мрежа			
	Населени места		Дължина	
	Брой	%	(км)	%
Населени места, в които СКМ има само ИСТОРИЧЕСКОТО предприятие	Търговска тайна!	51,0%	Търговска тайна!	6,1%
Населени места, в които СКМ имат само КОНКУРЕНТНИТЕ предприятия		17,0%		1,7%
Населени места, в които СКМ притежават ИСТОРИЧЕСКОТО и КОНКУРЕНТНИТЕ предприятия, в т.ч.:	111	32,0%	10 480,6	92,2%
<i>Историческото предприятие</i>	///		Търговска тайна!	46,1%
<i>Конкурентните предприятия</i>				53,9%
Общо	347	100,0%	11 367,3	100,0%

Източник: Данни, подадени в КРС

Данните в горната таблица показват, че:

- ✓ В (*търговска тайна*) населени места (51% от всички населени места със СКМ) подземна КМ притежава само историческото предприятие и тя представлява 6% от общата СКМ;
- ✓ В (*търговска тайна*) населени места (17% от всички населени места със СКМ) подземна КМ притежават само конкурентните предприятия и тя представлява 1,7% от общата СКМ;
- ✓ В 111 населени места (32% от населените места със СКМ) подземна КМ притежават както историческото предприятие (..... км (*търговска тайна*)), така и конкурентни предприятия (..... км (*търговска тайна*)). Общият размер на СКМ в тези населени места е 10 480,6 км (92,2% от цялата СКМ в страната), като 46,1% от нея е собственост на историческото предприятие и 53,9% - на конкурентните предприятия.

в. Размер и обхват на отдадената под наем собствена канална мрежа от историческото и от конкурентните предприятия

Към 31.12.2022 г. общо 35 предприятия предоставят под наем собствена канална мрежа (35% от предприятията със СКМ) в 176 населени места (51% от населените места, в които има СКМ).

Броят на предприятията, на които е отдадена под наем каналната мрежа е 246, а размерът ѝ (сбор от дължините на каналните/HDPE тръби) възлиза на 20 902,7 км.

Данни по предприятия за дължината на отдадената под наем канална мрежа и броят на населените места, в които е предоставен достъп до нея са представени в следващата таблицата по-долу.

Таблица 4

(таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна)

Предприятие, предоставило под наем СКМ	Дължина на предоставената под наем селищна подземна КМ		Брой предприятия, на които е предоставена КМ под наем*	Брой населени места, в които е предоставена КМ под наем	
	(км)	%			
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД		90,4%	Търговска тайна!	Търговска тайна!	
Конкуrentни предприятия - общо, в т.ч.:		9,6%			
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,4%			
КОМ НЕТ ЕООД		1,2%			
ВЕСТИТЕЛ БГ АД		1,1%			
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД		1,1%			
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД		1,0%			
ДИАНА КАБЕЛ ТВ ООД		0,5%			
ИКОМ СЪРВИЗ АД		0,4%			
МИХАЙЛОВ ТВ ООД		0,4%			
ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ АД		0,3%			
ВИДА ОПТИКС-ТВВ ООД		0,2%			
РОКАДА ИНВЕСТ ООД		0,2%			
ЛОМАТ ООД		0,1%			
АЛЕКС ЕСКЕЙП ООД		0,1%			
ПАН ТЕЛЕКОМ ЕООД		0,1%			
В. КОВАЧЕВА - ВИМ-Х ЕООД		0,1%			
МИ 55 ООД	Търговска тайна!	0,1%			
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД		0,1%			
ТЕЛНЕТ ООД		0,0%			
ВИЖЪН - 2008 ЕООД		0,0%			
КЕЙБЪЛ ГРУП ООД		0,0%			
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД		0,0%			
КАБЕЛ САТ-ЗАПАД ООД		0,0%			
НЕТЕРА ЕООД		0,0%			
СКАТ ТЕЛЕКОМ ООД		0,0%			
ЕКУИНИКС (БЪЛГАРИЯ) ДЕЙТА СЕНТЪРС ЕООД		0,0%			
СЪОБЩИТЕЛНО СТРОИТЕЛСТВО И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ ЕАД		0,0%			
НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ ООД		0,0%			
РЕЗОНАНС ЕООД		0,0%			
М И С 70 ООД		0,0%			
ТЕЛЕКАБЕЛ АД		0,0%			
БЕРГОН ИНТЕРНЕТ ЕООД		0,0%			
ИНТЕРСАТ ООД		0,0%			
КУЛБОКС АД		0,0%			
ТРАНСВИДЕОКОМ ООД		0,0%			
Общо (Виваком и 34 конкурентни предприятия):		20 902,7	100,0%	246	176

*Включително предприятия, които не са регистрирани по ЗЕС за предоставяне на обществени електронни съобщения

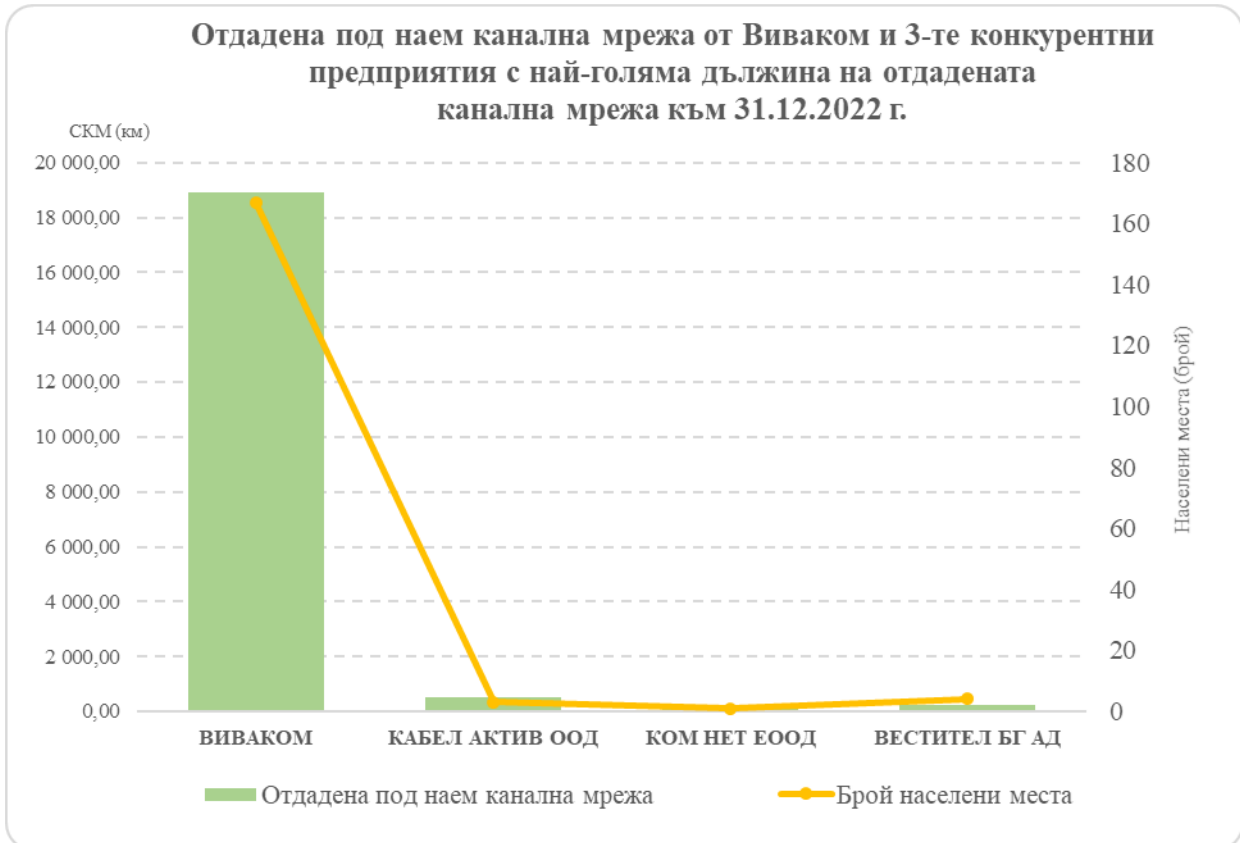
Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните в горната таблица, историческото предприятие отдава канална мрежа в най-много населени места – (търговска тайна) и на най-много предприятия (..... (търговска тайна)), а 34-те конкурентни предприятия - в почти 4 пъти по-малко населени места и на почти 4 пъти по-малко предприятия. Най-голям дял в общия размер

на отдадената канална мрежа има Виваком - 90,4% (..... км (*търговска тайна*)), а съответният дял на конкурентните предприятия е 9,6% (..... км (*търговска тайна*)). От всички конкурентни предприятия Екуиникс Дейта Сентърс ЕООД предоставя достъп до СКМ на най-голям брой предприятия – (*търговска тайна*)²⁹.

На следващата фигура са представени графично данните за отдадената под наем канална мрежа от историческото предприятие и конкурентните предприятия, които заемат първите три места след него по размер на предоставяне на канална мрежа под наем:

Фигура 7

Източник: Данни, подадени в КРС

Съгласно представените данни на горната фигура, предприятието, притежаващо втората по големина канална мрежа (А1 България) в страната е извън първите 3 предприятия по размер на отдавана канална мрежа под наем. А1 дава достъп до СКМ на (*търговска тайна*) предприятия в (*търговска тайна*) населени места и заема пето място по размер на отдадена под наем КМ (1,0% от общо отдадената). Предприятието, което е на второ място след Виваком по размер на отдадена под наем СКМ е Кабел Актив ООД. То отдава под наем канална мрежа само в ... (*търговска тайна*) населени места с общ размер от км (*търговска тайна*), което представлява почти 37 пъти по-малко от каналната мрежа, отдадена под наем от историческото предприятие. Относителният дял на отдадената под наем канална мрежа от Кабел Актив ООД заема 2,4% от общия размер на предоставената под наем СКМ.

²⁹ Предприятието експлоатира два изчислителни центъра, като изградената канална мрежа е от сградите до каналната мрежа на Виваком с цел осигуряване на свързаност към центъра. Предоставяната услуга е допълнение към услугата колокация и за нея не се заплаща.

В заключение на представената по-горе информация за размера на собствената и отдадена под наем канална мрежа и за броя на населените места, които обхваща, могат да бъдат направени следните изводи:

- Към 31.12.2022 г. конкурентните предприятия в страната съвкупно притежават СКМ, чиято дължина е по-голяма от тази на историческото предприятие (с км (*търговска тайна*)), но нито едно от тях не разполага със селищна подземна канална мрежа, която по дължина и брой на обхванатите населени места може да се сравни с тази на Виваком;
- Освен Виваком, селищна канална мрежа отдават под наем още 34 конкурентни предприятия, но по брой населени места и размер на отдадената под наем СКМ историческото предприятие е абсолютен лидер и неговата разгърнатата канална мрежа продължава да бъде с най-голям обхват;
- Драстичната разлика между броя на предприятията, на които историческото и конкурентните предприятия предоставят достъп до СКМ показва, че мрежата на Виваком е с очевидно по-голям капацитет и в нея търсещите достъп намират предимства, които разпокъсаните и изградени преди всичко за собствени нужди канални мрежи на конкурентните предприятия не могат да предложат.

3.2.Наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги

Като специфични законови и регулаторни изисквания, които оказват въздействие върху търсенето на достъп до физическа инфраструктура и създават различни условия в определени населени места и в определени части от тях, следва да бъдат отчетени разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ³⁰. Според тях кабелните електронни съобщителни мрежи се разполагат подземно, като разполагането може да се осъществи във физическа инфраструктура. Въздушното разполагане е разрешено само извън границите на урбанизираните територии, в урбанизираните територии с население до 10 000 жители и в квартали, части от квартали, попадащи в устройствени жилищни зони с преобладаващо ниско застрояване на урбанизираните територии с население над 10 000 жители, в които не е налице или не е достъпна подземна физическа инфраструктура на мрежов оператор и е налична стълбовна физическа инфраструктура на мрежов оператор. В селищни образувания с национално значение, както и в населени места или части от тях, обявени за резервати с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение не се допуска въздушно разполагане на кабелни електронни съобщителни мрежи.

По данни на НСИ, към 31.12.2022 г. населените места в България са 5 256 (257 градове и 4 999 – села), от които:

- ✓ 68 (0,7%) са с население над 10 000;
- ✓ 5 013 (95,4%) са с население под 10 000;
- ✓ 205 (3,9%) са без население.

Към 31.12.2022 г. в населените места под 10 000 души се намира 38% от населението на страната, а 62% е в населени места с население над 10 000.

Анализът на данните за последните 10 години (2013 - 2022 г.) показва, че под въздействие на естественото и механично движение на населението (намаление и застаряване на населението и миграция) броят на населените места с население над 10 000 души в страната непрекъснато намалява: от 77 към края на 2013 г. броят на тези населени места се свива до 68 към 31.12.2022 г. Само за 2022 г. регистрираното

³⁰ Обн. ДВ. бр. 21 от 9 Март 2018 г., доп. ДВ. бр. 20 от 9 Март 2021 г.

намаление е с 3 - от 71 на 68. В 62 (91%) от 68-те населени места с население над 10 000 има спад на населението за последната година (2022 г. спрямо 2021 г.), а в 6 населени места³¹ (9%) има ръст в броя на населението. Отчитайки обстоятелството, че към края на 2021 г. има 5 населени места³², които са с население малко над 10 000 души и през последните 10 години ежегодно населението в тях намалява, може да се очаква, че в краткосрочен период, до 1-2 години, под въздействието на демографските процеси те вероятно също ще попаднат под прага от 10 000 (за изследвания 10 годишен период няма нито едно населено място с население под 10 000, в което населението се увеличава, в резултат на което то да достига/преминава прага от 10 000).

Видно от информацията, представена по-горе, разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ създават различни конкурентни условия в урбанизираните територии с население над 10 000 жители, но и определят изключения, което поражда невъзможност да се определят ясни и стабилни граници на евентуални географски подпазари.

Другият разгледан фактор, който повлиява негативно върху географски сегментиран пазар на тази база, е динамиката в броя на населените места с население над 10 000 жители, породена основно от демографски и миграционни фактори. В тази връзка, КРС счита, че прилагането на подобен подход за определянето на подпазари, би било в несъответствие с принципа определянето, анализа и оценката на съответните пазари да се извършва в перспектива – т.е. до следващия преглед на пазара.

Също така, видно от данните, предоставени от предприятията, които са декларирали канална мрежа към 31.12.2022 г., в 279 населени места, които са с население под 10 000 жители, има изградена канална мрежа, което до голяма степен се дължи на предимствата на ползването на достъп до канална мрежа, а именно: по-голяма защитеност на разположените електронни съобщителни мрежи в подземна физическа инфраструктура, по-голямо качество на услугите и устойчивост на атмосферно влияние.

3.3. Оценка на конкурентните условия

- **Търговски и ценови оферти.**

Предприятията, изградили канална мрежа, представляват мрежови оператори по смисъла на § 1, т. 3 във връзка с т. 4, б. „а“ от Допълнителните разпоредби на ЗЕСМФИ. Каналната мрежа представлява физическа инфраструктура по смисъла на § 1, т. 10, във връзка с т. 4, б. „а“ от Допълнителните разпоредби на ЗЕСМФИ (физическа инфраструктура на предприятие, предоставящо или което има право да предоставя обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги). Съгласно чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ, мрежовите оператори предоставят достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура с писмен договор при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия, включително цена. Съгласно чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ мрежовите оператори на физическа инфраструктура определят цени за предоставяне на достъп до и за съвместно ползване и на право на преминаване съгласно методика, определена с наредба, издадена от министъра на транспорта и съобщенията. Методиката определя начина за разпределянето на разходите към определената услуга, като разпределението трябва да е представено по начин, който гарантира спазването на принципите на прозрачност, равнопоставеност и липса на антиконкурентно крос-субсидиране. Според публикуваната от предприятията информация, касаеща условия за достъп до канална мрежа на предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги, към момента не

³¹ Банкя, Ихтиман, Раковски, Панагюрище, Монтана и Плевен.

³² Каварна, Нови пазар, Червен бряг, Раднево и Провадия.

са налични цени, които да се различават в зависимост от населеното място, община или област, на територията на които е разположена физическата инфраструктура.

Както е посочено по-горе, КРС счита, че географската единица, която е подходяща за стартиране на анализа за определянето на географския обхват на разглеждания пазар е населено място, тъй като съответства на продуктовата дефиниция на пазара и отговаря на посочените в Насоките за пазарен анализ и Препоръката за съответните пазари (ЕС) 2020/2245 условия относно: подходящия размер, отразяването на мрежовата структура на разглеждания пазар и наличието на ясни и стабилни граници във времето.

- Конкуrentни условия

В съответствие с текстовете от Разяснителната бележка към Препоръка (ЕС) 2020/2245, относими към извършването на анализ за определянето на географския обхват на определения продукт пазар, КРС стартира анализа с първоначално агрегиране на географските единици³³ (населени места) въз основа на броя на предприятията, декларирали данни за изградена канална мрежа във всяко населено място, както следва:

- Група 1 - населени места, в които само едно предприятие е декларирало изградени трасета канална мрежа;
- Група 2 - населени места, в които 2 предприятия са декларирали изградени трасета канална мрежа;
- Група 3 - населени места, в които 3 предприятия са декларирали изградени трасета канална мрежа;
- Група 4 - населени места, в които 4 и повече предприятия са декларирали изградени трасета канална мрежа.

Стартирайки от това групиране на географските единици КРС оценява конкурентните условия от гледна точка на предлагането, разглеждайки разпределението на следните показатели: брой населени места с изградена канална мрежа и дължина на общо изградената канална мрежа (изграденото трасе / изкоп), включително в групите под и над 10 000 жители, отчитайки ограниченията по отношение на въздушното разполагане на кабелните електронни съобщителни мрежи. От гледна точка на потенциалното търсене са разгледани показатели, свързани с предоставянето на достъп до канална мрежа, като данните са разпределени съгласно определените групи населени места – брой предприятия, ползващи достъп до канална мрежа, брой населени места и дължина на предоставената селищна подземна мрежа (сбора от дължините на каналните/HDPE тръби (в км)), както и относителния дял на сбора от дължините на каналните/HDPE тръби за всяка от групите (в колони от 14 до 17).

³³ Стр. 19 от Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2020 г.

Таблица 5

Разпределение по географски групи на основни показатели, характеризиращи търсенето и предлагането на достъп до канална мрежа – данни към 31.12.2022 г.

Група	Населени места				Брой предприятия, декларирани канална мрежа	Изградена канална мрежа (дължините на трасето (изкопа))				Население		Предоставен достъп до канална мрежа (дължините на каналните/HDPE тръби)				
	Общо (брой)	Дял (%)	Над 10000 жители (брой)	Под 10000 жители (брой)		Дължина (в км)	Дял (%)	Над 10000 жители (дължина в км)	Под 10000 жители (дължина в км)	Общо (брой жители)	Дял (%)	Брой предприятия, ползващи достъп до канална мрежа в групата от населени места	Брой населени места	Дължина (в км)	Дял (%)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Група 1	Населени места, в които <u>1</u> предприятие е декларирало канална мрежа	230	66,3%	11	219	27	862,56	7,6%	223,10	639,46	783 797	16,1%	67	89	816,97	3,9%
Група 2	Населени места, в които <u>2</u> предприятия са декларирали канална мрежа	67	19,3%	23	44	42	1 550,69	13,6%	1 130,84	419,85	662 053	13,6%	57	41	1 180,20	5,6%
Група 3	Населени места, в които <u>3</u> предприятия са декларирали канална мрежа	29	8,4%	16	13	31	1 410,60	12,4%	1 047,08	363,52	626 897	12,9%	53	25	2 732,27	13,1%
Група 4	Населени места, в които <u>4 и повече</u> предприятия са декларирали канална мрежа	21	6,1%	18	3	57	7 543,46	66,4%	7 357,49	185,97	2 782 919	57,3%	166	21	16 173,26	77,4%

Източник: Данните в колони от 3 до 11 и от 14 до 17 са изчислени въз основа на информация, подадена в КРС от предприятията. Данните за населението по населени места през 2022 г. са с източник: Национален статистически институт, Информационна система ИНФОСТАТ.

Забележка: В случаите, в които едно предприятие има мрежи в две или повече населени места, включени в една група, то се отчита еднократно за тази група. При изчислението на дела на населението в групите се използват данните за населените места, в които има изградена канална мрежа, а не общия брой на населението на страната.

Видно от представената в таблицата по-горе информация, в група 1 и група 2 попадат преобладаващо населени места с население под прага от 10 000 жители, където в общия случай (с някои изключения, засягащи селищни образувания с национално значение, както и в населени места или части от тях, обявени за резервати с историческо, археологическо, етнографско или архитектурно значение) няма изискване³⁴ за подземно полагане на електронни съобщителни мрежи. Очаквано, в тези две групи търсенето на услугата за достъп до канална мрежа, съответно и ползването на тази услуга е ограничено – едва 3,9% от общо наетата дължина на предоставената селищна подземна мрежа (сума на дължината на каналите/тръбите) е в населени места, попадащи в група 1, а за група 2 - делът възлиза на 5,6%. Що се отнася до показателя, описващ разпределението на изградените изкопи/трасета, в населените места от група 1 са разположени 7,6% (дял, изчислен в км дължина на трасето) от общо изградената канална мрежа. За сравнение, изградените изкопи/трасета от група 2 съставляват 13,6% от общата изградената дължина, което надвишава дела на следващата група – група 3 (12,4%), включваща населени места, във всяко от които три предприятия са декларирали изградена канална мрежа. Може да се отбележи също, че 23 населени места (почти 1/3 от общия брой на населените места) в група 2 са с население над 10 000 жители, поради което попадат изцяло или частично в обхвата на законовите изисквания за подземно полагане на електронни съобщителни мрежи. От тази гледна точка, конкурентните условия в тази група се доближават до съществуващите такива в група 3, където 16 населени места (малко повече от половината) са с население над 10 000 жители. В последната група попадат населени места, в които мрежите, предназначени за предоставяне на обществени електронни съобщения следва да се полагат основно подземно и които се характеризират с най-високо потенциално търсене (над половината от населението в населени места с изградена канална мрежа е в тази група) и 77,4% от общо наетата дължина на канали/тръби (в километри) е в рамките на населените места от тази група. Това, обаче, не би следвало автоматично да се разглежда като предпоставка за наличие на значително по-благоприятни условия за конкуренция, тъй като, както и ЕК обръща внимание в Разяснителната бележка към Препоръка 2020, е малко вероятно да има зони с наличие на изградени няколко паралелни канални мрежи, подходящи за разполагането на електронни съобщителни мрежи, предвид високите и невъзстановими разходи, свързани с разгръщането на физическа инфраструктура³⁵. В тази връзка следва да се разгледа и разпределението на сумарната дължина на изградените трасета канална мрежа във формираните зони (групи) с населени места по предприятия – т.е. относителните им дялове.

В таблицата по-долу е представена информацията относно относителните дялове, изчислени на база дължина на изградените изкопи/трасета в км, на 10-те предприятия с най-голям обхват (изградени изкопи/трасета в км), които също са индикатор за условията на конкуренция в определените зони.

³⁴ Съгласно разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ

³⁵ Стр. 70 от Разяснителната бележка към Препоръка 2020

Таблица 6

Относителни дялове на първите 10 предприятия, декларирали данни за изградена канална мрежа в определените групи населени места за 2022 г.

Относителни дялове на предприятията в Група 1		Относителни дялове на предприятията в Група 2		Относителни дялове на предприятията общо за Група 1 и Група 2		Относителни дялове на предприятията в Група 3		Относителни дялове на предприятията в Група 4	
Предприятие	Дял	Предприятие	Дял	Предприятие	Дял	Предприятие	Дял	Предприятие	Дял
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	79,8%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	39,0%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	53,6%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	47,6%	ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	47,1%
ЕЛФЕ ЕООД	2,5%	ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	10,8%	ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	7,0%	А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	7,5%	БУЛСАТКОМ ЕООД	8,9%
СКАТ ТВ ООД	2,3%	КАБЕЛ АКТИВ ООД	9,6%	КАБЕЛ АКТИВ ООД	6,2%	УНИКС ЕООД	6,1%	А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	8,5%
ЕТ САТЕЛИТ-ТМ - АНТОН СИМЕОНОВ	2,3%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	5,1%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	3,6%	КАБЕЛ АКТИВ ООД	5,6%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	3,9%
ПАН ТЕЛЕКОМ ЕООД	1,5%	КТВ ИСТЪР ООД	4,0%	КТВ ИСТЪР ООД	2,8%	БУЛСАТКОМ ЕООД	5,3%	ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД	2,7%
НЕПГАРД ООД	1,4%	ПЕРНИК ЛАН ООД	3,9%	ПЕРНИК ЛАН ООД	2,5%	СКАТ ТВ ООД	4,3%	ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД	2,7%
ВИС 21 ЕООД	1,1%	СКАТ ТВ ООД	2,4%	СКАТ ТВ ООД	2,4%	ЕТ АЕСКОМ - ТЕОДОРА ФАРЦАЛА	3,2%	ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД	2,1%
ЕНДЖЪЛСОФТ ООД	0,9%	ВИДА ОПТИКС-ТВВ ООД	2,3%	ЕТ САТЕЛИТ-ТМ - АНТОН СИМЕОНОВ	1,6%	ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД	3,0%	КУЛБОКС АД	2,0%
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	0,9%	ЕНДЖЪЛСОФТ ООД	1,9%	ЕНДЖЪЛСОФТ ООД	1,5%	ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	2,6%	КОМ НЕТ ЕООД	1,8%
ЕТ ФЕДЯ ХАВАЛЪОВ - ФЕМА-Л	0,9%	МУЛТИМЕДИА - БГ ЕООД	1,8%	ВИДА ОПТИКС-ТВВ ООД	1,5%	М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	2,4%	ТЕЛНЕТ ООД	1,6%
Общо за останалите 17 предприятия	6,2%	Общо за останалите 32 предприятия	19,3%	Общо за останалите 42 предприятия	17,4%	Общо за останалите 21 предприятия	12,3%	Общо за останалите 47 предприятия	18,7%

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните, разпределението на сумарната дължина на изградената канална мрежа в група 4, представено като индивидуални относителни дялове на предприятията, не се различава съществено от разпределението в група 3, въпреки поголемия брой на предприятията, декларирали изградена канална мрежа. Дължината на изградената канална мрежа на историческото предприятие в група 4 съставлява 47,1% от сумарната дължина на всички изградени трасета от общо 57 предприятия в тази група, при 47,6% дял от общо изградените трасета на 31 предприятия в група 3.

Делът на историческото предприятие в обособената група 1 е значително по-висок от съответните показатели в другите групи, като това произтича от по-голямото покритие на изградената канална мрежа, включително и в по-голям брой малки, от гледна точка на население/жители, населени места. Представена е и обобщена информация общо за група 1 и група 2, предвид че въз основа на информацията по-горе може да се заключи, че двете групи са с относително близки конкурентни условия, тъй като в тях са обхванати основно населени места, по отношение на които няма изисквания за подземно полагане на мрежи и формират най-малки дялове, изчислени на база общо изградени изкопи/трасета, както и като дял на сумарната дължина на предоставената под наем канална мрежа. Изчисленият дял общо за група 1 и група 2 на предприятието с най-голямо покритие на каналната мрежа - Виваком, показва близки стойности до съответните показатели за останалите две групи (група 3 и група 4).

От гледна точка на предоставянето на услугата за достъп до канална мрежа се наблюдава сходно разпределение. Информацията относно общия брой на предприятията, предоставящи достъп до канална мрежа през 2022 г. и делът на Виваком, във формираните агрегирани групи от населени места, е представена в таблицата по-долу:

Таблица 7

Общ брой предприятия, предоставящи услугата достъп до канална мрежа и относителен дял на Виваком, изчислен на база дължина на предоставените канални/HDPE тръби през 2022 г.

Показатели	Група 1	Група 2	Общо за група 1 и група 2	Група 3	Група 4
Общ брой предприятия, предоставящи достъп	4	8	9	11	25
Относителен дял на Виваком	97,5%	67,6%	79,8%	90,4%	91,7%

Източник: Данни, подадени в КРС

Въпреки по-големия брой предприятия, предоставящи достъп до канална мрежа в група 4, относителния дял на историческото предприятие е близък до (и дори надвишава) стойността му в група 3, където броя на алтернативните доставчици е близо два пъти по-малък. В група 2, относителният дял на Виваком има по-ниски стойности в сравнение със същия показател в останалите групи, но стойността му надвишава съществено показателят, характеризиращ дела на предприятието в сумарната дължина на изградените трасета канална мрежа в населените места от тази група (таблица 6).

Предвид изложеното по-горе, може да се направи заключение, че в агрегираните зони с населени места, в които има 3 и повече предприятия с изградени трасета канална мрежа не е налице конкурентен натиск, който да създава значително по-различни конкурентни условия. Съгласно информацията, предоставена от конкурентните предприятия относно използването на притежаваната от тях мрежа, половината са посочили, че мрежата е изградена, за да обслужва единствено собствени нужди и липсва свободен капацитет. Другата причина, посочена от конкурентните на Виваком предприятия за непредоставяне на услуга за достъп до изградената от тях канална мрежа е липсата на търсене от страна на други предприятия.

3.4. Заключение относно географския обхват на разглеждания пазар

Въз основа на представеното по-горе, КРС определя обхвата на анализирания пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, включващ пасивна инфраструктура, която е изградена за разполагане на електронни съобщителни мрежи, като национален, тъй като не могат да се определят зони с ясни и стабилни във времето граници, в които конкурентните условия да са значително по-различни и няма цени и условия за достъп до канална мрежа в общите условия на предприятията, които да са определени на териториален/регионален принцип. Определеният национален географски обхват на разглеждания пазар отчита в най-голяма степен спецификата на пазара на физическа инфраструктура, като пазар от най-горно ниво по отношение на други пазари, относими към сектора на електронните съобщителни мрежи и/или услуги.

III. ПРИЛАГАНЕ НА ТЕСТА НА ТРИТЕ КРИТЕРИЯ

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС при определяне на съответен пазар, различен от посочените в приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, КРС се ръководи от принципите на конкурентното право и изследва дали посочените в т. 1, 2 и 3 критерии са изпълнени кумулативно:

1. наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара, и
2. структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане, и;
3. недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара.

1. Оценка на критерия за наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара

Този критерий касае оценката относно наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара на физическа инфраструктура. Разпоредбата на ал. 1, чл. 14 от Методиката гласи че: *„структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатващи навлизането на пазара на последните“*. В ал. 2 на същата разпоредба е посочено, че: *„правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара са тези, които не се основават на икономически условия, а са резултат от законодателни или административни изисквания, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциални конкуренти или тяхното бъдещо поведение“*. Структурна бариера може да бъде налице когато инфраструктурата, необходима за предоставяне на услугата, не може лесно да бъде изградена или изграждането ѝ е свързано с твърде високи разходи, част от които са невъзстановими.

Изграждането на физическата инфраструктура, състояща се от подземна канална мрежа, включена в продуктовата дефиниция на разглеждания пазар, предполага не само изразходването на голям финансов ресурс във връзка с дейностите по изграждане и поддръжка, но и изпълнението на редица административни процедури, свързани със съгласуване на проекти, получаването на строителни разрешения и други, необходими при изграждане на инфраструктура. Предвид това КРС е на мнение, че относими към разглеждания пазар са както правните или регулаторни бариери, така и структурните бариери, като последните са по-трудно преодолими.

По отношение на наличието на правни и регулаторни бариери:

Изграждането на нова инфраструктура изисква следването на редица административни процедури и координационни дейности с държавните и местните структури от гледна точка на планиране, изграждане и получаване на разрешения за

въвеждане в експлоатация на физическа инфраструктура. Дейностите по устройствено планиране, инвестиционно проектиране, съгласуване и одобряване на инвестиционните проекти, по издаване на разрешение за строеж и въвеждане в експлоатация на обектите на физическата инфраструктура за разполагане на електронни съобщителни мрежи се извършват при условията и по реда на Закона за устройство на територията.³⁶ Въпреки че това не създава толкова високи бариери до степен на непреодолимост, може да се счете, че изграждащият нова инфраструктура оператор е в по-неблагоприятна позиция спрямо мрежовите оператори, които имат изградена вече собствена инфраструктура.

По отношение на структурните бариери:

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между заварените и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатстващи навлизането на пазара на последните. Структурна бариера може да бъде налице, когато за предоставяне на услугата е необходима инфраструктура, която не може лесно да бъде изградена или изграждането ѝ е свързано с твърде високи разходи, което я прави нерентабилна. Основните фактори, които са относими към разглеждания пазар и може да се разглеждат като структурни бариери за навлизане на него са:

- Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

Физическата инфраструктура, състояща се от подземна канална мрежа представлява дълготраен актив, който освен първоначалните инвестиции за изграждане, генерира и разходи за текуща поддръжка, охрана и ремонти. Освен необходимостта от значителни инвестиции за изграждане на инфраструктура, съществува и риск при наличието на алтернативна физическа инфраструктура на разглеждания пазар направените инвестиции да се окажат невъзстановяеми в голяма степен.

Инфраструктурата с най-голямо покритие на територията на страната, която не може лесно да бъде дублирана, е исторически изградената канална мрежа на Виваком. Данните, предоставени от конкурентните предприятия, касаещи плановете им за изграждане на подземна канална мрежа в бъдещ средносрочен период не дават основание да се очаква съществено увеличение в дължината на изградените трасета подземна канална мрежа. В рамките на следващите 5 години, плановете на алтернативните предприятия включват инвестиции в размер на около 19 млн. лв., вложени в изграждането на малко над 700 км трасета.

- Вертикална интеграция

Наличието на изградена пасивната (физическа) инфраструктура има съществено значение за разгръщането на електронните съобщителни мрежите, както е посочено и в Разяснителната бележка към Препоръката от 2020 г. „физическата инфраструктура представлява значителна част от инвестициите в мрежи, тъй като строителните работи могат да представляват до 80% от общите разходи за разгръщане“. Поради голямото значение на разглежданата в настоящия анализ физическа инфраструктура (канална мрежа) за изграждането на електронни съобщителни мрежи, особено в контекста на

³⁶ Подробна информация относно реда и процедурите, свързани с разполагането и поддържането на електронни съобщителни мрежи и свързаната с тях физическа инфраструктура е налична на интернет страница: https://sipbg.gov.bg/SIP.Experts/public/eit/law.htm#_Тoc532310318 , достъпна и чрез линк през „Единна информационна точка“ (<https://sipbg.gov.bg/SIP.Experts/>).

задължението за подземното им полагане в част от населените места, са налице и предпоставки за прехвърляне на вертикални предимства на свързани пазари. Предприятие с изградена пасивна инфраструктура с голямо покритие би имало стимул да затруднява достъпа до тази инфраструктура, както и да прилага по-високи цени за търсещите достъп предприятия, които се явяват негови конкуренти на вертикално свързаните пазари.

Следователно, високите нива на необходимите инвестиции, съчетани с факта, че част от разходите могат да се окажат невъзвръщаеми, както и наличието на исторически изградена канална мрежа, която формира над 90% от сбора на предоставените под наем дължини на каналните/HDPE тръби, създават високи и непреходни бариери за навлизане на този пазар.

2. Оценка на критерия дали структурата на пазара не предполага постигане на ефективна конкуренция в рамките на съответен времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане

Анализът на втория критерий изисква да се изследва дали, дори при наличието на високи и непреходни бариери за навлизане, структурата на пазара предполага постигане на ефективна конкуренция през съответния времеви хоризонт, като се отчита състоянието на конкуренцията по отношение на инфраструктурата и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане.

- *Състояние и развитие на пазара на физическа инфраструктура – канална мрежа*

В таблицата по-долу са представени данни относно наличната канална мрежа към края на 2017 г. и към края на 2022 г., предоставени от предприятията, уведомили КРС за намерения да предоставят обществени електронни съобщения, които най-общо описват състоянието и развитието ѝ.

Таблица 8

Брой предприятия, обща дължина на изградените от тях трасета канална мрежа и брой населени места към 2017 г. и към 2022 г.

Година	Брой предприятия, декларирани канална мрежа	Обща сума на дължините на трасетата канална мрежа (км)	Брой населени места с изградена канална мрежа
2022 г.	104	11 367,31	347
2017 г.	101	9 489,67	574

Източник: Данни, подадени в КРС

В периода 2017-2022 г. общата дължина на изградените трасета канална мрежа (в км) нараства с 19,8% и достига 11,4 хил. км, а общият брой на населените места с налична такава намалява с 39,5%. Сравнението на данните по населени места показва, че 310 населени места, в които е декларирана изградена канална мрежа през 2017 г. са отпаднали в периода до 2022 г., като сумарната дължина на трасетата в тези населени места е възлизала на 324,2 км. В (търговска тайна) от тези населени места през 2017 г. е декларирана инфраструктура на историческото предприятие, а от тях в

(търговска тайна) (с км *(търговска тайна)* дължина на каналната мрежа) не е била налична алтернатива на тази инфраструктура.

Въпреки намалението в броя на населените места с изградена канална мрежа, сумарната дължина на изградените трасета/изкопи канална мрежа през 2022 г. се е увеличила с 19,8% спрямо същия показател през 2017 г. При Виваком също се отчита увеличение в този показател през 2022 г. спрямо 2017 г. – с 6,6 % в абсолютна стойност. Въпреки това, относителният дял на каналната мрежа на предприятието за 2022 г. е намалял с 6 процентни пункта спрямо 2017 г. и възлиза на 48,5%, което се дължи на увеличението в абсолютна стойност на сумарната дължина на изградените трасета/изкопи на конкурентните на Виваком предприятия – общо с 35,6% за периода.

В таблицата по-долу е представена информация за дяловете по предприятия, изчислени на база сумарна дължина на изградените трасета подземна канална мрежа на предприятия с над 0,5% дял през 2022 г. и съответния показател за 2017 г.

Таблица 9

Дялове на предприятията с изградена канална мрежа, изчислени на база дължина на трасето/изкопа през 2017 г. и през 2022 г.

Предприятие	Дял, изчислен на база дължина на трасето/изкопа (%)	
	2017 г.	2022 г.
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	54,5%	48,5%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД	5,5%	6,7%
БУЛСАТКОМ ЕООД		6,6%
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	2,6%	3,6%
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,0%
СКАТ ТВ ООД	2,3%	2,0%
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД	2,2%	1,9%
ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД	1,3%	1,8%
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД	0,9%	1,8%
ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД	1,6%	1,7%
КУЛБОКС АД	1,1%	1,3%
КОМ НЕТ ЕООД	1,0%	1,2%
ТЕЛНЕТ ООД	0,9%	1,1%
ДИДЖИТАЛ КОМУНИКЕЙШЪНС ООД	0,6%	1,1%
ИАНА КАБЕЛ ТВ ООД	0,3%	1,0%
УНИКС ЕООД	1,1%	0,9%
ОПТИСПРИНТ ООД	1,0%	0,9%
БУРГАСНЕТ ООД	0,5%	0,8%
ИКОМ СЪРВИЗ АД	0,8%	0,7%
МИХАЙЛОВ ТВ ООД	0,3%	0,7%
ВИЖЪН - 2008 ЕООД		0,6%
КТВ ИСТЪР ООД	0,4%	0,6%
ВИДЕОСАТ 21 ВЕК ООД	0,7%	0,6%
ТЕЛЕКАБЕЛ АД	0,6%	0,5%
ПЕРНИК ЛАН ООД		0,5%
НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ ЕООД	1,6%	0,5%
Общо за останалите предприятия	18,2%	10,5%

Източник: Данни, подадени в КРС

В периода 2017-2022 г. се извършиха някои сливания, придобивания и реструктурирания, касаещи предприятия, които са участници на разглеждания пазар, както следва:

- Считано от 09.08.2018 г. „Кабел Сат Запад“ ООД се преобразува, чрез отделяне на „Кабел Актив“ ООД;
- В средата на 2020 г. „Теленор България“ ЕАД се реструктурира, като разделя дейността си в България на две - мобилни активи и инфраструктура и прехвърля активите си в телекомуникационна инфраструктура в новосъздаденото предприятие „Цетин България“ ЕАД (Цетин), вписано на 01.07.2020 г.;
- Считано от 15.07.2021 г. „Цетин България“ ЕАД е едноличен собственик на капитала на „София Комюникейшънс“ ЕАД;

- Считано от 11.05.2021 г. „Българска телекомуникационна компания“ ЕАД (БТК (Виваком)) е едноличен собственик на капитала на „Цифрова кабелна телевизия“ ЕООД. „Цифрова кабелна телевизия“ ЕООД се влива в БТК (Виваком) и е заличено на 21.07.2021 г.;
- Считано от 13.12.2021 г. „Енджълсофт“ ООД е правопреемник на ЕТ „Енджълсофт – Ангел Гаров – Кирил Гаров“;
- Считано от 01.03.2022 г. наименованието на „Теленор България“ ЕАД се променя на „Йеттел България“ ЕАД от 01.03.2022 г.
- Считано от 05.10.2022 г. наименованието на БТК е „Виваком България“ ЕАД;
- Считано от 31.08.2023 г. „Виваком България“ ЕАД е едноличен собственик на капитала на „Нетуоркс-България“ ЕООД;
- Считано от 28.09.2023 г. „Телнет“ ЕООД се заличава поради вливане във Виваком.

Съответно, в резултат от вливането на „Телнет“ ЕООД и придобиването на капитала на „Нетуоркс-България“ ЕООД делът на Виваком нараства, като изчислената агрегирана стойност на показателя, въз основа на данните за трите предприятия за 2022 г., възлиза на 50,1%.

В края на 2023 г. в Комисията за защита на конкуренцията (ЗКЗ) е образувано производство по преписка № КЗК/1090/2023 г. на основание чл. 38, ал. 1, т. 6 от Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК), във връзка с постъпило уведомление относно намерението на „Юнайтед Груп България“ ЕООД (икономическата група към която принадлежи дружеството осъществява едноличен контрол върху „Виваком България“ ЕАД) да осъществи концентрация посредством придобиване на пряк едноличен контрол върху „Вива Корпорейт България“ ЕООД и непряк едноличен контрол върху „Булсатком“ ЕООД, което предприятие е участник на разглеждания пазар, притежаващо дял от 6,6%, изчислен на база сумарна дължина на трасетата канална мрежа към 2022 г., като е прието решение.

От представените в таблицата данни е видно, че през 2022 г., както и през 2017 г., на разглеждания пазар са налице много на брой предприятия с малки дялове, изчислени на база дължина на трасетата. Петте предприятия с най-високи пазарни дялове след Виваком притежават сумарно 21% от дължината на трасетата. Останалите 98 предприятия имат индивидуални дялове под 2% от общата дължина, формирайки сумарен дял от общо 30,5%, като от тях, броят на предприятията с индивидуални дялове под 0,5% възлиза на 78, което показва, че общо изградената от конкурентните предприятия инфраструктура е силно фрагментирана.

- Липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача на пазара

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има ползватели (клиенти и крайни ползватели) със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение независимо от своите ползватели. Такава пазарна сила на купувача е налице, когато ползватели закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия и/или

дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Ако се установи, че дадено предприятие няма ползватели, за които са налице изброените по-горе характеристики, може да се приеме, че ползвателите на предприятието имат недостатъчна или слаба пазарна сила.

Отчитайки наличието на изградена канална мрежа на историческото предприятие, която представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана, осигуряваща през 2022 г. 90% от сбора на предоставените под наем дължини на каналните/HDPE тръби, може да се направи заключението, че купувачите на този пазар, независимо от дела им в ползването на услугата за достъп до канална мрежа, не са в състояние да преминават лесно и без значителни разходи към друга инфраструктура. Данните относно планираните инвестиции в средносрочен план показват, че не се очаква изграждане на алтернативна инфраструктура с такъв обхват в следващите 5 години. Следователно КРС счита, че на разглеждания пазар не съществуват условия за упражняване на значително въздействие върху конкуренцията от страна на ползвателите на услугата, които да могат да ограничат способността на доставчика с най-висок дял да следва поведение, независимо от своите ползватели.

- **Конкурентни ограничения**

Освен тенденциите в развитието на пазара, при извършването на анализ и оценка на нивото на конкуренция на разглеждания пазар, следва да се оценят и конкурентните ограничения, произтичащи от електронни съобщителни мрежи и услуги, които биха могли да са сравними от гледна точка на ползвателите, независимо дали тези ограничения са част от съответния пазар. Предвид, че разглежданият пазар е пазар на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура КРС счита, че относимите потенциални източници на конкурентен натиск са, както следва:

- **Конкурентен натиск на участниците на пазара**

Както е посочено по-горе, за следващия 5 годишен период не се очаква значително увеличение на сумарната дължина на изградената канална мрежа на конкурентните предприятия. Също така, разпределението на планираните трасета по населени места е в общи линии равномерно от гледна точка на населени места с жители под и над 10 000 – 54% от дължината на планираните трасета е в населени места с над 10 000 жители, а малко над 49% е в населени места, където са декларираны мрежи на най-малко 3 оператора. Следователно, планираното изграждане на трасета канална мрежа от конкурентните на Виваком предприятия не се очаква да окаже съществено влияние върху съществуващите към момента условия на конкуренция на разглеждания пазар, нито да упражни конкурентен натиск върху предприятието, разполагащо с изградена инфраструктура с най-голям обхват и капацитет.

- **Конкурентен натиск от страна на изградена физическа инфраструктура и наличие на алтернативна на каналната мрежа инфраструктура и други източници на конкуренция отвъд бариерите за навлизане**

В Раздел II по-горе, в частта относно определянето на съответния пазар, обект на настоящия анализ, са разгледани съществуващите на територията на страната инфраструктури от гледна точка на техните основните характеристики и предназначение. Като част от физическа инфраструктура, която е предназначена за разполагането на електронни съобщителни мрежи, е представено състоянието и развитието на подземните канални мрежи на историческото предприятие (Виваком) и на другите предприятия, предоставящи мрежи и /или услуги в сектора на обществените

електронни съобщения. Други налични инфраструктури, за които въз основа на анализ от гледна точка на търсенето и предлагането е установено, че не принадлежат към продуктивния обхват на разглеждания пазар са: канална мрежа на инфраструктури, които са предназначени за предоставянето на комунални и транспортни услуги, както и стълбовната физическа инфраструктура. Съгласно събраната информация от предприятията, предоставящи обществени електронни съобщения, ползването на достъп до физическа инфраструктура, предназначена за комунални и транспортни услуги се ограничава до девет града, като доставчиците са шест общински, две транспортни и две електроразпределителни дружества. Следователно тази инфраструктура не е в състояние да осъществява конкурентен натиск върху разглеждания пазар поради ограниченията в обхвата и използването ѝ.

Изградената стълбовна физическа инфраструктура би могла да се разглежда като евентуален източник на конкурентен натиск само в населени места и части от населени места, където е допустимо въздушното разполагане на кабелните електронни съобщителни мрежи в съответствие с разпоредбите на чл. 63 от ЗЕСМФИ. Съгласно събраните от КРС данни 20 предприятия, доставчици на електронни съобщения, са декларирали, че разполагат със собствена стълбовна мрежа, предназначена за изграждането на собствените им фиксирани електронни съобщителни мрежи. Стълбовете в повечето населени места са по-малко от 100 и не се използват под наем от други предприятия. Най-често използваните под наем стълбове са ниско напрежение, собственост на трите електроразпределителните дружества, които оперират в три различни района на територията на страната. Следователно поради ограниченията в технически характеристики, включително такива, свързани с изискванията за безопасност при работа с електрически мрежи, административни ограничения и допълнителни условия, утежняващи достъпа при изграждане и експлоатация, стълбовната физическа инфраструктура също не може да се разглежда като източник на значим конкурентен натиск, който да може да окаже въздействие върху условията за конкуренция на определения пазар.

Въз основа на изложеното по-горе, КРС счита, че към момента не са налични алтернативи на каналната мрежа от гледна точка на съоръжения или друга инфраструктура, които да могат да упражняват конкурентен натиск по отношение на разглеждания пазар в степен, която да повлияе върху условията на конкуренция. Също така, в обозрим времеви хоризонт не е вероятно да бъде изградена канална мрежа, която да се характеризира с покритие и капилярност, съпоставими с тези на съществуващата канална мрежа на историческото предприятие.

- Достъп до физическа инфраструктура – потенциални конкурентни проблеми

Разглеждайки възможността за идентифициране на отделен пазар на достъп до физическа инфраструктура, който би оправдал евентуално ex ante регулиране, в своята Обяснителната бележка към Препоръка`2020 Европейската комисия посочва, че когато НРО анализира пазарите на електронни съобщения с цел да определи дали на някой от тези пазари е необходимо прилагане на ex ante регулиране, и преди да наложи задължения, НРО трябва да вземе предвид наличието на други видове регулиране или вече наложени мерки, които засягат анализирания пазар³⁷. ЕК допълва, че в случая с

³⁷ Стр. 62-63 от Обяснителна бележка, придружаваща документ Препоръка на Комисията относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, подлежащи на регулиране

физическата инфраструктура следва да бъдат разгледани мерките, предприети съгласно Директива 2014/61/ЕС³⁸.

Отчитайки посоченото в Обяснителната бележка на ЕК, прегледът на приложимата към момента регулация в България показва следното:

1. С Директива 2014/61/ЕС са установени общоевропейски правила за предлагането на физическа инфраструктура, които имат за цел да улеснят разгръщането на мрежи за достъп от следващо поколение. В българското законодателство тя е транспонирана чрез специално създаден за целта закон - Закон за електронните съобщителни мрежи и физическата инфраструктура (ЗЕСМФИ)³⁹.
2. ЗЕСМФИ цели улесняване и стимулиране на разполагането на високоскоростни електронни съобщителни мрежи чрез насърчаване на съвместното използване на съществуващата физическа инфраструктура с оглед намаляване на разходите по разгръщането им. В тази връзка разпоредбите на закона изискват мрежовите оператори да предоставят достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура с писмен договор при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия (ОУ), включително цена.
3. Наред с цените за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура, които са част от минималните задължителни реквизити на ОУ, последните следва да включват и самия механизъм за ценообразуване за достъп (чл. 15, ал. 3, т. 4 от ЗЕСМФИ).
4. Разпоредбите на ЗЕСМФИ изискват мрежовите оператори да определят цените си в съответствие с Методика за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ, приета с Наредба № 34/24.10.2018 г. на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (Методиката по ЗЕСМФИ). Методиката за начина за разпределяне на разходите съдържа основните категории разходи, които се отчитат, включително начините за определянето и разпределянето им от гледна точка на свързаността им с конкретната услуга.
5. ЗЕСМФИ възлага на КРС, в качеството му на секторен регулатор, ролята на орган за решаване на спорове, предвид значимостта на достъпа до съществуваща физическа инфраструктура за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи за постигане на целите за свързаност. Тези правомощия на секторния регулатор може да упражни в случай на искане на мрежов оператор за даване на задължителни указания по отношение на достъпа и/или цените за достъп до пасивната инфраструктура (подземна канална мрежа), определени от мрежовите оператори.

Посоченото в т. 1 ÷ 5 показва, че при транспониране на Директива 2014/61/ЕС в българското законодателство чрез ЗЕСМФИ е въведена симетрична регулация на всички

ex ante в съответствие с Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за създаване на Европейски кодекс за електронни съобщения (SWD (2020) 337 final).

³⁸ Директива 2014/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно мерките за намаляване на разходите за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи.

³⁹ Обн. ДВ. бр. 21 от 09.03.2018 г., доп. ДВ. бр.20 от 9 Март 2021г., изм. ДВ. бр.15 от 22 Февруари 2022г., изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г., в сила от 09.03.2018 г.

мрежови оператори по отношение на достъпа до и съвместното ползване на физическа инфраструктура у нас. ЗЕСМФИ задължава мрежовите оператори да предлагат достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура при ОУ, като цените за предоставяне на достъп са част от минималните задължителни реквизити на ОУ, включително механизъм за ценообразуване. Определените от мрежовите оператори цени и прилагания от тях механизъм следва да съответстват на Методиката по ЗЕСМФИ. Изпълнявайки ролята на орган за решаване на спорове, предмет на които могат да бъдат ОУ, при подадено искане от мрежови оператор КРС може да се произнесе с решение и да даде задължителни указания в случаите на несъответствие на определените цени и технически условия за достъп до пасивната инфраструктура.

С Решение № 235 от 18 юни 2019 г. КРС определи пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС) като такъв с наличие на ефективна конкуренция, поради което отмени всички специфични задължения, наложени на БТК⁴⁰ (Виваком). Едно от отменените специфични задължения е съпътстващата мярка за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). Поради своята важност и като отчете бележките на Европейската комисия по проекта, само по отношение на тази мярка е определен преходен период от 12 месеца, считано от публичното оповестяване на интернет страницата на предприятието на общи условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ за предоставяне на достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). До тогава БТК (Виваком) няма право да прекратява и/или изменя условията на договорите, сключени при условията на наложените специфични задължения.

В бележките на ЕК⁴¹ по отношение на дерегулирания пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС е посочено, че много от актовете за изпълнение на ЗЕСМФИ са едва наскоро приети. Освен това, в обхвата на правомощията по ЗЕСМФИ не спада одобряването на типово предложение и регулаторът може да се намеси едва на по-късен етап в ролята си на орган по спорове. Поради това към тогавашния момент е трудно да се установи пълното въздействие и ефективност на новите разпоредби, по-специално за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори, които са разгърнали своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до канална мрежа. Комисията подчертава, че достъпът до каналната мрежа е изиграл решаваща роля за развитието на българския пазар на ширококоловни услуги и разгръщането на алтернативни оптични мрежи. Също така отбелязва, че алтернативните канални инфраструктури не са повсеместно разпространени както инфраструктурата на Виваком. Поради това Комисията отправя искане до КРС да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове относно достъпа до физическа инфраструктура.

На 02.06.2020 г. БТК (Виваком) публикува на интернет страницата си Общи условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа)⁴². Публикуваните Общи условия в голяма степен съответстваха на одобреното с Решение № 1603/12.07.2012 г. на КРС Типово предложение за достъп до

⁴⁰ През 2022 г. предприятието се преименува на „Виваком България“ ЕАД

⁴¹ https://www.crc.bg/files/%D0%9F%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5/EC_Comments_BG-2019-2155.pdf

⁴² <https://www.vivacom.bg/bg/files/19683-obshti-usloviya-za-dostyp-do-i-ili-syvместно-polzvane-na-pasivna-infrastruktura-podzemna-kanalna-mreja.pdf>

пасивна инфраструктура, в т. ч. и цените в Приложение № 3 „Ценова листа за ползване на подземната канална мрежа“.

След публикацията на мрежовия оператор КРС, в качеството си на орган по спорове, е сезирана с два спора по ЗЕСМФИ. Първият е за даване на задължителни указания на БТК (Виваком) във връзка с определените от мрежовия оператор цени за достъп до подземна канална мрежа, приключил с Решение № 87 от 25.02.2021 г., с което КРС отхвърля искането на „Перник Лан“ ООД. Вторият е за оказване на съдействие за доброволно разрешаване на спор по отношение на технически, правни и ценови въпроси, свързани с Общите условия на мрежовия оператор, като с писмо изх. № 12-03-46-2/28.05.2021 г.⁴³ на КРС е изразено становище по поставените въпроси. Страните, които са неудовлетворени от резултатите от проведената процедура по медиация, са подали искане за даване на задължителни указания на БТК (Виваком). С Решение № 70 от 24.02.2022 г. КРС отхвърля искания с вх. № 12-03-7/05.10.2021 г. от „Линейни Мрежи“ ООД, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД и „Мултимедиа–БГ“ ЕООД за даване на задължителни указания на БТК (Виваком) във връзка с общите условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа) на мрежовия оператор.

През декември 2022 г. Виваком публикува на интернет страницата си съобщение, че на основание т. 7 и във връзка с т. 4.10 от ОУ цените за ползване на подземната канална мрежа на предприятието ще бъдат индексирани⁴⁴, считано от 01.01.2023 г.

Според текстът на тогава действащата т. 4.10 от ОУ на Виваком, предприятието има право не по-често от веднъж в рамките на една календарна година да индексира цените на услугата, като ги коригира с процент не по-висок от месечния индекс на потребителските цени, определен от Националния статистически институт (ИПЦ, предходният месец = 100), натрупан за периода след последното определяне на съответната цена. Съгласно публикуваното, операторът увеличава цените на предоставяните услуги до 25,3%. В тази връзка, от средата на януари до средата на март 2023 г. в КРС, като орган по споровете по ЗЕСМФИ, постъпват четири искания за даване на задължителни указания⁴⁵ и две за доброволно решаване⁴⁶ на спор от девет предприятия и две сдружения на предприятията. КРС обединява процедурите по даване на задължителни указания и с Решение № 161 от 01.06.2023 г. дава задължителни указания на Виваком да прилага цените си за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната си инфраструктура в сила към 31.12.2022 г. предвид факта, че стойността на разходите в предоставения от Виваком модел не доказват по безспорен начин необходимостта от индексирание на цените. По процедурите за доброволно решаване на спор изпраща писма със становището на КРС изразено в Решение №161 от 01.06.2023 г.

⁴³ <https://crc.bg/files/Pravna/12-03-46-2.PDF>

⁴⁴ <https://www.vivacom.bg/bg/obshti-uslovia-za-dustup-i-suvmestno-polzvanе-na-pasivna-infrastructura-kanalna-mreja-cenova-lista-91873649403>

⁴⁵ Решение №25 от 19.01.2023 г. от Национално сдружение на кабелни оператори „КЛУБ 2000“, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД, „Мултимедиа–БГ“ ЕООД, „Видеосат Нове“ ООД
Решение №34 от 26.01.2023 г. от „Телекабел“ АД чрез Браншовата Асоциация на Българските Телекомуникационни Оператори

Решение №58 от 23.02.2023 г. от А1 България" ЕАД
Решение №80 от 16.03.2023 г. от „Цетин България" ЕАД

⁴⁶ Решение №59 от 23.02.2023 г. от „Кулбокс“ АД

Решение №60 от 23.02.2023 г. от „Нетуоркс–България“ ЕООД и „Онлайн Директ“ ЕООД.

В допълнение КРС дава указания на Виваком да допълни Механизма за ценообразуване от Общите условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура с механизъм за индексация на цените на основание т. 4.10 от същите общи условия, който да отчита изменението на разходите в резултат от инфлацията и да не допуска възможност за индексирание за период по-дълъг от една година назад.

През август 2023 г. Виваком публикува на интернет страницата си уведомление за промяна на цените за ползване на подземната канална мрежа, считано от 01.09.2023 г.⁴⁷. Предвижданото от предприятието изменение на посочените цени е увеличение с 18%. В тази връзка през август месец 2023 г. в КРС, като орган по споровете по ЗЕСМФИ, постъпват две искания за даване на задължителни указания⁴⁸. С Решение № 265 от 31.08.2023 г. КРС се произнася, че увеличението на цените на Виваком за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната инфраструктура, съгласно ценовата листа на дружеството, приложима от 01.09.2023 г. отразяват разходите за дейността, съобразени с установеното от регулатора в резултат на анализа на представените доказателства и допълнителна информация. Предвид напредналия етап от първото производство, в т.ч. проведено изслушване на страните, КРС не обедини двете искания за задължителни указания за разглеждане в общо производство, и с Решение № 317 от 02.11.2023 г. се произнесе по второто искане с аналогично решение.

През декември 2023 г. отново е повдигнат спор за даване на задължителни указания на Виваком относно изменението на цените в сила от 01.09.2023 г. Със свое решение № 32/07.02.2024 г. КРС се произнесе аналогично на Решение № 265 от 31.08.2023 г. на КРС.

Всички решения на КРС се обжалват в съда, като всяко от тях е на различен етап на разглеждане. Поради тази причина в регулатора постъпват сигнали за начислявани от Виваком суми в разрез с постановените решения. В тази връзка КРС е изисквала становище и информация за предприетите действия от страна на Виваком за разрешаване на проблема. В отговор предприятието декларира, че спазва стриктно всички дадени от КРС задължителни указания и изпълнява диспозитива на Решение № 161/2023 г. В писмото си посочва, че исканията на предприятията са разнопосочни. Малка част от тях са отправили искане за връщане на надплатени суми, друга част за приспадане от бъдещи плащания, а трета за предприемане на действия след потвърждаване на Решение № 161/2023 г. на първа съдебна инстанция. Немалка част от предприятията са изразили мнение в посока, че докато няма окончателно съдебно решение по законосъобразността на Решение № 161/2023 г. не следва да се променя фактическото положение, с оглед потенциалното наличие на лихви и бъдещи разходи по изпълнение на облигационните отношения. Като отчита изразените разнопосочни становища на част от ползвателите на каналната мрежа Виваком счита, че именно правната несигурност към настоящия момент е причина за липса на категорични позиции съответно предприети действия.

Видно от изразените позиции на всички предприятия, действащата регулация в съответствие със ЗЕСМФИ създава несигурност на пазара, тъй като достъпът до пасивната (физическа) инфраструктура (канална мрежа) на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните съобщителни мрежи, в това число и мрежи с много голям капацитет. Предоставянето на услугите на дребно, като достъп до

⁴⁷ <https://www.vivacom.bg/bg/files/21659-promjana-na-ceni-za-dostyp-do-kanalna-mreja.pdf>

⁴⁸ Решение №236 г. от 10.08.2023 от „А1 България“ ЕАД
Решение №266 г. от 31.08.2023 от „Цетин България“ ЕАД

интернет и телевизия, в това число и IPTV, на крайните ползватели, не е възможно без използването на електронни съобщителни мрежи, за разполагането на които достъп до пасивната инфраструктура е от критично значение. Каналната мрежа е важна дори и при предоставяне на мобилни услуги, т.к. за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции е необходимо разполагането на оптични кабели. Тези факти са отчитани и в предходни кръгове на пазарните анализи, изготвени в съответствие с регулаторната рамка. В тази връзка липсата на яснота по отношение на приложимите цени за достъп до пасивната инфраструктура създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата.

3. Оценка на критерия за недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара

Съгласно чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от посочените в приложимата препоръка на Европейската комисия относно съответните пазари на продукти и услуги в сектора на електронните съобщения, регулаторът се ръководи от принципите на конкурентното право и изследва дали е налице недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените проблеми на пазара на пасивна (физическа) инфраструктура.

Съгласно съображение 163 от Европейския кодекс за електронни съобщения, от съществено значение е *ex ante* регулаторни задължения да бъдат налагани на пазар на едро, само където има едно или повече предприятия със значителна пазарна сила, с цел да се осигури устойчива конкуренция, и където предвидените в правото на Съюза в областта на конкуренцията и в националното право в областта на конкуренцията средства не са в състояние да решат проблема. Конкурентното право допълва секторната регулация, като изискване за определянето на даден пазар за подходящ за регулиране *ex ante* е правото на Съюза в областта на конкуренцията и в националното право в областта на конкуренцията да не е достатъчно да предотврати нарушения на конкуренцията.

Оценката за ефективността на конкурентното право на разглеждания пазар на физическа инфраструктура се прави при липса на секторна регулация. В Обяснителната бележка на ЕК към Препоръката за съответните пазари са посочени няколко типични случая на пазарни провали, при които е необходимо налагане на задължения *ex ante* в допълнение на общоприложимото конкурентно право, които КРС счита, че са налице по отношение на пазара на физическа инфраструктура в Република България:

Забраната за злоупотреба с господстващо положение, предвидена в чл. 102 ДФЕС и чл. 21 от Закона за защита на конкуренцията макар да санкционира необосновани откази за достъп или прекомерни цени, прилагането на забраната не може да осигури справедливи цени за достъп и предвидимост на инвестициите, които са критични за успешното разгръщане на кабелни мрежи от предприятията, предоставящи електронни съобщителни мрежи и услуги. Конкурентното право не изисква прилагане на система за определяне на разходите, следствие на което е значителна асиметрия на информацията за ценообразуването на цените за достъп до пасивна инфраструктура. Задължение за прилагане на система за определяне на разходите не следва и от специалния ЗЕСМФИ и Методиката за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа

инфраструктура. С оглед на това, КРС счита, че конкурентното право не е в състояние ефективно да противодейства на прилагането на прекомерно високи цени за достъп до пасивна инфраструктура или да осигури цени за достъп, които да постигат целите по чл. 4 от ЗЕС за създаване на условия за развитие на конкуренцията, включително ефективната конкуренция по отношение на инфраструктурата, както и да създават необходимите условия за развитие на свързаността и достъпа до мрежи с много голям капацитет.

На следващо място, конкурентното право не би могло ефективно да противодейства на неценови практики, които могат да водят до ограничаване на достъпа или дори изрични откази за достъп поради прилагане на необосновано тежки технически изисквания за достъп, както и евентуално неравнопоставено третиране на искащите достъп при разглеждане на заявки и предоставяне на услугата. Конкурентното право самостоятелно или с едновременното приложение на ЗЕСМФИ, който въвежда Директива 2014/61/ЕС, не биха били ефективни да гарантират оптимални условия за бързо разгръщане на мрежи и ефективно ползване на достъпа до пасивна инфраструктура предвид на невъзможността държавен орган да налага конкретни технически и експлоатационни условия на този достъп. Последното би могло да се адресира единствено чрез специфични задължения за достъп, равнопоставеност и прозрачност като *ex ante* специфични задължения под контрола и предварителното одобрение на КРС.

При всички положения, намесата на Комисията за защита на конкуренцията изисква относително по-дълъг период за провеждане на административната процедура, което не би могло да осигури навременно достъп при справедливи условия, вкл. цени, за конкурентните предприятия, така че да развият своите мрежи, съобразно динамиката на пазара. КРС счита, че предвид ключовата роля за българските пазари на фиксирани мрежи и услуги е необходимо периодично наблюдение и проверка на цените за достъп и тяхното съобразяване с разходите, за да се постигнат целите на специалния закон. Подобен периодичен преглед на цените за достъп не би могъл да се осигури от приложението на конкурентното право самостоятелно, включително и при прилагането на специалния ЗЕСМФИ, който въвежда Директива 2014/61/ЕС и подзаконовите актове, издадени на негово основание. Този аргумент вече е бил приет от Европейската комисия в нейните коментари по нотификация CZ/2018/2067-2068-2069, като при идентичен подход на френския регулатор не са изложени възражения от страна на Европейската комисия (FR/2020/2277-2278-2279-2280-2281). Това не се променя и при отчитане на специфичната нормативна уредба в Република България, която макар да отива отвъд минималните изисквания на Директива 2014/61/ЕС, не предвижда механизми за предварително одобряване на цените за достъп и тяхното постоянно наблюдение и проверка за съответствие с разходите, защото разчита на сезиране на КРС със спор.

Прилагането на конкурентното право, съвместно със задължения по ЗЕСМФИ, не осигурява и необходимата регулаторна предвидимост, която е особено важна за дългосрочните инвестиции в мрежи. Видно от описаните по-горе спорове във връзка с повишаването на цените за достъп до пасивна инфраструктура (канална мрежа), намесата на КРС винаги е след прилагане на увеличенията на цените, като само за период от 1 година цените са изменяни два пъти с около 27% (забранено от КРС с Решение № 161/2023 г.) и 18% (одобрено от КРС с Решения № 265/2023 г. и Решение № 317/2023 г.).

В заключение, КРС счита, че прилагането на конкурентното право самостоятелно не би могло да преодолее установените проблеми на пазара на едро на достъп до пасивна инфраструктура.

4. Заключение от прилагането на теста на трите критерия

Въз основа на приложения тест на трите критерия по отношение на определения пазар на едно на достъп до пасивна инфраструктура КРС установи, че трите критерия от теста са изпълнени кумулативно, поради което съответният пазар подлежи на ex-ante регулиране.

IV. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТНИЯ ПАЗАР – ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРЕДПРИЯТИЕ/Я СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАЗАРА

Съгласно разпоредбите на чл. 156, ал. 1 от ЗЕС, в случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС следва да определи предприятия, които самостоятелно или съвместно имат значително въздействие върху съответен пазар.

1. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар

Предприятие има значително въздействие върху съответния пазар, когато се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, ползватели и крайни ползватели. За да установи наличието на такова предприятие, регулаторът извършва анализ на съответния пазар и пазарното положение на участниците на него, като наред с пазарния дял взема предвид критерии, посочени в т. 58 от Насоките за извършване на пазарни анализи, които са отразени в националното законодателство в чл. 31 от Методиката. Предвид спецификата на разглеждания пазар КРС счита, че относими към настоящия анализ са следните критерии: пазарен дял; контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана; наличие на икономии от мащаба и от обхвата; наличие на вертикална интеграция; липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача; липса на потенциална конкуренция.

1.1. Пазарен дял

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии, като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове. Предприятия, които имат голям устойчив във времето пазарен дял – над 50%, е вероятно да притежават значително въздействие върху пазара. В случаите, когато предприятията имат сравнително голям пазарен дял - между 40 % и 50 %, преди да се достигне до заключение относно наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара, е необходимо да се извърши анализ и на други основни структурни характеристики на пазара.

При изчисление на пазарния дял на участниците на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура КРС разглежда стойностите на показателят пазарен дял, изчислен на база следните основни индикатори: дължина на изградените трасета канална мрежа; дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби и общите приходи от предоставяне на достъп до канална мрежа.

- Пазарен дял, изчислен на база дължина на изградени трасета канална мрежа:

Информацията относно относителните дялове на предприятията, декларирани изградена канална мрежа към края на 2022 г. е представена в таблица 9 по-горе. Видно от изчислените показатели, през 2022 г. сумарната дължина на изградените трасета подземна канална мрежа на Виваком формират 48,5% от общата дължина на тази инфраструктура, а стойността на агрегирания показател, отчитащ данните на предприятията „Телнет“ и „Нетуоркс – България“, възлиза на 50,1%. В сравнение с 2017

г., при този показател се отчита спад с 6 процентни пункта (4,4 процентни пункта по отношение на агрегираната стойност за 2022 г), но изменението в абсолютни стойности показва ръст с 6,6% на сумарната дължина на декларираната от Виваком канална мрежа за периода 2017-2022 г. Освен данните на историческото предприятие, в таблицата е представена и информация за индивидуалните пазарни дялове по предприятия, изчислени на база сумарна дължина на изградените трасета подземна канална мрежа на предприятия с над 0,5% дял през 2022 г. и съответния показател за 2017 г. Както е посочено по-горе, през 2022 г. конкурентните на Виваком предприятия са 103 на брой, от тях 25 имат индивидуални пазарни дялове над 0,5%, изчислени на база дължина на изградена канална мрежа и общ сумарен дял, възлизащ на 41,0%. Останалите 78 алтернативни предприятия формират едва 10,5% от сумарната дължина на изградените трасета. За сравнение през 2017 г. общият брой на конкурентните на Виваком предприятия с индивидуален пазарен дял над 0,5% възлиза на 28, със сумарен пазарен дял от 35,6%. Въз основа на посоченото може да се направи изводът, че въпреки отчетеното увеличение в показателите на алтернативните предприятия, както в пазарните дялове, така и в абсолютна стойност на сумарната дължина на трасета на притежаваната от тях канална мрежа, пазарният дял на историческото предприятие задържа висока стойност.

В допълнение, както е отбелязано по-горе, част от предприятията посочват, че каналната им мрежа е изградена за собствени цели и/или че не разполага със свободен капацитет за отдаване под наем. По отношение на дейността им през 2022 г. общо 51 на брой предприятия са посочили, че не предоставят достъп до собствената си канална мрежа, тъй като тя е изградена, за да обслужва единствено нуждите на предприятието и липсва свободен капацитет, като 4 от тях са посочили, че липсва и търсене от страна на други предприятия. Допълнително още 10 предприятия декларират липсата на търсене от страна на други предприятия, като причина за непредоставянето на достъп до каналните им мрежи. Сумарната дължина на изградените трасета на тези предприятия съставляват 48,3% от общо декларираната от конкурентните предприятия дължина на трасетата.

- Пазарен дял, изчислен на база предоставен достъп до канална мрежа:

През 2022 г. 35 предприятия са декларирали дейност по предоставяне на достъп до канална мрежа, като сумарната дължина на предоставените под наем инфраструктура (дължините на каналните/ HDPE тръби) възлиза на близо 20,9 хил. км, при малко над 18,3 хил. км през 2017 г., т.е. за разглеждания петгодишен период общата дължина на предоставените под наем тръби се увеличава с 2,6 хил. км. От тях близо 43% се формира от услугата на Виваком, а 57% е сумарният ръст общо за останалите предприятия. Предвид че съгласно посоченото от алтернативните предприятия значителна част от инфраструктурата им е предназначена за тяхно ползване, в таблицата по-долу са представени индивидуалните пазарни дялове с отчетени вътрешни доставки (self-supply) на основните доставчици на услугата през 2022 г. (предприятия с индивидуални пазарни дялове с включени вътрешни доставки над 0,5%). Представени са стойностите на показателя пазарен дял, изчислен на база дължина на предоставената под наем инфраструктура за 2022 г. и 2017 г. на същите предприятия.

Таблица 10

Пазарни дялове, изчислени на база предоставен достъп до канална мрежа (дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби) и показатели за степента на концентрация

Предприятие	Пазарен дял, изчислен на база предоставен достъп до канална мрежа (дължина на каналните/HDPE тръби)		Пазарен дял за 2022 г., с отчетени вътрешни доставки
	2017 г.	2022 г.	
ВИВАКОМ БЪЛГАРИЯ ЕАД	97,0%	90,4%	72,7%
А1 БЪЛГАРИЯ ЕАД		1,0%	4,0%
КАБЕЛ АКТИВ ООД		2,4%	2,5%
БУЛСАТКОМ ЕООД			2,2%
М САТ КЕЙБЪЛ ЕАД	0,03%	0,1%	2,1%
СКАТ ТВ ООД			1,3%
ЦИФРОВА КАБЕЛНА КОРПОРАЦИЯ ООД		1,1%	1,3%
КУЛБОКС АД	0,001%	0,001%	0,9%
МИХАЙЛОВ ТВ ООД		0,4%	0,9%
ГЛОБАЛ НЕТ ТЕХНОЛОДЖИ АД			0,9%
КОМ НЕТ ЕООД	0,5%	1,2%	0,8%
ВЕСТИТЕЛ БГ АД	1,3%	1,1%	0,7%
ТЕЛЕКОМ ГРУП ООД			0,6%
УНИКС ЕООД			0,6%
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ ВАРНА ЕАД		0,04%	0,6%
Общо за останалите предприятия	1,1%	2,3%	7,9%
Индекс на Херфиндал-Хиршман			5322
Коефициент на концентрация CR3			79
Коефициент на концентрация CR4			81

Източник: Данни, подадени в КРС

Видно от данните в таблицата по-горе, Виваком е предприятието с най-високи стойности на пазарния дял, който е основният показател при анализа на ефективността на конкуренцията и определянето на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар. През 2022 г., в сравнение с 2017 г., се отчита спад с 6,6 процентни пункта в стойността на показателите, изчислени на база дължината на каналните/HDPE тръби на предприятието, но следва да се отбележи също, че за разглеждания период в абсолютна стойност сумарната дължината на предоставените под наем тръби се увеличава с 6,2%. Показателят пазарен дял, с отчетени вътрешните доставки, също е с висока стойност – над 70%, а индексът на Херфиндал-Хиршман (НИ) възлиза на 5322, което определя разглеждания пазар като слабо конкурентен, с високо ниво на

концентрация. Изчислените коефициенти на концентрация също характеризират пазара като слабо конкурентен и с високо ниво на концентрация, тъй като стойностите им са съответно на 79 за CR3 и 81 за CR4⁴⁹.

- Пазарен дял, изчислен на база приходи от предоставяне на достъп до канална мрежа

Съгласно декларираните данни от предприятията, общата сума на приходите от предоставянето на достъп до канална мрежа през 2022 г.⁵⁰ възлиза на над 30 млн. лв. Съответно, Виваком формира най-голям дял от обема на реализираните през годината приходи, възлизащ на 90,0% от общата им сума. След него по низходящ ред следват: Кабел Актив ООД – с 2,8%, Ком Нет ЕООД – с 1,9%, А1 България ЕАД – с 1,2%, Цифрова Кабелна Корпорация ООД – с 1,2% и Иком Сървиз АД – с 1,1%. Стойностите на индивидуалните пазарни дялове, изчислени на база приходи от предоставяне на достъп до канална мрежа, на останалите предприятия са под 1% и формират сумарен дял от 1,8%.

Въз основа на посоченото по-горе може да се направи заключението, че разглежданият пазар е слабо конкурентен и с високо ниво на концентрация, а Виваком е предприятието с най-големите стойности на пазарен дял на този пазар, изчислени на база на основните показатели, характеризиращи пазара, както следва:

- пазарен дял, изчислен на база сумарна дължина на изградените трасета канална мрежа - 48,5% и агрегиран дял с отчетени стойности на Телнет и Нетуоркс – България – 50,1%;

- пазарен дял, изчислен на база предоставен достъп до канална мрежа (дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби) – 90,4% и пазарен дял с отчетени вътрешни доставки – 72,7%;

- пазарен дял, изчислен на база реализирани приходи от предоставянето на достъп до канална мрежа – 90,0%.

1.2. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

Наличието на изградена пасивна инфраструктура има съществено значение за разгръщането на електроните съобщителни мрежи. Както е посочено в Разяснителната бележка към Препоръката от 2020 г. „физическата инфраструктура представлява значителна част от инвестициите в мрежи, тъй като строителните работи могат да представляват до 80% от общите разходи за разгръщане“.

Виваком притежава най-широко разгърнатата канална мрежа, която е изградена няколко десетилетия и е с достатъчен капацитет за обслужване не само на собствените нужди, но и за предоставяне на достъп на конкурентните предприятия. Като исторически изградена, каналната мрежа на предприятието представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана или дублирането ѝ е свързано с твърде високи разходи, част от които са невъзстановими дори и в рамките на много дълъг период от време. Невъзстановимите разходи за изграждане на подземна физическа инфраструктура,

⁴⁹ Коефициентът на концентрация CR3 е изчислен въз основа на стойностите на показателите на 3-мата участници на пазара с най-голям пазарен дял; съответно CR4 отчита данните на 4-мата участници с най-голям пазарен дял. При стойности на CR3 над 70 и на CR4 над 85 разглеждания пазар се характеризира като слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация.

⁵⁰ Показателят относно реализираните приходи от предоставяне на канална мрежа е част от годишния отчет на предприятията, съгласно формуляр по Приложение 1 към Решение № 427/14.12.2022 г. на КРС.

подобна по обхват и капилярност на инфраструктурата на историческото предприятие биха били напълно непосилни за всяко друго предприятие, поради липса на рентабилност, дори и в дългосрочен план. Изграждането на подземна канална мрежа предполага не само изразходването на голям финансов ресурс във връзка с дейностите по самото изграждане и поддръжка, но и изпълнението на редица административни процедури, свързани със съгласуване на проекти, получаването на строителни разрешения и други, необходими при изграждане на инфраструктурата.

Общият брой на конкурентните на Виваком предприятия, които са изградили собствена канална мрежа, е 103, като изградената от тях инфраструктура обхваща общо 170 населени места. Въпреки това, всяко предприятие е локализирано инфраструктурата си в ограничен брой населени места. Няма предприятие, конкурент на историческото, което да разполага със собствена канална мрежа в повече от 30 населени места. За сравнение, броят на населените места, в които историческото предприятие има изградена канална мрежа, е (*търговска тайна*). Също така, от всички предприятия, на които Виваком предоставя достъп до каналната си мрежа към края на 2022 г., 159 (72%) нямат изградена собствена такава. От останалите, които имат собствена канална мрежа, 20 наемат по-голяма дължина от Виваком в сравнение с дължината на собствената им канална мрежа в 54 населени места. В тази връзка може да бъде направено заключението, че каналната мрежа на конкурентните предприятия няма и не би могла да достигне достатъчни покритие и капилярност, съпоставими с тези на съществуващата канална мрежа на историческото предприятие в рамките на периода, обхванат от анализа.

Както беше посочено, Виваком разполага с достатъчна капилярност и с най-широко покритие на каналната си мрежа, която служи за разгръщане на електронни съобщителни мрежи, посредством които се предоставят услуги на вертикално свързаните пазари на едро и на дребно. Още повече, че историческото предприятие вече е направило тези разходи и в сравнение с други доставчици на услуги е в състояние да разгърне или разшири електронната съобщителна мрежа по-бързо и евтино и с по-малък риск.

1.3. Наличие на икономии от мащаба и от обхвата

Икономии от мащаба се проявяват когато в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица. Наличието на икономии от мащаба може да представлява бариера за навлизане на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти. Икономии от обхвата се наблюдават, когато в резултат на съвместното производство и предоставяне от дадено предприятие на електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи на единица – такова намаление на разходите може да бъде постигнато чрез общ процес за производство/предоставяне на няколко електронни съобщителни мрежи и/или услуги; икономии от обхвата са налице, когато дадено предприятие използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги; наличието на икономии от обхвата може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти.

Отчитайки факта, че строителните работи по изграждане на физическа инфраструктура могат да представляват до 80% от общите разходи за разгръщане на електронна съобщителна мрежа, то притежаването на широкообхватна подземна

канална мрежа с достатъчно голям капацитет би дало възможност на нейния собственик да се възползва от икономии от мащаба и обхвата. Това е така, защото такава подземна канална мрежа е значим ресурс за разгръщане на мрежи и осигурява голям потенциал за достъп до широк кръг клиенти и ползватели и за предоставяне на широка гама от услуги на дребно и едро. Тези обстоятелства са предпоставка за нарастване обема на предоставяните услуги и на възвръщаемостта от направените инвестиции, респективно – за реализиране на икономии от мащаба и обхвата. В тази връзка следва да бъде отбелязано, че икономии от мащаба, съчетани с високите първоначални разходи, създават асиметрия между историческото предприятие и новонавлизащите или по-малките конкуренти. В този смисъл икономии от мащаба представляват бариера за навлизане, както и предимство пред съществуващите конкуренти.

Селищната подземна канална мрежа на историческото предприятие е разгърната във време, когато Виваком (БТК) притежава публичен монопол при предоставянето на телекомуникационни услуги в страната. Независимо че към момента освен историческото предприятие подземна канална мрежа притежават още 103 конкурентни предприятия, данните, представени по-горе в настоящия документ показваха, че Виваком продължава да притежава най-голямата и повсеместна канална мрежа в страната, която му дава възможност да разгръща с предимство своята собствена електронно съобщителна мрежа и да се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите за предоставяне на неговите услуги спрямо тези на конкурентните предприятия. За да може друг оператор да се конкурира с Виваком на пазарите на дребно и едро и да се възползва от икономии от мащаба и обхвата на своя подземна инфраструктура, то той трябва да дублира значителна част от каналната мрежа на историческото предприятие. Такова дублиране на практика е невъзможно, тъй като, както вече бе посочено в настоящия документ, не би било изгодно за конкурентно предприятие - нов играч на пазара, при икономически жизнеспособни условия, да възпроизведе каналната мрежа на Виваком. В тази връзка следва да бъде отчетено, че до момента нито едно конкурентно предприятие в България не разполага с подземна пасивна инфраструктура с мащаб, подобен на каналната мрежа на Виваком и новонавлизащите предприятия инвестират в изграждане на своя собствена електронна съобщителна мрежа като ползват под наем вече изградена пасивна инфраструктура и там където тя не е налична – прибъгват до изграждане на своя собствена такава. Изключителната раздробеност и недостатъчният капацитет в каналните мрежи на конкурентните предприятия обуславят ниски икономии от мащаба, от гледна точка на ограничения брой потребители, до който се получава достъп чрез тях. Не може да се очаква, че подобна физическа инфраструктура би могла да предизвика голям икономически интерес у новонавлизащи или съществуващи участници на пазара на електронни съобщения, в сравнение с този към каналната мрежа на Виваком – видно от относителния дял на отдадената под наем канална мрежа на историческото предприятие (90,4% без включени собствени доставки (self-supply) и 72,7% с включен self-supply) то доминира на пазара на едро за достъп до канална мрежа и в съчетание със значителния брой потребители, които има, тази позиция му позволява да съкрати разходите за единица производство и да си осигури значителни икономии от мащаба.

По отношение на икономии от обхвата следва да бъде отбелязано, че Виваком предлага и предоставя широка гама от електронни съобщителни услуги и заема челни позиции по брой абонати и приходи в сегментите от пазара на електронни съобщения в България, които КРС ежегодно наблюдава (данни, представени в следващата таблица). Осъществявайки дейност на няколко пазарни сегмента (пазара), подземната канална

мрежа на историческото предприятие му позволява да разпредели фиксираните разходи върху всички услуги и по този начин да се възползва от значителни икономии от обхвата.

Таблица 11

Пазарни дялове на Виваком при предоставянето на обществени електронни съобщителни услуги за 2022 г.

Наименование на обществена електронна съобщителна услуга	Относителен дял* на база:	%	Позиция на Виваком според относителния дял
Фиксирана услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП	Брой постове на абонати	58,0%	1
	Приходи от абонати	81,9%	
Мобилна услуга за гласови съобщения чрез номера от ННП	Брой абонати	31,2%	3
	Приходи от абонати	27,8%	
Линии под наем на дребно	Брой линии на дребно	72,2%	1
	Приходи от линии на дребно	47,5%	
Фиксиран достъп до интернет на дребно	Брой абонати	31,4%	1
	Приходи от абонати	22,1%	
Мобилен достъп до интернет на дребно	Брой абонати	36,0%	1
	Приходи от абонати	30,0%	3
Платена телевизия на дребно (кабелна, спътникова и IPTV)	Брой абонати	32,9%	1
	Приходи от абонати	27,6%	3

*Изчислен въз основа на данни за брой постове, абонати или линии към 31.12.2022 г. и въз основа на данни за реализирани през 2022 г. приходи.

Източник: Годишен доклад на КРС за 2022 г.⁵¹

Водещите позиции, които историческото предприятие заема при предоставянето на съответните електронни съобщителни услуги (представени в горната таблица), му осигуряват значителни икономии от мащаба, тъй като големият брой абонати и обем на реализирания от тях трафик и приходи му позволяват да намали значително разходите си за единица производство спрямо тези на конкурентните предприятия. Освен това, притежавайки най-голямата и повсеместна канална мрежа в страната, при равни други условия Виваком се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите му спрямо тези на алтернативните предприятия, чиито канални мрежи са силно

⁵¹[https://crc.bg/files/Годишен доклад на Комисията за регулиране на съобщенията за 2022 г. 1 fin1.pdf](https://crc.bg/files/Годишен_доклад_на_Комисията_за_регулиране_на_съобщенията_за_2022_г._1_fin1.pdf)

фрагментирани и с дължина и капацитет в пъти по-малки от тези на историческото предприятие.

В заключение на горепосоченото КРС смята, че големината на каналната мрежа на Виваком му позволява да се възползва от икономии от мащаба, които му дават възможност да намали разходите си спрямо тези на алтернативните предприятия, а широката гама от услуги, предоставяни посредством инфраструктурата за достъп способстват за разпределяне на фиксираните му разходи върху всички услуги и по този начин да се възползва от значителни икономии от обхвата.

1.4. Наличие на вертикална интеграция

Наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизане на нови конкуренти на съответните пазари, да представлява потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от един на друг пазар и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти на тези пазари. Вертикално интегрирано предприятие може да постави своите конкуренти в неизгодна позиция, тъй като пазарната мощ на такова предприятие би могла да се прехвърли от един пазар на друг, особено когато то предоставя на своите конкуренти основен междинен компонент по веригата от доставчика на услугата до нейния ползвател. Предприятие с изградена пасивна инфраструктура с голямо покритие би имало стимул да затруднява достъпа до тази инфраструктура, както и да прилага по-високи цени за търсещите достъп предприятия, които се явяват негови конкуренти на вертикално свързаните пазари.

Достъпът до пасивна (физическа) инфраструктура е значим фактор за изграждането и развитието на електронните съобщителни мрежи на предприятията и е от ключово значение за осигуряването на ефективна конкурентна среда на пазарите на електронни съобщителни услуги. Поради това, особено в контекста на предвиденото в националното законодателство задължение за подземно полагане на фиксираните електронни съобщителни мрежи в населените места с население над 10 000 жители, са налице предпоставки за прехвърляне на вертикални предимства на свързани пазари надолу по веригата. На разглеждания пазар на достъп до физическа инфраструктура историческото предприятие Виваком е изцяло вертикално интегрирано, като присъства едновременно както на пазарите на едро на електронни съобщителни услуги, така и на тези на дребно. Виваком използва своята собствена подземна инфраструктура, за да предоставя услуги на своите контрагенти и крайни потребители, като по такъв начин то се възползва от големи икономии от мащаба, което му позволява да инвестира в развитието на своите мрежи с по-ниска степен на риск в сравнение с неговите конкуренти. Като вертикално интегрирано предприятие, разполагащо с канална мрежа с най-голяма капилярност и обхват, Виваком би имало стимул да определи цени и условия за достъп до услугите си на едро, които да са в ущърб на своите клиенти, с които се конкурира на пазарите надолу по веригата.

1.5. Липса на или недостатъчна пазарна сила на купувача

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има ползватели (клиенти и крайни ползватели) със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността му да следва поведение независимо от своите ползватели.

Видно от представената в т. 1.1. от настоящия раздел информация, Виваком е предприятието с най-високи пазарни дялове на разглеждания пазар, поради което КРС следва да анализира дали съществуват условия за упражняване на въздействие от страна

на ползвателите на услугата, които да могат да ограничат способността на историческото предприятие да следва поведение, независимо от своите ползватели.

През 2022 г. общо 246 предприятия са закупили достъп до близо 21 хил. км канална мрежа (дължина на предоставените под наем каналните/HDPE тръби), от които (търговска тайна) са ползвали инфраструктурата на Виваком с обща сумарна дължина от малко под км (търговска тайна). Основната част от предприятията, ползватели на услугата за достъп до канална мрежа на Виваком закупуват малък дял от услугата – при 90% от тях, дължината на наетата канална инфраструктура е под 0,5% от сумарно отдадената от историческото предприятие канална мрежа и следователно те не са в състояние да повлияят на поведението на Виваком. Единственото предприятие, което закупува съществена част от предоставената от Виваком услуга за достъп до канална мрежа, поради което би могло да се разглежда като възможен купувач с достатъчно пазарна сила за въздействие върху историческото предприятие, е А1 България. За 2022 г. това предприятие е формирало 52,3% от наетата от Виваком канална мрежа, изчислена на база дължина на каналните тръби, като делът му нараства от 47,4% през 2017 г.

Съгласно подадената в КРС информация през 2022 г. броят на населените места, в които А1 България ползва услугата на Виваком е (търговска тайна), като в (търговска тайна) от тези населени места предприятието е клиент само на Виваком. В (търговска тайна) от населените места, освен от историческото предприятие, А1 България ползва услуга и от още един алтернативен доставчик, но относителният дял на наетата от Виваком канална мрежа съставлява 98,7% от общо наетата от А1 България дължина в тези населени места. В останалите... (търговска тайна) населени места освен услугата на Виваком А1 България ползва услуга за достъп до канална мрежа и от 2 или от 3 алтернативни доставчика, като наетата от тях канална мрежа е едва 4,0% от общо наетата от А1 България в тези населени места. Данните относно изградената канална мрежа сочат, че в (търговска тайна) от тези (търговска тайна) населени места, в които наема от Виваком, А1 България е декларирало собствена канална мрежа.

Въз основа на изложеното КРС счита, че въпреки високия дял в общо наетата канална мрежа от Виваком, А1 България не е в позиция да упражнява натиск върху историческото предприятие и да ограничи способността му да следва поведение, независимо от своите ползватели, тъй като не е налице алтернатива на ползваната към момента услуга.

1.6. Липса на потенциална конкуренция

При оценка съгласно критерия липса на потенциална конкуренция се отчита дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на съответния пазар (чл. 31, т. 11 от Методиката). При анализа на този критерий би следвало да се отчетат следните фактори: дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на този пазар, на който дадено предприятие предоставя електронни съобщителни мрежи и/или услуги (например в резултат на хипотетично повишаване цените на тези мрежи и услуги) в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ; при оценка на този критерий се отчита дали в миналото са налице случаи на навлизане на конкуренти на съответния пазар и дали се очаква появата на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на този пазар.

При наличие на значителни бариери за навлизане на пазара, вероятността от навлизане на нови участници би била по-малка в сравнение с пазар, на който бариерите

за навлизане са ниски или липсват. Предвид това обстоятелство, при оценка на този критерий, КРС е анализираща в т. 1. от раздел III „Прилагане на теста на трите критерия“ наличието на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на съответния пазар.

В резултат на анализа регулаторът стига до заключението, че Виваком притежава инфраструктура, която е трудно да бъде дублирана и за изграждането на която е необходимо да бъдат направени значителни разходи, част от които невъзстановими. В допълнение на това е установено, че чрез широко разгърнатата си мрежа, историческото предприятие може да реализира икономии от мащаба и обхвата. Освен това Виваком е и вертикално интегрирано предприятие, предоставящо услуги на пазарите на достъп до фиксирана мрежа за предоставяне на обществена гласова услуга, на пазара на ширококолов пътен достъп до интернет, както и на пазара на платена телевизия и би могло да прехвърля пазарна сила от един пазар на друг.

Изградената налична пасивна (физическа) инфраструктура на конкурентните предприятия (103 към 31.12.2022 г.) е предпоставка за потенциална конкуренция на разглеждания пазар, тъй като не предполага необходимост от значителни по обем инвестиции и време за изграждане. Данните, свързани с изградената канална мрежа от страна на Виваком и алтернативните предприятия показват, че конкурентните предприятия не разполагат с инфраструктура, сходна с тази на историческото предприятие по отношение на покритие и капилярност и не се очаква да изградят такава в периода до следващ пазарен анализ, предвид декларираните от тях намерения и инвестиции. Други потенциални конкуренти биха били навлизащите играчи на този пазар, които обаче ще бъдат изправени пред високи и непреходни бариери. Изграждането и поддържането на физическата инфраструктура, състояща се от подземна канална мрежа изисква изразходването на значителни финансови инвестиции. Същевременно предполага и изпълнението на редица административни процедури, свързани със съгласуване на проекти, получаването на строителни разрешения и други, необходими при изграждане на инфраструктура.

Ето защо, наличието на посочените структурни бариери може да се счита за ограничаващо достъпа на потенциално нови доставчици на пазара на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

Следователно, поради обстоятелството, че изграждането и поддръжката на канална мрежа е скъп, сложен и продължителен процес, КРС счита, че е много малка вероятността за развитие на потенциална конкуренция на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ.

2. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара

В резултат от извършения анализ КРС стигна до заключението, че „Виваком България“ ЕАД е предприятие със самостоятелно значително въздействие на определения пазар на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура.

V. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СПЕЦИФИЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

Заклученията от анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура сочат липса на ефективна конкуренция и наличие на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар. Изводите от анализа са, че на разглеждания пазар няма потенциален конкурент на Виваком, който да има възможност да предоставя достъп до аналогична инфраструктура. Данните показват, че това е и предприятието с най-развита подземна канална мрежа в страната. Отчитайки пазарния дял на Виваком по отношение на отдаваната под наем канална мрежа и възможностите за осъществяване на контрол върху инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана, КРС счита, че Виваком е може да действа независимо от конкурентите и клиентите си на пазара на едро.

Предвид изложеното КРС счита, че на разглеждания пазар е налице необходимост от ex-ante регулиране, с оглед създаване на регулаторна сигурност и предвидимост за целите на разгръщане и запазване на вече разположени високоскоростни мрежи, както и за целите на превенция срещу евентуални действия на предприятието със значително въздействие върху разглеждания пазар, свързани с ценови и неценови дискриминационни похвати спрямо предприятия, търсеци достъп.

Предвид посоченото и в съответствие с разпоредбите на нормативната уредба, в сила към настоящия момент, за КРС е налице основание да наложи на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар поне едно от следните специфични задължения:

- Задължение за достъп до физическа инфраструктура – чл. 166, ал. 2, т. 6 и чл. 169а;
- Задължение за прозрачност – чл. 166, ал. 2, т. 1 от ЗЕС;
- Задължение за равнопоставеност (недискриминация) – чл. 166, ал. 2, т. 2 от ЗЕС;
- Задължение за публикуване на Типово предложение – чл. 167, ал. 6 от ЗЕС;
- Задължение за спазване на ценови ограничения, включително разходоориентираност - чл. 166, ал. 2, т. 5 от ЗЕС.

2. Текущи задължения

Както е посочено в Раздел III, т. 2 с Решение № 235 от 18 юни 2019 г. КРС определи пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС) като такъв с наличие на ефективна конкуренция, поради което отмени всички специфични задължения, наложени на БТК⁵² (Виваком). Едно от отменените специфични задължения е съпътстващата мярка за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа). Поради своята важност и като отчете бележките на Европейската комисия по проекта, само по отношение на тази мярка е определен преходен период от 12 месеца, считано от публичното оповестяване на интернет страницата на предприятието на общи условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ за

⁵² През 2022 г. предприятието се преименува на „Виваком България“ ЕАД

предоставяне на достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа).

Съответно след изтичане на преходния период от 03.06.2021 г. за Виваком действа въведената със ЗЕСМФИ симетрична регулация относима към всички мрежови оператори по отношение на достъпа до и съвместното ползване на физическа инфраструктура у нас.

Като отчита бележките на ЕК⁵³, по отношение на дерегулацията на пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС относно необходимостта КРС да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове, КРС счита, че на този етап ефективността на симетричната регулация, по специално за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори, които са разгърнали своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до канална мрежа е недостатъчна. Както се посочва и от ЕК, следва да се има предвид, че достъпът до каналната мрежа на историческото предприятие е изиграл решаваща роля за развитието на българския пазар на широколентови услуги и разгръщането на алтернативни оптични мрежи. В допълнение, видно от анализа независимо от симетричната регулация към настоящия момент алтернативните канални инфраструктури не са повсеместно разпространени както инфраструктурата на Виваком.

3. Конкурентни проблеми

Заключенията от анализа на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура сочат, че Виваком е предприятие със значително въздействие на този пазар. Предприятието притежава най-голямата пасивна инфраструктура (канална мрежа), която не може лесно да бъде дублирана, като достъпът до тази инфраструктура е от критично значение за конкурентите от гледна точка на достигането до крайните потребители. Посоченото, съчетано с наличието на вертикална интеграция, дава възможност на Виваком да влияе върху състоянието на конкуренцията както на разглеждания пазар, така и на свързаните пазари на дребно на широколентов достъп до интернет, платена телевизия, гласови услуги.

Предвид установената пазарна позиция на Виваком, регулаторът следва да идентифицира конкурентните проблеми, които потенциално биха могли да възникнат. Отправна точка при идентифицирането им е оценката на поведението на предприятието със значително въздействие при липса на регулация. За всеки потенциален конкурентен проблем КРС посочва мотивите, които пораждат очакваното антиконкурентно поведение, както и влиянието, което подобно поведение има и/или би имало върху конкуренцията.

Конкурентните проблеми, които КРС счита, че е вероятно да възникнат на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура, са както следва:

Прехвърлянето на вертикални предимства представлява възможност на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара, да прехвърли своята пазарна сила от съответния пазар на едро на свързани, потенциално конкурентни, пазари на дребно. Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура,

⁵³https://www.crc.bg/files/%D0%9F%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5/EC_Comments_BG-2019-2155.pdf

притежаващо пасивна инфраструктура (най-голямата подземна канална мрежа) от съществено значение за разгръщане на високоскоростни и свръхвисокоскоростни мрежи и съответно предоставяне на услуги на дребно от конкурентните предприятия, за Виваком са налице мотиви да прехвърля вертикални предимства чрез:

- отказ за предоставяне на достъп;
- неценови модели на пазарно поведение;
- ценови модели на пазарно поведение.

Отчитайки заключенията от анализа и оценката относно различната степен на влияние, която липсата на регулация върху съответната физическа инфраструктура на пазарите на едро би оказала върху вертикално свързаните пазари на дребно на широколентов достъп до интернет, платена телевизия и гласови услуги, КРС счита, че потенциалните конкурентни проблеми следва да бъдат подробно анализирани.

3.1. Отказ за предоставяне на достъп

В позициите на предприятията, сезирани КРС, в качеството ѝ на орган по спорове по ЗЕСМФИ относно направените ценови промени от Виваком се посочва, че действащата регулация, в съответствие със ЗЕСМФИ, създава несигурност на пазара. Достъпът до пасивната инфраструктура (канална мрежа) на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните съобщителни мрежи с много голям капацитет, както и за предоставянето на услугите на дребно за достъп до интернет, телевизия (включително IP-TV) на крайните ползватели. В допълнение има важна роля за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции чрез разполагането на оптични кабели за предоставяне на мобилни услуги. Направените от Виваком промени на цените по ОУ за ползване под наем на пасивна инфраструктура в посока на тяхното увеличение в съчетание с усложнената икономическа обстановка от разпространенията се криза след епидемията от Ковид-19, допринасят за създаване на условия на несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата и създават предпоставки за затрудняване и възпрепятстване на разгръщането на електронните съобщителни мрежи с много голям капацитет и постигането на целите на Националната програма за развитие на България 2030.

При определянето на конкурентните проблеми следва да се отчетат и бележките на ЕК по дерегулацията на пазар 3а, приет с Решение № 235 от 18 юни 2019 г., където е посочено, че в обхвата на правомощията на КРС по ЗЕСМФИ не спада одобряването на типово предложение за ползване под наем на пасивна инфраструктура (канална мрежа) и регулаторът може да се намеси едва на по-късен етап, в ролята си на орган по спорове. Комисията подчертава и, че достъпът до каналната мрежа е изиграл решаваща роля за развитието на българския пазар на широколентови услуги и разгръщането на алтернативни оптични мрежи и алтернативните пасивни инфраструктури не са повсеместно разпространени, както инфраструктурата на Виваком. В тази връзка, Комисията е отправила искане до КРС да следи отблизо и постоянно развитието на пазара, включително и честотата и резултатите от разрешаването на спорове относно достъпа до физическа инфраструктура.

Предвид изложеното и като има предвид всички обстоятелства след публикуването на ОУ от страна на Виваком и след изтичане на преходния период по отношение на специфичните задължения за каналната мрежа, КРС счита че разпоредбите на ЗЕСМФИ, с които се въвежда симетрична регулация не са достатъчно ефективни за гарантиране на стабилни и ясни условия за алтернативните оператори,

които са разположили своята мрежа, разчитайки на регулирания достъп до канална мрежа.

Отчитайки описаните факти, КРС счита, че са налице обстоятелства за налагане на специфично задължение на Виваком за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, тъй като са налице мотиви предприятието да откаже достъп на конкурентите си, защото от една страна по този начин ще ограничи разгръщането и разширението на мрежите им, а от друга ще използва свободния капацитет на собствената си канална мрежа за разширяване на собствената си оптична мрежа за достъп. С това си поведение предприятието със значително въздействие върху пазара ще създаде непреодолими бариери за навлизане на свързаните пазари на дребно в ущърб на потребителите. КРС счита, че отказът на достъп би повлиял негативно върху конкурентната среда. Видно от анализа, в края на разглеждания период (*търговска тайна*) предприятия използват достъп до каналната мрежа на историческото предприятие за разполагането на собствените си мрежи, като над 70% от тях нямат изградена собствена такава. В тази връзка КРС счита, че при липсата на задължение за предоставяне на достъп до каналната мрежа има предпоставки за възникване на конкурентен проблем.

3.2. Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение

Потенциалните конкурентни проблеми, свързани с възможно прехвърляне на вертикални предимства от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара, на свързаните пазари на дребно на ширококолов достъп до интернет, платена телевизия и гласови услуги са както следва:

- Умишлено забавяне или отлагане;
- Прекомерни изисквания;
- Дискриминация по отношение на качеството;
- Дискриминационно използване или непредоставяне на информация.

Както е посочено и от ЕК в бележките по отношение на дерегулirания пазар 3а, каналната мрежа на Виваком е от съществено значение за конкуренцията на свързания пазар на дребно на ширококолов достъп до интернет. С дерегулирането на пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС) с Решение № 235 от 18 юни 2019 г. - като такъв с наличие на ефективна конкуренция са отменени всички специфични задължения, наложени на Виваком, включително съпътстващата мярка за достъп до пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа), за която е определен 12 месечен преходен период от публичното оповестяване на интернет страницата на предприятието на общи условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ. Виваком публикува Общите си условия по чл. 15, ал. 2 от ЗЕСМФИ на 02.06.2020 г. На практика от юни 2021 г. предоставянето на достъп до мрежова инфраструктура е в съответствие с разпоредбите на ЗЕСМФИ. Както е описано и в т. 2 от настоящия раздел, веднага след публикуването на ОУ на Виваком, в качеството си на орган по споровете КРС е сезирана с искания от конкурентните предприятия за даване на задължителни указания и за доброволно решаване на спорове по отношение на технически, правни и ценови въпроси.

Въведената чрез ЗЕСМФИ симетрична регулация по отношение на достъпа до и съвместното ползване на физическа инфраструктура у нас задължава мрежовите

оператори да предлагат достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура при предварително оповестени на интернет страницата си прозрачни, пропорционални и справедливи общи условия. Разпоредбите на ЗЕСМФИ съдържат минималните задължителни реквизити на ОУ.

Предвид факта, че ЗЕСМФИ се отнася до всички физически инфраструктури, подходящи за разполагане на електронни съобщителни мрежи, той съдържа общи правила за поведение, които позволяват значителна свобода на предприятията при осъществяване на достъпа до физическа инфраструктура. В тази връзка разпоредбите на ЗЕСМФИ не са достатъчни за преодоляване на възможностите за прилагане на неценови антиконкурентни практики за прехвърляне на вертикални предимства от предприятието със значително въздействие върху съответния пазар с оглед изтласкване на конкурентите.

Значително въздействие на Виваком на съответния пазар на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е фактор, който създава условия предприятието да се опитва да следва пазарно поведение, характеризиращо се с тактики, насочени към препятстване и/или забавяне на разширяването на съществуващите електронни съобщителни мрежи на конкурентите. Потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане, т.нар. „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). По отношение на разглеждания пазар тя може да се прояви в различни форми, като продължителни преговори или симулиране на технически проблеми. Посредством ненужно дълги преговори за достъп или позоваване на несъществуващи технически проблеми предприятието със значително въздействие върху пазара цели създаването на несигурност у конкурентите, както и увеличаване на разходите им. Така разгледано забавянето на преговорите или на предоставянето на услугите за достъп би могло да се приравни на отказ от достъп. В случай че пазарът на дребно е отворен за конкуренция, която би довела до намаляване на печалбите на предприятието със значително въздействие върху пазара, както е случая в България, то използва тактиката за забавяне на навлизането на пазара, за да защити печалбата си.

Съществува потенциална възможност действията на Виваком по забавяне под формата на дълги проучвателни срокове, на чувствително разтегнати във времето вътрешен одит на мрежата или, детайлна проверка на билинг системата, да са причина конкурентните предприятия да загубят потенциални ползватели на предоставяните от тях услуги на дребно.

Тактиката на умишлено забавяне или отлагане е конкурентен проблем, който е потенциален по отношение предоставянето на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура на историческото предприятие. Такова поведение резултира във възпрепятстване на процеса по изграждане или развитие на собствени мрежи от предприятията. По този начин се препятства тяхното развитие на пазарите на дребно, като се препятства възможността им за предоставяне на услуги чрез собствени мрежи.

КРС счита, че тактиката на умишлено забавяне или отлагане е възможна стратегия при достъпа до пасивна (физическа) инфраструктура при липса на регулаторна намеса.

Поставянето на завишени изисквания към търсещите достъп предприятия, проявяващи се в неотнормирани към искания достъп условия, допълнителни утежняващи условия при искания за достъп до пасивна инфраструктура, обвързване с продължителни задължителни процедури за предоставяне на достъп, водят до

последници, аналогични на гореизложените. Чрез тях историческото предприятие би могло да се стреми да запази доминиращото си положение по отношение на достъпа до физическата инфраструктура, явяваща се съществен ресурс, без който не могат да се предоставят услуги на свързаните пазари на дребно (на „входа” на услугата), да я контролира и максимално да отлага допълнително разширяване на мрежите на конкурентните предприятия.

Качеството на услугите, предоставяни на разглеждания пазар оказва влияние върху услугите, предоставяни на крайните потребители. С оглед препятстване на конкурентите, за Виваком са налице мотиви да налага необосновани технически изисквания или сложни процедури за отстраняване на повреди. Подобно поведение може да има съществено влияние върху конкуренцията на пазарите на дребно и в крайна сметка да е в ущърб на ползвателите на услуги. Предвид посоченото КРС счита, че дискриминацията по отношение на качеството е потенциален конкурентен проблем, подлежащ на ex-ante регулиране. В тази връзка, КРС е на мнение, че липса на предварителна регулаторна намеса, създава възможност за Виваком да приложи дискриминация чрез качеството, като по този начин постави конкурентите си в неизгодно положение.

Дискриминационното използване или, въобще, непредоставянето на необходима информация за ползването на услугите на едро, е друга тактика, която може да бъде използвана от историческото предприятие за негласен отказ да предостави услуги за достъп до пасивната инфраструктура. Например непредоставянето на актуална информация за свободни трасета или алтернативни такива, възпрепятства планирането на разширяване на електронните съобщителни мрежи.

Предвид изложеното КРС счита, че са налице основания за регулаторна намеса във връзка с ограничаване на възможностите за прилагане на антиконкурентни практики, свързани с възможно прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на поведение.

3.3. Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение

След публикуването на ОУ на Виваком, като орган по споровете, КРС е сезирана с искания от конкурентните предприятия за даване на задължителни указания и за доброволно решаване на спорове, както следва:

- искане за даване на задължителни указания на Виваком от „Перник Лан“ ООД във връзка с определените от мрежовия оператор цени за достъп до подземна канална мрежа, приключил с Решение № 87 от 25.02.2021 г.
- искане за оказване на съдействие за доброволно разрешаване на спор по отношение на технически, правни и ценови въпроси от ОУ на Виваком, от „Линейни Мрежи“ ООД, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД и „Мултимедиа–БГ“ ЕООД;
- искане за даване на задължителни указания на Виваком от „Линейни Мрежи“ ООД, „Кабелна Телевизия Делта“ ООД и „Мултимедиа–БГ“ ЕООД, които не са удовлетворени от резултатите от проведената процедура по медиация приключило с Решение № 70 от 24.02.2022 г.;
- четири искания за даване на задължителни указания и две за доброволно решаване на спор от девет предприятия и две сдружения на предприятията от януари 2023 г. до средата на март 2023 г. след съобщението на Виваком за индексация на цените за достъп до каналната

мрежа от 01.01.2023 г. Предприятията подали исканията за задължителни указания формират повече от 40 % от свързаните пазари на дребно. Процедурата приключва с Решение №161 от 01.06.2023 г. със задължителни указания на Виваком да прилага цените си за достъп до и/или съвместно ползване на пасивната си инфраструктура в сила към 31.12.2022 г. и да допълни Механизма за ценообразуване от ОУ с механизъм за индексация на цените, който да отчита изменението на разходите в резултат от инфлацията и да не допуска възможност за индексирание за период по-дълъг от една година назад.

- През август 2023 г. постъпват две искания за даване на задължителни указания във връзка с уведомление за промяна на цените за ползване на подземната канална мрежа считано от 01.09.2023 г. Едната процедура е приключена с Решение № 265 от 31.08.2023 г. КРС се произнася, че увеличението на цените на Виваком отразява разходите за дейността, съобразени с установеното от регулатора в резултат на анализа на представените доказателства и допълнителна информация. Другата процедура е приключена с Решение № 317 от 02.11.2023 г., с което КРС се произнесе по второто искане с аналогично решение.
- През декември 2023 г. отново три предприятия и едно сдружение повдигат спор за даване на задължителни указания на Виваком относно изменението на цените в сила от 01.09.2023 г., който приключва с Решение № 32/07.02.2024 г., преповтарящо установеното с Решение № 265 от 31.08.2023 г.

Всички решения на КРС се обжалват в съда, като всяко от тях е на различен етап на разглеждане и към момента на настоящия анализ няма окончателни съдебни решения по тях. В тази връзка, в рамките на последната процедура от страна на конкурентните предприятия са изразени опасения, че в зависимост от окончателните съдебни решения има възможност Виваком да увеличи цените си за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура 2 пъти в рамките на една година. Поради това, всички предприятия са изразили позиция, че в резултат на действащата симетрична регулация в съответствие със ЗЕСМФИ е възникнала липса на яснота по отношение на приложимите цени за достъп до пасивната инфраструктура, която създава несигурност и непредвидимост за всички контрагенти надолу по веригата. В тази връзка КРС счита, че симетричната регулация съгласно разпоредбите на ЗЕСМФИ е недостатъчна, когато има вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие.

Видно от изложеното, възможностите за намеса на регулатора след сезиране с искане за задължителни указания и продължителните съдебни процедури поражда несигурност и непредвидимост на пазара. На практика до окончателното произнасяне на съда, мрежовият оператор има възможност да прилага публикуваните от него условия за достъп до пасивната инфраструктура без да се съобрази с дадените задължителни указания. Това показва, че Виваком, като предприятие със значително въздействие, може да прехвърля вертикалните си предимства от съответния пазар на едро на свързаните пазари на дребно чрез прилагане на ценови модели на пазарно поведение, до окончателното произнасяне на съда. Така историческото предприятие има възможност да увеличи разходите на конкурентите си с цел ограничаване на разширяването на мрежите им и евентуално да ги изтласка от вертикално свързаните пазари на дребно. Общото между проблемите от този вид е, че се пораждат вследствие на взаимовръзката между цените на услугите на пазара на едро, необходими за предоставяне на съответните

услуги на дребно и цените на свързаните пазари на дребно, тъй като цените на едро се явяват ценообразуващ елемент, който обикновено се пренася пряко върху крайната цена на предоставяните услуги на дребно.

Предвид същественото значение на пасивната инфраструктура на Виваком за разполагането и разширяването на мрежите с много голям капацитет на конкурентните предприятия, при липса на предварителна регулаторна намеса, за вертикално интегрираното историческо предприятие са налице стимули да прилага антиконкурентните практики, свързани с прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на поведение. Предвид горното, регулаторът счита, че прилагането на пазарно поведение на прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели към свързаните пазари на дребно, представлява потенциален конкурентен проблем, подлежащ на ex-ante регулиране.

В резултат от анализа КРС счита, че липсата на ex ante регулация по отношение на достъпа до и ползването на пасивната инфраструктура на Виваком, като предприятие със значително въздействие на съответния пазар, създава възможности за възникване на конкурентни проблеми, които пречат за разширяването на мрежи с много голям капацитет на конкурентите и за по-нататъшно развитие на инфраструктурната конкуренция.

Заклучение

В заключение може да се каже, че ясно се очертават две групи конкурентни проблеми, които потенциално предотвратяват, ограничават и/или нарушават конкуренцията на пазара на едро до достъп до пасивна (физическа) инфраструктура в страната – прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови и ценови модели на пазарно поведение.

4. Избор на специфични задължения

4.1. Цели и принципи

В изпълнение на целите, регламентирани в чл. 4 на ЗЕС, с настоящия пазарен анализ на пазара на достъп до пасивна инфраструктура КРС установява, че не е налице ефективна конкуренция и определя Виваком за предприятие със значително въздействие върху съответен пазар. Съгласно чл. 156 от ЗЕС КРС следва да наложи на това предприятие специфични задължения, предвидени в чл. 166 от закона, за да възпрепятства антиконкурентно поведение спрямо конкуренти на свързани пазари на дребно в ущърб на крайните ползватели.

Наред с посоченото, при избора на специфични задължения КРС следва да приложи в максимална степен съгласуван регулаторен подход, като отчита националните особености на пазара на едро на достъп до пасивна физическа инфраструктура и относимите препоръки на ЕК, а именно Препоръката на Комисията от 06.02.2024 година относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност (Препоръката от 06.02.2024)⁵⁴, Директива (ЕС) 2018/1972 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. за установяване на Европейски кодекс за електронни съобщения и Директива 2014/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 г. относно мерките за намаляване на разходите за разгръщане на високоскоростни електронни съобщителни мрежи. С прилагането на тези документи се постигат целите, заложи в „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ от

⁵⁴ [Register of Commission Documents - C\(2024\)523 \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/523/oj)

09 март 2021 г., чрез стимулиране изграждането на мрежи с много голям капацитет и осигуряване на предвидима регулаторна среда в краткосрочен до средносрочен план.

При определянето на специфични задължения КРС следва да отчете доказателствата за наличие на инфраструктурна конкуренция и необходимост от налагане на регулаторни задължения. Вземайки предвид посоченото дотук, КРС счита, че изборът на специфични задължения, които следва да бъдат наложени, продължени, изменени и/или отменени на предприятието със значително въздействие на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, следва да отчита целите, залегнали в стратегията „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“ и да е подчинен на осигуряването на условия за по-нататъшно разгръщане на мрежи с много голям капацитет в интерес на българските граждани, чрез запазване и развитие на инфраструктурната конкуренция при отчитане на инвестициите и иновациите.

В съответствие с разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС, при избора на специфичните задължения КРС следва да спазва следните принципи:

- пропорционалност – да са посочени причините за налагане на специфичните мерки, като тежестта на задължението се съобразява с целения резултат и като се отчитат разходите и ползите, когато е възможно;
- обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага, да отговарят на действащите нормативни изисквания, т.е. от гледна точка на целите, заложи в ЗЕС.

4.2. Анализ на пропорционалността на задълженията

Въз основа на принципите на обоснованост и пропорционалност КРС оценява възможностите за налагане на най-подходящите и най-малко обременяващи специфични задължения с оглед постигане на целите, посочени в т. 4.1. от настоящия раздел. Вземайки предвид конкурентните проблеми, както и отчитайки продуктовия обхват на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, анализът на пропорционалността се отнася до ползването на пасивна инфраструктура (канална мрежа) на Виваком.

4.2.1. Задължение за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура

Както вече беше посочено, развитието на конкуренцията на ниво инфраструктура е резултат основно от използването на достъпа до каналната мрежа на предприятието със значително въздействие на пазара на едро на достъп до физическа инфраструктура. В тази връзка регулаторът счита, че задължението за достъп е основополагащо за запазването на условията за развитие на устойчива конкуренция на свързаните пазари на дребно. Продуктите за достъп на едро до каналната мрежа на Виваком дават възможност на конкурентите да достигнат бързо до ползвателите на услугите им. В съответствие с принципа на пропорционалност, КРС разглежда алтернативните регулаторни опции, които биха имали сходен със задължението за достъп краен ефект, с оглед преодоляване на конкурентните проблеми, свързани с отказа на достъп или антиконкурентно поведение, имащо ефекта на отказ от достъп.

Като алтернативна опция на задължението за достъп може да се разглежда задължението за равнопоставеност, чрез което на търсещите достъп конкурентни предприятия се гарантират еквивалентни условия за продуктите на едро спрямо свързаното надолу по веригата подразделение на вертикално интегрираното предприятие. От своя страна задължението за прозрачност засилва действието на

мярката за равнопоставеност чрез публичност на информация, нужна на конкурентните предприятия при изготвяне на бизнес план. Въпреки това, КРС е на мнение, че посочените алтернативни опции не биха разрешили основния конкурентен проблем, свързан с отказа на достъп, тъй като същите се налагат във връзка с условията за предоставянето му. В тази връзка, при липса на задължение за достъп, не би било възможно обективизирането на задълженията за равнопоставеност и прозрачност. Следва да се има предвид, че НРО следва да наложи задължение за предоставяне на подходяща и пропорционална комбинация от продукти за достъп с оглед предотвратяване на антиконкурентно поведение, свързано с отказ на достъп. По този начин ще се гарантира ясна и предвидима основа за осигуряването на достъп на едро, предоставян чрез пасивната инфраструктура на историческото предприятие, така че заинтересованите страни да могат да направят дългосрочни стратегии за разгръщане на пазара. С оглед на посоченото, КРС счита, че задълженията за равнопоставеност и прозрачност не са достатъчни, за да се осигури ефективен достъп. Последното е илюстрирано в табличен вид (Таблица 12) чрез съпоставка между съотносимите към задължението за достъп конкурентни проблеми и възможните алтернативни мерки за решаването им.

Таблица 12

	Задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Задължение за равнопоставеност	Задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	Задължение за разходоориентираност
Отказ за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура (подземна канална мрежа)	Възможно при комбинация със задължение за достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение и достъп	Самостоятелно изпълнява целите на регулатора	Не е в съответствие с естеството на проблема
Умишлено забавяне или отлагане	Възможно при комбинация със задължение за достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение и достъп	Възможно при комбинация със задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение	Не е в съответствие с естеството на проблема

Прекомерни изисквания	Възможно при комбинация със задължение за достъп	Не е в съответствие с естеството на проблема	Възможно при комбинация със задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на типово предложение	Не е в съответствие с естеството на проблема
-----------------------	--	--	---	--

Видно от посоченото в горната таблица, задължението за достъп, самостоятелно или в комбинация с други мерки, ограничава всеки един от разгледаните случаи на потенциално антиконкурентно поведение. В тази връзка КРС е на мнение, че задължението за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура не само е подходящо, но също така е и необходимо, докато задълженията за прозрачност и/или равнопоставеност могат да бъдат считани по-скоро за спомагателни допълващи мерки, които улесняват прилагането на задължението за достъп. В съответствие с посоченото дотук, няма друг ефективен и по-малко обременяващ инструмент, който да гарантира предоставянето на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком.

Във връзка с горепосочените мотиви, КРС счита, че задължението за достъп до пасивната (физическата) инфраструктура на Виваком, е единствената мярка, която противодейства на антиконкурентно поведение, свързано с отказа на достъп. В тази връзка КРС счита, че с оглед постигането на целите, посочени в т. 4.1. от настоящия раздел, мярката е обоснована и пропорционална.

4.2.2. Задължение за равнопоставеност

Принципно, задължението за достъп не отнема напълно възможността на Виваком да препятства развитието на конкуренцията на съответния пазар посредством други форми на поведение. Тъй като Виваком осъществява дейност на свързани пазари, предприятието има стимул да третира при различни условия своето подразделение надолу по веригата спрямо търсещите достъп конкуренти. В съответствие с анализа на потенциалните конкурентни проблеми КРС обръща особено внимание върху естеството на поведението, свързано с дискриминационни тактики. Такова дискриминационно поведение може да доведе до повишаване разходите на конкурентните на Виваком предприятия и до ограничаване на техните приходи, което неминуемо би намалило конкурентоспособността им.

Преодоляването на проблема, свързан с отказ на достъп, посредством задължение за осигуряване на достъп и получаването на необходимата за осъществяване на достъпа информация, поставят редица допълнителни условия, които гарантират предоставянето на достъп за участниците на пазара. Видно от долната таблица (таблица 13), съпоставяща съотносимите към задължението за равнопоставеност потенциални конкурентни проблеми и възможните комбинации от мерки за решаването им, друг потенциален конкурентен проблем, който може да възникне вследствие на поведението на вертикално интегрираното предприятие със значително въздействие на свързания нагоре по веригата пазар, е ценова дискриминация и както вече бе посочено по-горе, за алтернативни регулаторни опции при неговото ограничаване могат да бъдат считани задълженията за прозрачност, ценови ограничения и достъп.

Таблица 13

	Задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Задължение за равнопоставеност	Задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	Задължение за Разходоориентираност
Дискриминационно използване и непредоставяне на информация	Възможно при комбинация със задължения за равнопоставеност и достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и достъп	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и равнопоставеност	Не е в съответствие с естеството на проблема
Дискриминация по отношение на качеството	Възможно при комбинация със задължения за достъп и равнопоставеност	Възможно при комбинация със задължения за достъп и прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и равнопоставеност	Не е в съответствие с естеството на проблема
Цена дискриминация	Възможно при комбинация със задължения за равнопоставеност, спазване на ценови задължения и достъп	Възможно при комбинация със задължения за, прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и спазване на ценови задължения	Възможно при комбинация със задължения за равнопоставеност, прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и спазване на ценови задължения	Възможно при комбинация със задължения за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение и равнопоставеност

В съответствие с горепосочената таблица задължението/ята за предоставяне на достъп, прозрачност и/или за ценови ограничения не ограничават възможността Виваком да предоставя достъп при различни условия, насърчаващи собственото му

звено на дребно надолу по веригата. Самостоятелното налагане на тези задължения не би допринесло за постигане на регулаторната цел, свързана с по-нататъшно разгръщане на електронни съобщителни мрежи с много голям капацитет и запазване и развитие на инфраструктурната конкуренция.

Въз основа на гореизложеното КРС счита, че общото задължение за равнопоставеност, отнасящо се до пасивната (физическата) инфраструктура на предприятието, е обоснована и пропорционална мярка.

4.2.3. Задължение за прозрачност, в т.ч. задължение за изготвяне и публикуване на типово предложение

Функциите на задълженията за прозрачност и за изготвяне и публикуване на типово предложение са насочени главно към предоставяне на информацията, която е необходима на страните при наемане на достъп. Разликата между тях са условията, които задължително следва да присъстват в типовото предложение (примерна оферта). КРС счита, че посочените задължения се прилагат като допълваща мярка, която спомага за реализирането на останалите наложени задължения. В тази връзка и съгласно чл. 167, ал. 6 от ЗЕС, предприятието, на което е наложено задължение за предоставяне на достъп на едро до мрежова инфраструктура следва да публикува Типово предложение.

Отчитайки заключенията от предходните точки, КРС е на мнение, че задължението за прозрачност е необходимо допълнение и заедно със задълженията за равнопоставеност и достъп е подходяща мярка, която ще допринесе за преодоляването на потенциалните конкурентни проблеми, посочени в т. 3 от настоящия раздел.

Предвид посоченото дотук, КРС счита, че с оглед постигане на целите, посочени в т. 4.1., задължението за прозрачност, в т.ч. задължението за изготвяне и публикуване на типово предложение, е обоснована и пропорционална мярка.

4.2.4. Задължение за разделно счетоводство

Спазвайки принципите на обоснованост и пропорционалност при избора на специфични задължения, според КРС налагането на задължение за водене на разделно счетоводство, не отговаря на принципа за възможно най-малка намеса от страна на регулатора съгласно чл. 68, т. 2 от ЕКЕС. Това задължение е обосновано и пропорционално, във случаите когато едно вертикално интегрирано предприятие е определено с пазарни анализи за предприятие със значително въздействие и са му наложени специфични задължения за прозрачност и равнопоставеност на повече от един пазар на едро и/или дребно. Досегашната регулаторна практика показва, че въвеждането и приложението му от задължените предприятия изисква значителен времеви и административен ресурс, което ще бъде неоправдано висок разход с оглед на целите, поради които се налагат задължения с този пазарен анализ на Виваком, а именно създаване на предвидимост и сигурност на пазара, както и подобряването на условията за използване на съществуващата канална мрежа за разгръщането на мрежи с много голям капацитет в България.

Във връзка с горепосоченото, КРС счита, че с оглед възможно най-бързо постигане на целите и предполагайки най-малка намеса, задължението за разделно счетоводство е необоснована и непропорционална мярка.

4.2.5. Задължение за спазване на ценови ограничения, в т.ч. разходоориентираност

В съответствие с изложението в частта от анализа на пропорционалността на задължението за достъп, КРС отчита, че развитието на конкуренцията на ниво

инфраструктура е резултат основно от използването на каналната мрежа на предприятието със значително въздействие на пазара на достъп до пасивна инфраструктура. В допълнение, резултатите от анализа показват, че в краткосрочен и средносрочен план не е възможно и не е икономически обосновано пасивната инфраструктура да бъде дублирана и заинтересованите предприятия закупуват услуги за достъп от Виваком, с цел разгръщането на собствени мрежи за достъп от следващо поколение, за да предоставят конкурентни услуги на свързания пазар на дребно за широколентов достъп до интернет.

В изпълнение на искането от бележките на ЕК по проекта на анализ пазара на едро на локален достъп в определено местоположение (пазар 3а от Препоръка 2014/710/ЕС), приет с Решение № 235 от 18 юни 2019 г. КРС следи отблизо и постоянно развитието на пазара, след дерегулирането му и влизането в сила на ЗЕСМФИ.

Както е посочено по-горе, в прегледа на приложимата към момента регулация в България и развитието на пазара, ЗЕСМФИ възлага на КРС правомощия, които може да упражни, в случай на искане на мрежов оператор за даване на задължителни указания по отношение на достъпа и/или цените за достъп до пасивната инфраструктура (подземна канална мрежа), определени от мрежовите оператори.

ЗЕСМФИ задължава мрежовите оператори да предлагат достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура при ОУ, като цените за предоставяне на достъп са част от минималните задължителни реквизити на ОУ, включително механизъм за ценообразуване. Определените от мрежовите оператори цени и прилагания от тях механизъм следва да съответстват на Методиката по ЗЕСМФИ. Изпълнявайки ролята на орган за решаване на спорове, предмет на които могат да бъдат ОУ, при подадено искане от мрежови оператор КРС може да се произнесе с решение и да даде задължителни указания в случаите на несъответствие на определените цени и технически условия за достъп до пасивната инфраструктура. Практиката обаче показва, че предвидената симетрична регулация по ЗЕСМФИ не е достатъчно ефективна при възникналата след епидемията от Ковид – 19 и войната в Украйна икономическа криза в Европа, придружена с увеличение на инфлацията. Към момента на настоящия анализ на пазара е налице несигурност и непредвидимост, породени от липсата на окончателни съдебни решения по обжалвания по решения на КРС по спорове повдигнати във връзка с промяна на цените в ОУ на Виваком за наемане на канална мрежа. Това е причина и за забавяне на ползването на услугата.

В тази връзка регулаторът е на мнение, че задължението за прилагане на разходоориентирани цени за ползване на каналната мрежа на Виваком е най-подходящо за постигане на целите, посочени в т. 2.1 от настоящия раздел. В съчетание с налагането на Типово предложение, включващо и ценовите условия, при които се предлага услугата за ползване на каналната мрежа под наем, при одобряването му КРС ще има възможността да провери дали са разходоориентирани. Това включва преглед и проверка от регулатора на документалната обосновааност на отнесените към услугата разходи, начинът на определяне на стойността им, както и на използвания разходен метод и извършените калкулации. По този начин регулаторът ще има възможността да се произнесе по промените на цените, преди те да бъдат обявени и прилагани от Виваком. В допълнение се очаква положителният ефект от налагането на прилагане на разходоориентирани цени да се прояви и като намаление на процедурите по решаване на спорове и за даване на задължителни указания по ЗЕСМФИ. Като краен резултат, значително ще се увеличи предвидимостта и сигурността за конкурентните

предприятия, разчитащи на този ресурс в своите стратегии за разгръщане на мрежи за достъп от следващо поколение и предоставяне на услуги на по-широк кръг крайни потребители. Отчитайки посоченото и с оглед постигането на целите, посочени в т. 2.1, КРС счита, че задължението за прилагане на разходоориентирани цени за достъп до каналната мрежа е подходящо и пропорционално.

4.2.6. Обобщение

В обобщение на изложеното в точки 4.2.1.-4.2.5. КРС посочва, че задълженията за достъп, равнопоставеност, прозрачност, в т.ч. типово предложение и спазване на ценови ограничения, които да бъдат наложени на предприятието със значително въздействие (Виваком) на пазара на едро на достъпа до пасивната (физическа) инфраструктура е пропорционална. В изпълнение на принципа на пропорционалност не е налице задължение, което следва да бъде наложено на предприятието със значително въздействие, но което да не допринася за предотвратяването на един или повече потенциални конкурентни проблеми. Последното се илюстрира от долната таблица 14.

Таблица 14

Регулаторна мярка / Конкурентен проблем	Задължение за прозрачност, в т.ч. изготвяне и публикуване на Типово предложение	Задължение за равнопоставеност	Задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	Задължение за разходоориентираност
Отказ за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура	✓		✓	
Прехвърляне на вертикални предимства с неценови модели на поведение	✓	✓	✓	
Прехвърляне на вертикални предимства с ценови модели на поведение	✓	✓		✓

В заключение КРС счита за целесъобразно последващото конкретизиране на гореописаните мерки.

4.3. Конкретни специфични задължения

4.3.1. Достъп

Необходимостта от налагане на задължението за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком произтича от заключенията на извършения анализ на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, където предприятието е определено като предприятие със значително пазарно въздействие. Съгласно Препоръката на Комисията от 06.02.2024 година относно регулаторното насърчаване на гигабитовата свързаност (Препоръката от 06.02.2024), предприятието със значително пазарно въздействие, контролиращо пасивна инфраструктура, която може да бъде използвана повторно за разгръщане на мрежи с много голям капацитет и за която не съществува еквивалентна алтернатива, задълженията, произтичащи от Директива 2014/61/ЕС, като цяло не биха били достатъчни за подходящо разрешаване на установените при пазарния анализ проблеми с конкуренцията. В съответствие с член 73, параграф 2 от Директива (ЕС) 2018/1972, преди да наложат каквото и да е задължение за достъп до мрежите, НРО трябва да оценят дали само налагане на достъп до пасивната инфраструктура би представлявало пропорционално средство за насърчаване на конкуренцията и интересите на крайните ползватели. Такъв е случаят, когато достъпът до инженерната инфраструктура се контролира от оператора със значително пазарно въздействие.

Съгласно чл. 15, ал.1 на ЗЕСМФИ, мрежовите оператори предоставят на операторите на електронни съобщителни мрежи достъп до и/или съвместно ползване на физическата си инфраструктура, включително до нейните елементи и/или съоръжения, с оглед на разполагане и използване на електронни съобщителни мрежи, при наличие на обосновано искане. В тази връзка, разликата е, че изискванията в ЗЕСМФИ представляват общи правила за поведение, които позволяват значителна свобода на предприятията при осъществяване на достъпа до физическа инфраструктура, а специфичните задължения са индивидуално определени изисквания към предприятието със значително пазарно въздействие.

Видно от предоставените данни, през наблюдавания период (от 2017 г. до 2022 г.) в абсолютна стойност сумарната дължина в абсолютна стойност на предоставените под наем тръби се увеличава с 6,2%. Също така, от всички предприятия, на които Виваком предоставя достъп до пасивната си инфраструктура към края на 2022 г., 159 (72%) нямат изградена собствена такава. От останалите, които имат собствена канална мрежа, 20 предприятия наемат по-голяма дължина от Виваком, в сравнение с дължината на собствената им канална мрежа, в 54 населени места. В допълнение бе посочено, че нито едно от разгледаните предприятия не притежава канална мрежа с дължина, покритие и капацитет като тези на Виваком. Отчитайки ефекта на разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, не може да се приеме, че някое от конкурентните предприятия би инвестирало в изграждане на такава канална мрежа.

Предвид посочените факти КРС стига до заключение, че предприятията при изграждане на електронни съобщителни мрежи с много голям капацитет зависят от достъпа до подземната канална мрежа на историческото предприятие. Достъпът до същата е от съществено значение и от регулаторна гледна точка за осигуряване на ефективна конкуренция, т.к. пазарът на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е разположен нагоре по веригата на пазарите на едро на ширококолов достъп и на резервирана свързаност, както и на съответните пазари на дребно за достъп до интернет, предназначени за масовия пазар и за бизнес клиенти. Достъпът до пасивна

инфраструктура на Виваком е от критично значение за разполагането на електронните съобщителни мрежи, в това число и мрежи с много голям капацитет. Предоставянето на услугите на дребно, като достъп до интернет и телевизия, в това число и IP-TV, на крайните ползватели, не е възможно без използването на електронни съобщителни мрежи. Каналната мрежа е важна дори и при предоставяне на мобилни услуги, т.к. за осъществяване на свързаност от опорната мрежа към базовите станции е необходимо разполагането на оптични кабели. Предвид начина на изграждане на физическата инфраструктура и в съответствие с чл. 169а, КРС задължава Виваком да осигурява достъп до канали, шахти и кутии.

Предвид изложеното КРС счита, че с налагане на задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура ще гарантира възможността да се използва пасивната инфраструктура на Виваком и по този начин ще продължи стимулирането на развитието на инфраструктурна конкуренция и ще се създадат условия за разгръщането и разширяването на електронни съобщителни мрежи с много голям капацитет. Чрез задължението за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура ще се даде възможност на конкурентните предприятия, които имат интерес да изградят свои мрежи, да ползват вече изградената подземна канална мрежа на Виваком, с оглед предоставяне услуги на крайните потребители.

Според КРС, в случай че не наложи задължение за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на историческото предприятие, при условия на прозрачност, равнопоставеност и регулирани цени, това би имало съществено отражение върху конкуренцията на вертикално свързаните пазари на дребно, което би позволило на Виваком да получи допълнително предимство пред своите конкуренти и да следва поведение независимо от тях и от крайните потребители.

Като отчита, че Виваком ще бъде мотивирано да създава пречки пред конкурентното развитие на мрежи, КРС счита за необходимо да наложи задължение на Виваком за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, както и задължение за публикуване на Типово предложение за достъп до канална мрежа, като инструмент за намеса с оглед преодоляване на неценови и ценови антиконкурентни практики на историческото предприятие.

Предвид гореизложеното и като отчита идентифицираните конкурентни проблеми, КРС е на мнение, че трябва да наложи на Виваком задължение за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура, както следва:

а) да запази предоставения достъп до пасивна (физическа) инфраструктура по вече сключени индивидуални договори;

б) да предоставя достъп до пасивна (физическа) инфраструктура на други предприятия за целите на изграждане на електронни съобщителни мрежи;

в) добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп.

С оглед определяне обхвата на специфичното задължение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, е необходимо да се посочи следното:

КРС счита, че в съответствие с принципа за технологична неутралност, наложеното специфично задължение следва да стимулира навлизането на нови технологии в сектора на електронните съобщения, но да не ограничава възможностите на предприятията да използват технологии в съответствие с техните предпочитания и обективен избор. По тази причина, не би следвало да се налагат ограничения по

отношение на технологиите, които могат да се използват в пасивната инфраструктура на Виваком (например ограничаване на предоставянето на достъпа само за високоскоростни електронни съобщителни мрежи). Прилагането на такива ограничения би довело до изкривяване на конкуренцията на пазара. В тази връзка, не следва да се ограничава достъпа на конкурентните предприятия само до изграждане на отделни части на мрежата, защото това би дало на историческото предприятие преимущество както от гледна точка на ползваните икономии от мащаба, така и по отношение на времето за изграждане на мрежата, и би позволило на Виваком да навлезе първо на пазара на дребно при въвеждането например на нови технологии.

От гледна точка на изложеното КРС счита, че Виваком следва да предоставя достъп до пасивната си (физическа) инфраструктура за целите на изграждане на електронна съобщителна мрежа. Във връзка със задължението за достъп и на основание чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, КРС поставя условия за справедливост, основателност и своевременност, както следва:

- Виваком се задължава да уведомява писмено и мотивирано предприятията, с които води преговори за сключване на договор и предоставяне на достъп до и ползване на пасивна (физическа) инфраструктура и/или за предоставяне на услуги, регламентирани във вече сключен договор, когато не може да сключи договора и/или да предостави услугата в срока и при условията, регламентирани респективно в действащата нормативна уредба, Типовото предложение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура и/или сключения договор.

- При липса на физическа и техническа възможност за предоставяне на достъп до пряко трасе в пасивната инфраструктура между всеки две заявени точки в трасето, Виваком се задължава да предостави достъп до алтернативно трасе между заявените точки, за които не може да предостави пряко трасе. При определяне на алтернативно трасе Виваком следва да предложи най-краткото възможно трасе между исканите точки.

- Когато липсва физическа и техническа възможност за предоставяне на достъп до пряко трасе, в отговора на подадената заявка Виваком е задължено да предостави цялостната информация за всички възможности за предоставяне на заявената услуга.

4.3.2. Равнопоставеност

В т. 3 от настоящия раздел като потенциален конкурентен проблем е разгледана възможността предприятието със значително въздействие да дискриминира другите участници на пазара по отношение на цените или неценовите условия за ползваната услуга за достъп. Като коригираща мярка на подобно поведение е разгледана възможността за налагане на задължение за равнопоставеност.

Същността на това задължение е определена с разпоредбата на чл. 168 от ЗЕС, съгласно която осигуряването на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при равностойни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, при които предприятието предоставя собствени услуги и/или които предприятието предоставя на свързаните с него лица или търговски партньори.

Препоръката от 06.02.2024 дава конкретни препоръчителни подходи на националните регулаторни органи относно начина на прилагане на задължението за

равнопоставеност при регулиране на достъпа до мрежова инфраструктура. Общото задължение за равнопоставеност и наложените задължения за достъп, прозрачност, включително конкретни задължения във връзка с информацията за възможностите за достъп, и публикуване на типово предложение гарантират по-стриктна форма на равнопоставеност в сравнение с общото задължение по чл. 168 от ЗЕС.

С оглед на гореизложеното и предвид заключенията от анализа на пропорционалността в настоящия раздел, КРС счита, че налагането на задължение за стриктна равнопоставеност за еквивалентност на входовете при предоставянето на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура е обременително и непропорционално на установените потенциални конкурентни проблеми на националния пазар. Задължението за равнопоставеност следва да бъде наложено, като неговото приложение се допълва със задълженията за измерване на ключови показатели за ефективност.

Предоставянето на услуги и информация от Виваком на друго предприятие, заявяващо или ползващо съответния вид достъп, се осъществява при същите ценови и неценови условия, както и качество, като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие върху пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

4.3.3. Прозрачност

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС, задължението за прозрачност включва публикуване на определена информация, като: финансови отчети, цени, технически спецификации, характеристики на мрежата и очакваното им развитие, както и условия и ред за предоставяне и използване, включително всички условия, които променят достъпа или използването на услуги и приложения, по-конкретно миграцията от съществуващата инфраструктура.

Регулаторът налага на предприятието, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи, на което е наложено задължение по чл. 166, ал. 2, т. 6, във връзка с предоставяне достъп на едро до мрежова инфраструктура да публикува типово предложение. Когато е необходимо, регулаторът определя ключови показатели за изпълнението и съответните нива на обслужване и осигурява тяхното спазване, като включително може предварително да определи обезщетение за тяхното неспазване.

Както вече беше посочено, задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне, обвързване, прекомерни и неоправдани изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо планиране на продуктовите характеристики. Този подход е посочен и в Препоръката от 06.02.2024 като най-подходящ инструмент за повишаване на прозрачността и откриването на потенциално дискриминационно поведение на предприятието със значително въздействие върху пазара. Наличието на дискриминационно поведение на предприятието със значително въздействие върху пазара трудно може да се открие поради липса на прозрачност по отношение на сравняването на качеството на услугата, предоставяна от това предприятие за собствени нужди, и качеството на услугата, която то предоставя на трети страни. В тази връзка и с цел да се повиши прозрачността, НРО следва да определят подходящи ключови показатели за ефективност (КПЕ), които да се публикуват веднъж на шестмесечие в подходяща форма на интернет страницата на регулатора. С оглед на това изискване, след

получаването им от Виваком, КРС ще публикува на интернет страницата си данните за стойността на КПЕ.

Съгласно Анекс II на Препоръката на Комисията от 06.02.2024, информацията относно инженерната инфраструктура и разпределителните точки следва да се представи с географското местоположение на тези елементи, включително тръби, стълбове и други физически активи (например инспекционни шахти за поддръжка), както и наличното пространство в тръбите и, когато е възможно, на стълбовете. В съответствие с чл. 4, ал. 4, т. 3 от ЗЕСМФИ, мрежовите оператори (каквото е и Виваком), предоставят в единната информационна точка (ЕИТ) информацията, отнасящата се за съществуваща физическа инфраструктура за разполагане на мрежи, включително високоскоростни електронни съобщителни мрежи. ЕИТ е географска информационна система, която съдържа пространствени данни, включващи географско местоположение/трасе и атрибутивни характеристики към всеки обект. В тази връзка, КРС счита, че не е необходимо да се наложи задължение за прозрачност по отношение на пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком в тази му част.

Съгласно Анекс II на Препоръката на Комисията от 06.02.2024, КПЕ следва да включват:

а) оценка на сроковете за отговор на искания за информация относно наличността на определени елементи на инфраструктурата, включително тръби, стълбове, други физически активи (например шахти) или разпределителни точки;

б) оценка на сроковете за отговор на искания за целесъобразността на използването на определени елементи на инфраструктурата;

в) скоростта на реакция при обработката на искания за достъп и използване на определени елементи на инфраструктурата;

г) скоростта на реакция при процеси по отстраняване на неизправности.

В съответствие с разпоредбите на чл. 167, ал. 6 от ЗЕС, КРС налага на Виваком задължение да публикува Типово предложение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, съдържащо условията, сроковете и цените при които се предоставя този достъп.

Предвид идентифицираните конкурентни проблеми и изводите относно обосноваването и подходящи мерки, КРС налага задължения за прозрачност, отнасящи се до публикуване на Типовото предложение на предприятието, като наложи задължението за прозрачност в частта КПЕ.

В тази връзка Виваком се задължава на всеки шест месеца да предоставя в КРС информация за постигнатите стойности на ключовите показатели за изпълнението и съответните нива на обслужване, както следва:

а) заявяване на услугата:

- общ брой заявки за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура, включително вътрешни заявки, в това число информация и за: брой удовлетворени заявки по населени места; брой неудовлетворени заявки по населени места;

- средно време за предоставяне на информация за: организацията и трасетата на първичната и вторична подземна канална мрежа, включително географско разположение на елементите й - канални тръби, защитни тръби, шахти, колектори и

други, включително информация за свободен капацитет в подземната канална мрежа за трасето; за други възможности за достъп при липса на алтернативно трасе;

б) предоставяне на услугата:

- средни срокове за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура включително за вътрешни доставки;

в) качество на обслужване, включително повреди:

- процент отстранени повреди на пасивна инфраструктура от Виваком - съотношение на броя на отстранените повреди към броя на заявените повреди;

- брой жалби, свързани с предоставяне и ползване на услугата достъп до пасивна (физическа) инфраструктура;

г) време за отстраняване на повреди:

- средно време за отстраняване повреди по каналната мрежа от Виваком.

Виваком се задължава, в срок до три месеца от получаване на настоящото решение да представи в КРС посочената по-горе информация. Информацията следва да се актуализира от предприятието веднъж на шест месеца. Към представената информация се посочват причините за неудовлетворените заявки.

Въз основа на изложеното дотук, КРС счита, че посочените задължения, ведно със задължението за публикуване на Типово предложение, предотвратяват евентуално антиконкурентно поведение на Виваком, свързано с прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови и неценови модели на поведение и гарантират предвидимост и прозрачност на условията за достъп до пасивната инфраструктура.

Задължението за прозрачност на Виваком ще улесни преговорите за сключване на договор за предоставяне на достъп, предвид факта, че договорните условия са публични и заинтересованите предприятия ще имат достатъчно информация и яснота в процеса на реализиране на достъпа. Задължението за прозрачност ограничава възможностите за прилагане на тактики на забавяне или въвеждане на прекомерни изисквания, които конкурентни проблеми според КРС са относими по отношение предоставянето на достъп до пасивна инфраструктура.

Както е посочено и в анализа на пропорционалността в настоящия документ (раздел V, т. 4.2.), само по себе си задължението за прозрачност не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения, поради което КРС счита, че задължението за прозрачност по отношение на Виваком е обосновано.

4.3.4. Публикуване на Типово предложение

Съгласно чл. 167, ал. 6 от ЗЕС, КРС налага на Виваком задължение за публикуване на типово предложение. Наред с това КРС счита, че публикуването на Типово предложение за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура е гъвкав регулаторен инструмент за постигане на прозрачност и равнопоставеност. При изпълнението на наложеното задължение на Виваком за предоставяне на достъп до пасивната му инфраструктура на останалите участници на пазара КРС счита, че мярката е пропорционална на установените потенциални конкурентни проблеми и на целения резултат. Освен това, разработването и публикуването на Типово предложение за пасивна (физическа) инфраструктура няма да представлява несъразмерна тежест за

историческото предприятие, тъй като Виваком и в момента предоставя достъп до пасивна инфраструктура въз основа на общи условия за достъп до пасивна инфраструктура, съгласно чл. 15 на ЗЕСМФИ. По тази причина КРС счита, че изработването на документ, който определя общо приложимите условия при осигуряване на достъп до пасивната инфраструктура, не представлява ново задължение за Виваком. За разлика от прилаганите от Виваком ОУ, които не се съгласуват от КРС по реда на ЗЕСМФИ, Типовото предложение следва да бъде подложено на обществени консултации със заинтересованите страни по реда на чл. 37 от ЗЕС и да бъде предварително одобрено от КРС при спазване на принципите по чл. 5 и за постигане на целите по чл. 4 от закона. КРС счита, че посоченият механизъм за предварително одобряване, ведно с ефективността от другите наложени задължения, би допринесъл в значителна степен за разрешаване на идентифицираните конкурентни проблеми.

В съответствие с гореизложеното, КРС счита задължението за публикуване на Типово предложение, въз основа на продължените задължения за прозрачност и равнопоставеност, за подходяща и пропорционална мярка, която ще спомогне за преодоляването на потенциални конкурентни проблеми, свързани с отказ на достъп и ще гарантира предвидимост и стабилност за участниците на пазара. С оглед разпоредбата на чл. 167, ал. 4 от ЗЕС КРС счита, че е необходимо да определи минималното съдържание на Типовото предложение за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, както следва:

1. Описание на услугите за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура, включително описание на елементи на пасивната инфраструктура – описание на конструкцията и елементите на първичната и вторична канална мрежа (канални тръби, защитни тръби, шахти, колектори и др.);

2. Условия за достъп до пасивната инфраструктура:

а) информация за организацията и трасетата на първичната и вторична подземна канална мрежа – канални тръби, защитни тръби, шахти, колектори и др.; информация за свободен капацитет в подземната канална мрежа; информация за алтернативни трасета в подземната канална мрежа в случай на липса на физическа и техническа възможност за предоставяне на достъп в заявено трасе; информация за заявки за трасета в каналната мрежа, които са в процес на обработка. Информацията може да се предоставя само на заинтересовани лица с оглед гарантиране сигурността на мрежата;

б) технически условия, свързани с достъпа до и ползването на пасивната (физическа) инфраструктура, изисквания по отношение на приложими технически характеристики, стандарти и технически спецификации, мрежови съоръжения и кабели, изисквания за маркировка на положените кабели и др.;

в) ограничения за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура, включително свързани с необходимост от осигуряване на технологичен резерв, и условия за отказ на предоставянето на достъп;

г) условия за осигуряване на достъп на служители на конкурентни предприятия до пасивната (физическа) инфраструктура, с оглед полагане на кабели;

д) правила за разпределяне на пространството в пасивната (физическа) инфраструктура, когато то е ограничено;

е) условия за проверка от конкурентни предприятия на местата, в които съществуват възможности за предоставяне на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура, или на местата, където този достъп е отказан поради липса на физическа и техническа възможност.

3. Условия за достъп до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване и искания за ремонт;

4. Условия за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура:

а) срокове и условия за подаване на заявки и за отговор по тях, за всяка от услугите;

б) процедури и условия за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура;

в) процедури и условия за прекратяване на вече предоставен достъп до пасивна (физическа) инфраструктура;

г) процедури за установяване и отстраняване на повреди в пасивната (физическа) инфраструктура;

д) типови договорни условия, включително обезщетения при неизпълнение на задълженията по предоставяне на услугите;

е) цени и механизъм за калкулиране на цените за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура в съответствие с наложените с този документ специфични задължения;

ж) друга относима информация, необходима за предоставяне на достъп до пасивната (физическа) инфраструктура.

Включването на други условия в Типовото предложение за достъп до и ползване на пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничават развитието на конкуренцията и да създават неравнопоставеност, както и да внасят неяснота при регламентиране на изискванията за достъп до и ползване на пасивната (физическа) инфраструктура.

4.3.5. Разходоориентираност на цените на услугите за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура

КРС отчита, че за наличието на силна инфраструктурна конкуренция в България симетричната регулация по ЗЕСМФИ е недостатъчна, поради възникналата несигурност и непредвидимост, в резултат на обжалваните решения на КРС по процедури за даване на задължителни указания във връзка с промени в ценовите условия в ОУ на Виваком, предприятието със значително въздействие на пазара. Подземната канална мрежа на Виваком представлява ключов фактор за технологичното развитие на високоскоростни мрежи на конкурентните предприятия и за създаване на условия за ефективна конкуренция на свързания пазар на дребно на широколентов достъп. Същевременно, в настоящия пазарен анализ Виваком е определено предприятие със значително въздействие върху пазара, което поражда необходимостта от регулаторна намеса и въвеждане на асиметрична регулация чрез налагане на специфични задължения. Отчитайки, че поводът за постъпване на искания от конкурентните предприятия за даване на задължителни указания на Виваком е промяна на цените за достъп до каналната мрежа в общите условия на предприятието и с оглед преодоляване на

потенциалните конкурентни проблеми, КРС е на мнение, че следва да се наложи специфично задължение за разходоориентираност на цените за ползване на трасе от подземната канална мрежа на Виваком, за да се гарантират възможностите за развитие на конкуренцията като цяло.

КРС счита, че по отношение на пасивната инфраструктура (подземна канална мрежа) Виваком следва да прилага разходоориентираност на цените, въз основа на модел за определяне на разходите.

В съответствие с текущите си задължения Виваком, като мрежови оператор, както всички други мрежови оператори, следва да определя цените за предоставяне на достъп до и за съвместно ползване, право на преминаване, за координиране, съгласуване или за други дейности по ЗЕСМФИ, отразяващи всички разходи, които са свързани със съответната дейност съгласно чл. 3, ал. 4 - 6 на ЗЕСМФИ. Съответно цените се определят в съответствие с Методика за начина за разпределяне на разходите при определяне на цени за предоставяне на достъп до и съвместно ползване на физическа инфраструктура и право на преминаване по ЗЕСМФИ, приета с Наредба № 34/24.10.2018 г. на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията (Методиката по ЗЕСМФИ). Методиката по ЗЕСМФИ съдържа основните категории разходи, които се отчитат, включително начините за определянето и разпределянето им от гледна точка на свързаността им с конкретната услуга, като разпределянето трябва да е представено по начин, който гарантира спазването на принципите на прозрачност, равнопоставеност и липса на анти конкурентно крос-субсидиране.

Основният принцип при определянето на разходоориентирани цени е причинно-следствена връзка между разходите и дейността, като разходите се разпределят по тези услуги, за осигуряването на които са направени. Този принцип е посочен и в чл. 2, т. 1 от Методиката по ЗЕСМФИ.

В рамките на процедура по искане за даване на задължителни указания от КРС, завършила с Решение № 87 от 25.02.2021 г., е разгледан и анализиран публикувания от дружеството механизъм на ценообразуване в Приложение № 3 към ОУ на Виваком, предоставен от предприятието. В резултат на извършената проверка за съответствие между публикувания механизъм за ценообразуване на цените в Приложение № 3 към ОУ на Виваком и Методиката по чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ, КРС установи, че предприятието се придържа към ограниченията и формулите на модела, одобрен от КРС с Решение № 246/22.02.2011 г.⁵⁵, който в ОУ в съответствие със ЗЕСМФИ е използван и описан като механизъм за определяне на цените за ползване под наем на трасе от каналната мрежа. При одобряването на модела за определяне на цени за достъп до каналната мрежа на Виваком са отчетени становищата на конкурентните предприятия, в рамките на общественото обсъждане на проекта на решение на КРС за определяне, анализ и оценка на съответния пазар, включително разходните калкулации за формиране

⁵⁵ С Решение № 246/22.02.2011 г. е приет на първи кръг пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и пазар на предоставяне на ширококолов достъп на едро (пазари № 4 и № 5 от Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г.), с който КРС е наложила на ВИВАКОМ специфично задължение за прилагане на разходоориентирани цени по отношение на месечните цени за ползване под наем на каналната мрежа като съпътстващо специфично задължение. - <https://crc.bg/bg/statii/352/pazar-na-predostavjane-na-fizicheski-dostyp-na-edro-do-mrejova-infrastruktura-vkluchitelno-samostojatelen-i-syvместen-neobvyrzan-dostyp-v-opredeleno-mestopolojenie-i-pazar-na-predostavjane-na-shirokolentov-dostyp-na-edro-pazari-4-i-5-ot-preporuka-na-ek-2007-879-eo-ot-17-dekemvri-2007-g>

на цена за ползване на линеен метър канална мрежа въз основа на реализирани проекти за изграждане на канална мрежа. Одобреният с Решение № 246/22.02.2011 г. модел и определените чрез него цени са препотвърдени с Решение № 372/13.08.2015 г.⁵⁶ на КРС, тъй като цените са одобрени с Решение №1603/12.07.2012 г. в рамките на процедурата по одобряване на Типово предложение с указания от КРС. Това решение влиза в сила на 29.05.2014 г. след окончателно произнасяне на съда, което е един от мотивите за запазването на размера на цените на втория кръг на пазарен анализ, като е отчетено, че тези цени отговарят на изискването за разходоориентираност, налице са незначителни изменения в разходите и инвестиции при съпоставка на данните с първия кръг на пазарен анализ, както и недостатъчния времеви хоризонт на прилагането им, въз основа на който да се оцени ефекта и не на последно място необходимост от регулаторна сигурност.

Виваком запазва размера на цените за достъп и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура (подземна канална мрежа) в публикуваните ОУ на 02.06.2020 г., както и одобрения от КРС модел, представен в ОУ като механизъм в съответствие с изискванията на чл. 3 и 4 от ЗЕСМФИ и Методиката по ЗЕСМФИ. Както е посочено по-горе, извършената проверка за съответствие между публикувания механизъм за ценообразуване на цените в Приложение № 3 към ОУ на Виваком и Методиката по чл. 3, ал. 5 от ЗЕСМФИ, установи, че предприятието се придържа към ограниченията и формулите на модела, одобрен от КРС с Решение № 246/22.02.2011 г., както и че не противоречи на Методиката по ЗЕСМФИ.

Моделът, по който се определят стойностите на разходите и начинът на разпределението им към услугите, включва изискване за ефективно заета площ в съответствие с избория от КРС принцип с Решение № 246/2011 г. при определянето на разходоориентирани цени за достъп до канална мрежа да се използва за база броя на защитните тръби/кабелите, които могат да се разположат в една канална тръба от подземната канална мрежа на Виваком, т.е. реално наетото пространство. По този начин се постигна сравнително просто ценообразуване, при което разходите на търсещото достъп предприятие могат да бъдат прогнозирани в процеса на изграждане и експлоатация на собствената му мрежа. В тази връзка цените за канална тръба, определени съгласно модела, са основа за определяне на крайните цени за защитна тръба или кабел, които се заплащат за предоставения достъп до каналната мрежа. При определяне на крайната цена се отчита ефективно заетата площ по формула, одобрена от КРС с Решение №246/2012 г. Формулата се прилага върху цените за ползване на канална тръба. Чрез прилагането на формулата се гарантира осигуряване на ефективно използване на каналната мрежа, както и заплащане на услугата при отчитане на реално използвания от съответното предприятие капацитет, което е в съответствие с изискването за спазване на принципа на пропорционалност.

Въз основа на изложеното дотук КРС счита, че следва да наложи задължението за разходоориентирани цени върху достъпа до трасе от подземната канална мрежа на Виваком, определени чрез модел/механизъм, както следва:

Модел за определяне на цените

КРС запазва без изменение модела за определяне на цените за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура (подземна канална мрежа), наложен с Решение № 246/2011 г. Моделът, чиито параметри са посочени по-долу, е предложен от Виваком. Разходните

⁵⁶ <https://crc.bg/bg/statii/972/pazar-na-edro-na-lokalen-dostyp-v-opredeleno-mestopolozhenie-i-pazar-na-edro-na-centralen-dostyp-v-opredeleno-mestopolozhenie-pazari-3a-i-3b-ot-preporuka-na-ek-2014-710-es-ot-9-oktomvri-2014-g>

елементи и нива са съпоставени с представени от конкурентни предприятия разходни калкулации и са оценени от страна на КРС. Въз основа на извършената от страна на КРС оценка на разходите, представени от Виваком, в модела са заложили разходните параметри, по които се изчислява цената за месечен абонамент на линеен метър канална тръба. В предложението от Виваком модел каналната мрежа е оценена по настояща стойност. За определяне на настоящата стойност в разходната калкулация се ползват актуални цени за дейности и материали, съгласно последни актуални договори за изграждане на канална мрежа на Виваком.

Разглеждат се разходните елементи, свързани с:

- Изграждане на мрежата – инвестиционни разходи;
- Разходи за текуща поддръжка, ремонт и охрана;
- Други разходи;
- Печалба.

Инвестиционните разходи включват: разрешителни и планови дейности, изкопни и строителни дейности, полагане на PVC тръби (СМР и материал), изграждане на шахти, разходи за материали и труд. Елементите на разходната калкулация на Виваком за инвестиционните разходи и предложеният начин на изграждане до голяма степен съвпадат с тези, предложени от конкурентните предприятия. Въз основа на инвестиционните разходи се изчислява стойност на изграждане на един километър канална тръба и на тази база се изчислява месечната амортизация.

В калкулацията се използват следните ограничения и параметри:

1. Инвестиционни разходи. Изчислява се настоящата стойност на актива канална мрежа като за база се използва изграждането на хипотетична такава по съвременни цени за проектиране, строителни дейности и узаконяване, цени за материали и труд, при следните ограничения:

- среден брой на положените канални PVC тръби с диаметър 75/110 мм – 3 броя PVC тръбите с диаметър 110 мм са не по-малко от 50%;
- Положени защитни тръби в една канална тръба – 3 броя с диаметър 32/40 мм;
- Резервиран капацитет за аварийни нужди – 1 защитна тръба на 3 PVC канални тръби;
- Дял на широк изкоп в общите изкопни работи до 35%;
- Дял на положените в бетонов кожух канални PVC тръби до 20%;
- Среден брой шахти с един/два капака на 1000 м канална мрежа – 22 броя.

2. Ползният живот на каналната мрежа в бетонов кожух е приведен в съответствие с изискванията на Методиката и е изменен съответно на 40 г.

3. Отчитане цената на капитала на базата на определена съгласно Приложение 1 към настоящия документ, от КРС среднопотегилената цена на капитала (WACC) в размер на 4,41%, начислен върху заетия капитал в каналната мрежа - стойност на каналната мрежа по текущи цени, намалена с коефициента на амортизиране на активите за тази група.

4. Процент на напълно амортизираната канална мрежа не по-малък от % (търговска тайна).

5. Разходи за охрана, на база среден разход за охрана на една шахта (при 22 шахти на 1000 м) от каналната мрежа, изчислени по текущи цени на действащи към момента на оценката договори.

6. Разходи за ремонт – делът им не следва да надвишава 5% от разходите за амортизация.

7. Други разходи – разходи за билинг и фактуриране, събиране на дължими суми, общи управленски, финансови дейности във връзка с предоставяне на услугата – не повече от 3% от разходите за месечен абонамент.

8. Печалба – не по-висока от 10%.

Цените за канална тръба, определени съгласно модела служат за основа за определяне на крайните цени за защитна тръба или кабел, които се заплащат за предоставения достъп до каналната мрежа. При определяне на крайната цена се отчита ефективно заетата площ. Ефективно заета площ се определя по формула, както следва:

$$S = \{(D_{тр./к} * 1,6) / 2\}^2 * \pi$$

Където:

S е сечението на защитна тръба или кабел, положени в канална тръба

D_{тр./к.} е диаметър на защитна тръба/кабел

1,6 е коефициент, обуславящ разполагането на защитните тръби/кабелите в каналната мрежа при технически допустими условия

$\pi=3,14$

При разработването на формулата за изчисляване на ефективно заетата площ КРС е използвала добра практика на регулаторните органи във Франция, Португалия и Испания и е отразила препоръките на стандарт ANSI/TIA/EIA 569-A „Commercial Building Standard for Telecommunication Pathways and Spaces”, като във формулата за изчисляване на запълването на канална тръба е избрала максимален коефициент на запълване от 40 %.

Формулата е приложима и за всички случаи на полагане на по-малко или повече защитни тръби или кабели в канална тръба.

Формулата се прилага върху цените за ползване на канална тръба, съобразно ценовата листа на одобреното Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура.

Към настоящия момент КРС се е произнесла по отношение на цените за достъп до пасивната инфраструктура – канална мрежа на Виваком, в т.ч. месечните цени, първоначалните цени и цените за други услуги, в рамките на проведените процедури по ЗЕСМФИ. В тази връзка до определяне на цени за услуги, съгласно одобрено Типово предложение за достъп до пасивна инфраструктура, „Виваком България” ЕАД прилага ценовите условия, определени в действащите към съответния момент Общи условия за достъп до и/или съвместно ползване на пасивна инфраструктура на „Виваком България” ЕАД по Закона за електронните съобщителни мрежи и физическа инфраструктура. При преразглеждане на цените по инициатива на Виваком, КРС може да преразгледа и актуализира част от параметрите на модела.

Този подход е описан като добра практика от Комисия по електронни комуникации – КЕК (Electronic communication committee – ECC) към Европейска конференция на пощенските и телекомуникационните администрации – ЕКПТА (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations – CEPT) в Доклад 354 от 28 ноември 2023 г. за „Определяне и изчисляване на наличността на пространство в кабелните канали“ ([EEC Report 354 Defining and Calculating Availability of Space in Cable Ducts](https://docdb.cept.org/download/4398) - <https://docdb.cept.org/download/4398>). Този доклад предоставя преглед на настоящите практики в страните от CEPT по отношение на определянето на наличността на пространство, методи за изчисление и други аспекти, свързани със съвместното използване на канали, което може да се превърне в отправна точка за други държави в случай на прилагане на подобно законодателство. Докладът описва възможни съображения в случай, че алтернативен оператор изисква достъп до канали за кабелна инсталация чрез техника на издърпване и собственикът на канали (или доставчик на достъп до канали) твърди, че няма свободно място в каналите. Целта на този доклад е да обобщи настоящите практики на страните от CEPT при определяне и изчисляване на наличността на свободно пространство в канали, които се използват за инсталиране на кабели чрез технология за изтегляне, и да насърчи по-последователен и хармонизиран подход в бъдеще.

Като отчита, че до отмяната на специфичните задължения с Решение №235/2019 г. Виваком прилага разходоориентирани цени чрез описания по-горе модел и за съответния период няма сигнали за поведение от страна на историческото предприятие, което да възпрепятства конкурентните предприятия и разгръщането на техните мрежи, КРС счита, че липсва обективна необходимост за промени в този модел, с изключение на актуализираните стойности на параметрите.

КРС счита, че налагането на задължение за прилагане на разходоориентирани цени за достъп до пасивна физическа инфраструктура (подземна канална мрежа) на Виваком, определени чрез модел е обосновано и пропорционално, предвид установените в т. 3 конкурентни проблеми. Задължението съответства на разпоредбите, заложи в ЗЕС доколкото с него се цели предоставяне на ефикасен достъп, стимулиране на ефективна конкуренция и запазване на условията за разгръщане и разширяване на мрежите с много голям капацитет.

Както се вижда от описанието по-горе, в модела се взимат предвид направените от предприятието инвестиции и се дава възможност да реализира приемливо ниво на възвръщаемост на вложения капитал, като се отчитат рисковете, специфични за конкретен нов инвестиционен проект за мрежа.

С налагането на задължения за ценови контрол по отношение на достъпа до пасивната инфраструктура (канална мрежа) на Виваком КРС счита, че ползите от предвидимите и стабилни цени на едро ще създадат необходимите условия за запазване и разширяване на мрежите с много голям капацитет.

Както вече е посочено по-горе, на практика моделът за определяне на разходите, който КРС налага с настоящия пазарен анализ се използва от Виваком като механизъм за определяне на цените, публикуван в действащите ОУ по ЗЕСМФИ като принципи, начин на разпределение на разходите, причинно-следствени връзки, ограничения и параметри в калкулациите и алгоритъм на извършване на изчисленията. С налагането му с настоящия анализ не се правят промени в него с изключение на актуализиране на стойностите на параметрите. В тази връзка изпълнението на специфичното задължение

за разходоориентираност няма да предизвика допълнителна административна тежест и разходи и не се очаква забавяне във времето.

Прилагането на този модел осигурява регулаторна сигурност и предвидимост в сектора на електронните съобщения. С отмяната на специфичното задължение за разходоориентираност с Решение № 235/2019 г. и изтичането на 12-месечния преходен период, практиката до настоящия момент сочи, че симетричната регулация по ЗЕСМФИ не е достатъчна, за да гарантира сигурност и предвидимост на пазара, предвид ограничените възможности за намеса на регулаторния орган и дългите съдебни процедури. В резултат се създават условия за възникване на конкурентни проблеми, които водят до несигурност и непредвидимост на пазара, поради бавните и тромави процедури. В тази връзка КРС счита, че налагането на специфично задължение за разходоориентирани цени, определени въз основа на модел е ефективен начин за преодоляване на създалата се несигурност и непредвидимост предвид разпоредбите на ЗЕС, изискващи предварително одобрение на цените преди влизането им в сила. Това е съществена разлика със симетричната регулация по ЗЕСМФИ, според която КРС може да се произнесе по определените от мрежовия оператор цени едва след искане за задължителни указания от заинтересована страна. Последното дава възможност на мрежовия оператор да прилага определените от него цени до произнасяне на органа по споровете, включително до произнасяне на съда в случаите на обжалване.

Поради това КРС счита, че чрез налагането на задължението за разходоориентираност на Виваком, с настоящия пазарен анализ, ще се осигури доказано ефективно приложение на модела и ще се преодолеят възникналите конкурентни проблеми и несигурност. По този начин ще се гарантира, че всяка промяна на цените за достъп до канална мрежа на Виваком, като предприятие със значително въздействие на съответния пазар, ще подлежи на предварителна проверка от страна на регулатора на включените разходи с оглед съответствие с наложеното задължение.

Предвид всичко изложено КРС счита, че наложеният модел за определяне на разходите, който следва да се прилага за определяне на разходоориентирани цени от Виваком и е цитиран като добра практика в Доклад 354 от 28 ноември 2023 г. на КЕК е обоснован и пропорционален регулаторен подход за противодействие на конкурентните проблеми установени в анализа и създаване на регулаторна сигурност и предвидимост на пазара.

5. Оценка на очаквания ефект от задълженията

Въз основа на анализа на констатираните конкурентни проблеми (т. 3) КРС достигна до заключението, че при липса на ex-ante регулация на пазара на едро на достъп до пасивна (физическа) инфраструктура възникват бариери за запазването и по-нататъшното развитие на инфраструктурната конкуренция. Вземайки предвид различията в конкурентните проблеми и отчитайки принципа на пропорционалност, КРС съобрази избора на специфични задължения с оглед постигане на посочените в т. 4.1. цели. В допълнение към извършения анализ на пропорционалността и с оглед пълнота на оценката на въздействието на конкретните специфични задължения върху заинтересованите страни и конкуренцията, в тази част КРС посочва ефектите на регулаторните мерки по отношение на развитието на сектора.

Оценката за въздействието на наложените специфични задължения, зависи от пазарното поведение на участниците и от други външни фактори, които трудно могат да

бъдат прогнозирани. Като цяло, очакваното въздействие от предложените специфични задължения може да бъде обобщено, както следва:

- задължението за достъп до пасивната (физическа) инфраструктура на Виваком, съчетано с налагането на задължение за разходоориентираност гарантира развитието на конкуренцията с оглед възможностите на конкурентните предприятия да разгръщат и разширяват мрежи с много голям капацитет. Това ще им даде възможност да предлагат собствени услуги, като по този начин ползвателите ще имат възможност за по-голям избор. Посоченото задължение е от съществено значение, имайки предвид и факта, че в България не се използват услуги на едро за достъп до електронни съобщителни мрежи, въпреки предхождащата регулация на пазарите на едро на локален достъп в определено местоположение и на централен достъп в определено местоположение. Конкурентните предприятия са изградили и продължават да изграждат свои собствени мрежи, поради което нямат интерес да ползват услуги на едро за достъп с изключение на достъпа до пасивната инфраструктура на историческото предприятия. В тази връзка осигуряването на този достъп е от критично значение за запазване на условията за развитие на инфраструктурната конкуренция в България.

- задължението за равнопоставеност гарантира равнопоставено третиране на конкурентите от предприятието със значително въздействие върху пазара, което от своя страна е предпоставка за развитие на конкуренцията.

- задълженията за прозрачност гарантират на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на осъществяване на достъп, включително по отношение на сроковете и процедурите. За търсещите и ползващите достъп до пасивната инфраструктура на предприятието със значително въздействие върху пазара ще бъде осигурена възможност за планиране развитието на мрежите им, отчитайки своевременно всички промени в условията за ползване. Така се гарантира сигурност и предвидимост по отношение на достъпа до пасивна инфраструктура, който е от съществено значение за инфраструктурната конкуренция.

- определянето на разходоориентирани цени ще създаде увереност в участниците на пазара, че чрез цените се възстановяват разходите на Виваком относими към съответната услуга и на историческото предприятие се гарантира възвръщаемост на направените инвестиции. По този начин се постига баланс в отношенията на търсещите достъп и предприятието със значително въздействие върху пазара, тъй като се гарантира липсата на възможност за прилагане на прекомерно високи цени и в същото време се осигуряват условия на задълженото предприятие да продължава да инвестира в разгръщане и поддръжка на пасивната си инфраструктура чрез разходоориентираните цени, които включват и печалба.

Избраните от КРС задължения не се различават в голяма степен от действащите съгласно разпоредбите на ЗЕСМФИ симетрични задължения. Разликата е в детайлизирането им по отношение на задълженото предприятие, както и в процедурите по предварително одобряване на Типовото предложение и цените. В този смисъл избраните задължения не пораждаат допълнителни административни и финансови тежести за задълженото предприятие.

Наред с това налагането на избраните от КРС задължения ще допринесат за запазване на условията за развитие на инфраструктурната конкуренция, като се създава регулаторна предвидимост и сигурност за участниците на пазара. Това ще допринесе за осигуряването на условия за по-нататъшно разгръщане на мрежи с много голям капацитет в интерес на българските граждани при отчитане на инвестициите и иновациите с оглед постигане на целите, залегнали в стратегията „Цифров компас до 2030 г.: Европейският път за цифровото десетилетие“.

Въз основа на всичко изложено и като отчита резултатите от направения анализ, КРС е на мнение, че са налице еднозначни доказателства в подкрепа на избраните специфичните задължения, като тяхното прилагане ще се отрази в осигуряване на регулаторна сигурност и предвидимост, която е в основата на създаване на благоприятни условия за конкуренция в интерес на ползвателите без да генерира допълнителни административни и финансови тежести за задълженото предприятие.

**VI. ОБЩЕСТВЕНО ОБСЪЖДАНЕ И КОНСУЛТАЦИИ С
ЕВРОПЕЙСКАТА КОМИСИЯ И С ОРГАНА НА
ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРИ В ОБЛАСТТА НА
ЕЛЕКТРОННИТЕ СЪОБЩЕНИЯ. СЪТРУДНИЧЕСТВО С
КОМИСИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА**

Приложение 1 - Определяне на среднопретеглена цена на капитала WACC

1. Въведение

Среднопретеглената цена на капитала (WACC) се прилага в случаи, когато предприятията, предоставящи електронни съобщителни услуги са задължени да прилагат разходоориентирани цени. КРС предвижда използването на WACC и свързания с нея концептуален модел за оценка на капиталовите активи (МОКА/САРМ), за да определи разумна възвръщаемост на активите в разходните модели при определяне на цените за достъп до и ползване на каналната мрежа на пазара за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура. Посочените методи се препоръчват от Европейската комисия и се използват от редица европейски и други регулаторни органи.

В следствие на установени от Европейската комисия (ЕК) значителни разлики в методиките на държавите-членки при изчисляването на WACC за услугите, предоставяни по електронните съобщителни мрежи, както и липса на последователност в прилагането на методиките, които според ЕК могат да подкопаят стимулите за инвестиции в единния цифров пазар и да застрашат развитието на вътрешния пазар, като възпрепятстват създаването на конвергентни условия за инвестиции в електронни съобщителни мрежи, през ноември 2019 г., ЕК издаде Известие за изчисляване на капиталовите разходи за съществуваща инфраструктура в контекста на прегледа от страна на Комисията на националните уведомления в сектора на електронните съобщения в Европейския съюз (ЕС)⁵⁷ (Известието). В Известието ЕК описва подробно методологията за изчисляване на стойностите на параметрите за WACC, както и спецификациите относно общите допускания за изчисляване на параметрите на WACC. ЕК цели да гарантира развитието на последователна регулаторна практика при изчисленията на WACC в ЕС.

Поради обективната невъзможност да се ползват реални данни за ценни книжа на Виваком (към момента компанията не присъства на финансовите пазари), за определянето на параметрите на WACC КРС използва методологията, представена в Известието на ЕК, данни публикувани от ОЕРЕС в Доклад за параметрите на WACC 2023 г., и следователно настоящият документ няма да описва по-подробно допусканията, които вече са приети от ЕК и ОЕРЕС.

2. Определяне на среднопретеглената цена на капитала - WACC

За да изчисли стойностите на WACC, за целите на определянето на цените за достъп до пасивна (физическа) инфраструктура – подземна канална мрежа, КРС използва публикувания през юни 2023 г. от ОЕРЕС четвърти доклад относно изчисляването на параметрите на WACC в съответствие с Известието на Европейската комисия за WACC от 6 ноември 2019 г.⁵⁸ (Доклад за параметрите на WACC 2023 г.).

В своя доклад ОЕРЕС представя годишното изчисление на:

- параметри, отразяващи общи икономически условия – включващи безрисковата норма на възвращаемост (RFR), която е оценена за всяка

⁵⁷ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.375.01.0001.01.BUL&toc=OJ%3AC%3A2019%3A375%3ATO

⁵⁸ BoR (23) 90, от 8 юни 2023 г., <https://www.berec.europa.eu/en/document-categories/berec/reports/berec-report-on-wacc-parameter-calculations-according-to-the-european-commissions-wacc-notice-of-6th-november-2019-wacc-parameters-report-2023>

държава-членка на ЕС и една обща за целия ЕС рискова премия за собствения капитал (ERP);

- специфични параметри за група от сравними дружества („партньорска група“) – ОЕРЕС е изготвил списък от 15 дружества, които, съобразно критериите в Известието, могат да бъдат включени в групата от сравними дружества. Оценени са бета коефициентите на собствения капитал, степента на задлъжнялост, премията по дълга и цената на дълга за всяка компания в списъка. Параметрите на дружествата в групата могат да бъдат използвани при изчисляването на WACC от НРО с метода на сравнението (benchmark).

Дружества за сравнение, определени в доклада на BEREC към 31 март 2023 г.

Оператор	Държава	S&P рейтинг към април 2023г.
Deutsche Telekom AG	DE	BBB
DIGI Communications N.V.	RO	BB-
Elisa Oyj	FI	BBB+
Koninklijke KPN N.V.	NL	BBB
NOS	PT	BBB-
Orange S.A.	FR	BBB+
Proximus S.A.	BE	BBB+
Tele 2 AB	SE	BBB
Telecom Italia	IT	B+
Telefónica	ES	BBB-
Telekom Austria AG	AT	A-
Telenet Group Holding N.V.	BE	BB-
Telenor	NO	A-
Telia Company AB	SE	BBB+
Vodafone Group plc	UK	BBB

Формулата, чрез която се определя WACC след данъци (post-tax WACC), включва следните елементи:

$$WACC = Re * E / (D+E) + Rd * D / (D+E)$$

Където:

- Re = цена на собствения капитал (cost of equity)
- Rd = цена на привлечения капитал (cost of debt)
- D = пазарна стойност на привлечения капитал (market value of debt)
- E = пазарна стойност на собствения капитал (market value of equity)
- $D/(E+D)$ = съотношение между сумата на привлечения и сумата от привлечения плюс собствения капитал (G , gearing factor - финансов лост или коефициент на финансова задлъжнялост)
- t = пределна данъчна ставка (marginal rate of tax)

В следващите части на текста са представени обяснения и използваните стойности на всички параметри за изчисляване на WACC по горната формула.

2.1. Определяне на цена на привлечения капитал (Rd)

Цената на привлечения капитал (дълга) се дефинира като лихвата или финансовите разходи, платени от предприятието по неговия дълг. Този показател може да се представи като сбор от безрисковия лихвен процент и премията по дълга:

Rd = RFR + Debt Premium, където

RFR – безрискова норма на възвръщаемост

Debt Premium – дългова премия

2.1.1. Безрискова норма на възвръщаемост

Безрисковите норми на възвръщаемост са отправна точка за изчисляване на възвръщаемостта при моделите за определяне на разходите. Рискът във финансите се разглежда като отклонение на реалната възвръщаемост от очакваната такава. За да бъде една инвестиция безрискова, то реалната доходност следва да бъде винаги равна на очакваната доходност и трябва да изключва всички рискове, свързани с неизплащане или реинвестиране. В тази връзка, за безрискова инвестиция се приемат държавни ценни книжа с нулев купон, обикновено дългосрочни, за да се приведе срока им на доходност в съответствие с типичния срок за амортизация на телекомуникационни активи.

В съответствие с методологията от Известието на ЕК, за да изчисли безрисковата норма на възвръщаемост, КРС използва доходността на българските държавни облигации с десетгодишен матуритет. В Доклада за параметрите на WACC 2023 г., въз основа на средната месечна доходност, наблюдавана за 5 години (от април 2018 г. до март 2023 г.) за български държавни облигации с оставащ падеж от 10 години, е изчислена безрискова премия в размер на 0,76 %⁵⁹. За изчислението са използвани дългосрочните лихвени проценти за конвергентна цел, публикувани от Българската народна банка (БНБ) и Европейската централна банка.

С оглед на това, че в последните години се наблюдава ясна тенденция за увеличаване на доходността на държавните облигации, отразяваща макроикономическото развитие, т.е. бързо нарастващите лихвени проценти, КРС измести периода на наблюдение на средната месечна доходност на ДЦК до декември 2023 г. Следователно безрисковата норма на възвръщаемост, използвана въз основа на средната месечна доходност, наблюдавана за последния 5-годишен период (от януари 2019 г. до декември 2023 г.) за български държавни облигации с оставащ падеж от 10 години, е преизчислена на 1,23%.⁶⁰

2.1.2. Премия по дълга (Debt Premium)

Дълговата премия е допълнителната възвръщаемост, която кредиторите или инвеститорите изискват за дружеството над безрисковата норма. Нивото на премията по дълга до голяма степен зависи от възприемания кредитен риск и кредитния рейтинг. Дълговата премия може да се оцени, като се използва доходността на корпоративните облигации над лихвения процент по дългосрочните държавни облигации.

За да изчисли премията по дълга, ОЕПЕС оценява, в съответствие с установената практика, доходността на дългосрочните корпоративни облигации над безрисковата

⁵⁹ BoR (23) 90, страница 55

⁶⁰ <https://www.bnb.bg/Statistics/StMonetaryInterestRate/StInterestRate/StIRKeyIRAndYieldOnGS/index.htm>

норма за всяко дружество от „партньорската група“. Източникът на данни, използван за изчисляване на премията по дълга, е Bloomberg, който се използва широко във финансовия и корпоративния сектор. Съгласно Известието, специфичният риск на компанията (премия по дълга) се изчислява като разликата между доходността на 10-годишните облигации на всяка от сравнимите компании и доходността на 10-годишните държавни облигации на страната, в която фирмата е със седалище. След това за всяка компания се изчислява средноаритметичното на стойността на тази разлика.

Поради обективната невъзможност да се ползват данни за облигации на Виваком (компанията не присъства на финансовите пазари), КРС използва данните от всички 15 предприятия, изброени от ОЕРЕС в „партньорската група“ предприятия от индустрията. Това гарантира обхващането на голям брой предприятия индустрията опериращи в няколко страни, като по този начин се намалява и смекчава риска от по-големи икономически и политически отклонения.

В резултат, дълговата премия, която КРС използва при изчислението, е средноаритметичната стойност на всички изчислени дългови премии в „партньорската група“ съгласно публикуваните в Доклада за параметрите на WACC 2023 г. на ОЕРЕС - 148 базисни точки, или **1,48%**⁶¹.

Въз основа на сумата от изчислените стойности за безрисковата норма на възвращаемост и дълговата премия, КРС изчислява общата стойност на цената на дълга (Rd) в размер на **2,71% (Rd = RFR + Debt Premium)**.

2.2. Определяне на цена на собствения капитал (Re)

За да изчисли цената на собствения капитал, КРС използва модела за оценка на капиталовите активи в съответствие с Известието на ЕК. CAPM е моделът, който най-често се използва от националните регулаторни органи за оценка на цената на собствения капитал, тъй като има ясна теоретична основа и просто изпълнение. Формулата за калкулиране на цената на собствения капитал в съответствие с МОКА включва следните елементи:

$$Re = RFR + \beta * ERP$$

Където:

- Re = цена на собствения капитал (cost of equity)
- RFR = безрискова норма на възвращаемост (доходност)/безрискова премия (risk free rate)
- β = коефициент „Бета на собствения капитал“ (geared/equity beta factor)
- ERP = премия за капиталов риск (equity risk premium)

2.2.1. Безрискова норма на възвращаемост

Начинът, по който КРС изчислява безрисковата норма на възвращаемост, е представен в т. 2.1.1. в частта, свързана с цената на дълга, като стойността е **1,23%**.

2.2.2. Бета коефициент (β)

Коефициентът „бета“ отразява риска на собствения капитал/акциите на дадено предприятие спрямо пазара и представлява фактор, който отразява въздействието на рисковата премия на собствения капитал при определянето на цената на собствения

⁶¹ BoR (23) 90, страница 26

капитал. С други думи, „бета“ стойността показва степента, в която операторът е „рисков“ спрямо пазара като цяло. На теория единственият риск, покрит от бета коефициента, е системният риск, който е риск, който не може да бъде отстранен чрез диверсификация на портфолиото. Бета коефициентът отразява степента, до която бъдещата възвращаемост се очаква да се промени с очакваната възвращаемост на широко портфолио от активи, т.е. степента на движение между възвращаемостта на оператора и пазарната възвращаемост. Колкото по-висока е стойността на бета коефициента, толкова по-голям е системният риск, пред който са изправени акционерите на оператора.

Бета се оценява с помощта на регресионен анализ, т.е. оценяване на връзката между възвращаемостта на акциите на компанията и възвращаемостта на борсовия индекс STOXX Europe TMI⁶² (STOXX). Поради посочената вече в т. 2.1. невъзможност да се ползват реални данни за ценни книжа на Виваком, КРС използва публикуваните от ОЕРЕС данни, в които са оценени бета коефициентите и съответното ниво на задължнялост на 15 дружества в „партньорската група“. Бета коефициентите се оценяват от данни за цените на акциите, получени на седмична база за всяка компания в групата сравними компании и съответния борсов индекс (STOXX). Суровите данни са получени от базата данни на Bloomberg.

Стойностите на бета коефициента и на коефициента на финансова задължнялост на дружество в групата се изчисляват като средна стойност за последния 5-годишен период (от 1 април 2018 г. до 1 април 2023 г.) на базата на седмични стойности.

При изчисляване на стойността на бета коефициента, КРС взе предвид средните стойности на всичките 15 дружества в групата сравнителни предприятия. Стойността на бета коефициента, която се използва в изчислението на стойността на WACC е **0,64**⁶³.

2.2.3. Премия за капиталов риск (ERP)

Рисковата премия за собствения капитал представлява допълнителна доходност над безрисковата норма, която инвеститорите търсят като компенсация за риска, на който са изложени, като инвестират на капиталовия пазар. Подобно на безрисковата норма на възвръщаемост, премията за капиталов риск е параметър, който отразява общата икономическа ситуация. ERP е очакваната възвръщаемост на собствения капитал (акции), която е по-висока от безрисковата норма на възвръщаемост (доходност на държавни облигации) и съдържа очакваната допълнителна премия за притежаване на акции. Премията за капиталов риск има за цел да покрие допълнителните рискове, на които са изложени инвеститорите, когато инвестират в капитал.

ЕК счита за подходящо да се изчисли единна ERP стойност за целия ЕС, като се използват исторически данни от пазарните премии в страните членки на ЕС. Според ЕК оценката на единна стойност на ERP в целия ЕС е в съответствие с емпиричните доказателства, че финансовите пазари на ЕС са все по-интегрирани и следователно имат конвергентни ERP.

⁶² STOXX Europe TMI покрива приблизително 95 % от свободното движение на европейската пазарна капитализация в 17 европейски държави: Австрия, Белгия, Дания, Финландия, Франция, Германия, Ирландия, Италия, Люксембург, Холандия, Норвегия, Полша, Португалия, Испания, Швеция, Швейцария и Обединеното кралство.

⁶³ VoR (23) 90, страница 37

За да изчисли единния ERP, ОЕРЕС използва данни от Morningstar, където се съдържат данни за т.н. DMS⁶⁴ - глобални възвръщаемости за периода от 1900 г. до 2022 г. за 14 държави-членки на ЕС. За останалите държави-членки на ЕС, които не са включени в набора от данни ОЕРЕС използва данни от Bloomberg, откъдето изчислява стойностите.

Съгласно изчисленията на ОЕРЕС в Доклада за параметрите на WACC 2023 г., КРС използва средната европейска премия за капиталов риск в размер на **5,92%**.

Въз основа на изчислените стойности за безрискова норма на възвращаемост, премия за капиталов риск и бета коефициент, използвайки споменатия по-горе модел CAPM, КРС изчислява цената на собствения капитал (Re) в размер на **5,02%**.

2.3. Финансов лост / коефициент на финансова задлъжнялост (G)

Коефициентът на задлъжнялост измерва съотношението между сумата на привлечения и сумата от привлечения плюс собствения капитал, като се определя по следната формула:

$$G = D / (D + E)$$

Като се има предвид, че дружеството се финансира от собствен капитал и дълг, съотношението на дълга се използва като коефициент на тежест (тегло) при изчисляването на WACC, за да се определи оптималната капиталова структура, т.е. оптималният дял на собствения капитал и дялът на дълга в общия капитал на дружеството.

За определянето му могат да се използват отчетните стойности (посочени в годишните финансови отчети), но въпреки че този подход на практика е по-защитим за определянето на размера на привлечения капитал, той обикновено води до значително подценяване на размера на собствения капитал. Някои регулатори изчисляват WACC използвайки реалните нива на финансовия лост, докато други прилагат експертни оценки за ефективните нива на финансовия лост. Прилагането на последния подход обикновено води до намаляване на цената на привлечения капитал, тъй като дългът е по-евтин поради по-благоприятното данъчно третиране в сравнение със собствения капитал. Понастоящем, Виваком е отписана от фондовата борса, което не позволява използването на данни на Виваком за актуализиране на стойността. Предвид посоченото, и в съответствие с подхода използван в Решение 550/2016 г. КРС ще използва подхода на сравнение (benchmark) по данни на ОЕРЕС, изразяващ се в съпоставяне на финансовия лост с други подобни съотношения, използвани от други регулаторни органи, с цел осигуряване съответствие с международните практики.

За оптималното съотношение на задлъжнялост са взети предвид коефициентите на задлъжнялост на електронните съобщителни оператори на европейския пазар. Съгласно методологията, определена в Известието, коефициентът на задлъжнялост се изчислява въз основа на данни за капиталовата структура на групата от сравними дружества за период от 5 години.

За целта ОЕРЕС е изчислил средните стойности на дългосрочния дълг и пазарната капитализация за периода от 1 април 2018 г. до 1 април 2023 г. въз основа на

⁶⁴ Данни на Dimson/Marsh/Staunton (DMS), публикувани в Годишника на възвръщаемостта на глобалните инвестиции на Credit Suisse за 2023 г. от Credit Suisse/London Business School

данни на Bloomberg. След което е изчислена средноаритметичната стойност за всяка компания.

КРС използва изчислената от ОЕРЕС средноаритметична стойност за коефициента на финансова задлъжнялост в размер на **45,36%**⁶⁵.

2.4. Данъчна ставка на печалбата (t)

Окончателното изчисление на WACC, освен че е базирано на посочените вече параметри, следва да отчита и ефекта на данъчното облагане. Това е така, защото финансирането с привлечен капитал предполага данъчни облекчения, свързани с лихвените плащания, които се приспадат преди определяне на облагаемата основа (пределната данъчна ставка за предприятията). При определянето на WACC регулаторът изчислява цена на капитала преди данъчно облагане (pre-tax), така че стойността ѝ се изчислява, като се приложи пределната данъчна ставка за съответната страна.

Цената на капитала включва също така данъчните облекчения, за да може общите приходи, които предприятието генерира да са достатъчни, за да остане печалба, еквивалентна на съответната стойност на цената на капитала след данъчно облагане. Стандартният метод, възприет в телекомуникационния сектор, е да се определи допустимата норма на възвращаемост преди данъчното облагане, като се приложи данъчна корекция равна на:

$X = 1/(1-t)$ където t представлява пределната корпоративна данъчна ставка

Пределната данъчна ставка (t) в България понастоящем е 10%. Използването на пределната ставка вместо ефективната ставка гарантира еднаквото третиране на всички предприятия независимо от техните данъчни режими.

3. Изчисляване на среднопретеглената цена на капитала

Въз основа на всички описани по-горе параметри и използвайки по-горе споменатата формула за изчисляване на WACC, КРС определи крайната стойност на WACC преди данъци в размер на **4,41%**.

⁶⁵ BoR (23) 90, страница 37

Оценка на среднопретеглената цена на капитала фиксирани услуги в България за 2024 г.

Фиксирани услуги в България за 2024 г.	
Risk Free Rate (RFR, Безрискова норма на възвръщаемост)	1,23%
Debt Premium (Премия по дълга)	1,48%
Cost of Debt post tax (Цена на дълга след данъци)	2,71%
Equity Risk Premium (Премия за капиталов риск)	5,92%
β (Бета коефициент)	0,64
Cost of Equity post tax (Цена на собствения капитал след данъци)	5,02%
Gearing (G, Коефициент на задлъжнялост)	45,36%
Post tax WACC (Среднопретеглена цена на капитала след данъци)	3,97%
Marginal rate of tax (Пределна данъчна ставка)	10%
Pre tax WACC (Среднопретеглена цена на капитала преди данъци)	4,41%